

KÜRESEL MÜCADELEDE BÜYÜK RESİM

İLYAS SÜPÜRGEÇİ
KURMAY ALBAY (E)

STRATEJİK
DÜŞÜNCE
ENSTİTÜSÜ

INSTITUTE OF
STRATEGIC
THINKING

KÜRESEL MÜCADELEDE BÜYÜK RESİM

İLYAS SÜPÜRGEÇİ
KURMAY ALBAY (E)

ANKARA 2022

KÜRESEL MÜCADELEDE BÜYÜK RESİM

İLYAS SÜPÜRGEÇİ - KURMAY ALBAY (E)

ISBN: 978-605-70881-7-8

Editör: Doç. Dr. Güray ALPAR

Stratejik Düşünce Enstitüsü Yayınları ®

(The Licence Number of Publicator: 48294)

TR: +90 312 473 80 41 E posta: sde@sde.org.tr www.sde.org.tr

Bu kitabın tüm hakları Stratejik Düşünce Enstitüsüne aittir.

İzinsiz kopyalanamaz ve çoğaltılamaz.

Kitapta bulunan eserlerin yasal ve etik sorumluluğu yazarlara aittir.

SDE Publications- 2022©

Yayın Tarihi: 03.11.2022

Baskı Hazırlık

Karınca Ajans

Adres: Dr. Mediha Eldem Sokak 56/1 Kızılay/Ankara

Tel: 0 312 431 54 83 / Faks: 0312 431 54 84

www.karincayayinlari.com

info@karincaajans.net

Basım Yeri: Hazar Matbaacılık

Sertifika No: 48999

Adres: Kazım Karabekir Cad. Kültür Çarşısı No.7/56-57 Altındağ/Ankara

ARAŞTIRMACI YAZAR KURMAY ALBAY (E) İLYAS SÜPÜRGEÇİ

İlgi alanları; güvenlik, strateji ve uluslararası İlişkiler olan araştırmacı yazar İlyas Süpürgeci, 1986 yılında Kara Harp Okulundan lisans derecesi ile mezun olmuş, 1987 yılında Zırhlı Birlikler Okulundaki eğitimini tamamlamış çeşitli zırhlı birliklerde takım ve bölük komutanı olarak görev yapmıştır.

1995 yılında başladığı Kara Harp Akademisinden, 1998 yılında uluslararası ilişkiler ve tarih alanlarında yüksek lisans derecesi alarak mezun olmuş ve kurmay subay olarak karargâh görevleri ile tabur ve alay komutanı olarak görev yapmıştır.

2006-2007 döneminde bir yıl süre ile Tel Aviv Silahlı Kuvvetler Ataşeliğinde Kara Ataşesi olarak, 2007-2009 döneminde ise iki yıl süre ile Silahlı Kuvvetler Ataşesi olarak bulunmuş, bu dönemde, birçok uluslararası toplantı ile konferans ve seminerlere katılmış, savunma sanayi alanında ve askeri konularda temaslarda bulunmuş ve İkinci Lübnan Savaşı dahil bölgesel siyasi ve güvenlik sorunları ve çatışmalar üzerine araştırma inceleme ve değerlendirmeler yapmıştır.

Ağustos 2012'de kendi isteğiyle, TSK'den emekli olan Süpürgeci, halen Stratejik Düşünce Enstitüsünde Savunma ve Güvenlik Kurulu üyesi ve köşe yazarıdır. Uluslararası güncel sorunlara ilişkin seminer ve konferanslarına devam etmektedir.

Araştırmacı yazar İlyas Süpürgeci evli olup iki çocuk, bir torun sahibidir.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	vii
Giriş	ix
ABD-Çin Mücadelesinin Tespitleri ve Geleceği	1
İsrail Dışişleri Bakanı Yair Lapid'in Moskova Ziyareti ve Tel Aviv-Moskova İlişkilerinde Yeni Dönemin Kodları	12
Hayaller ve Gerçekler: İsrail'in Çıkarları Açısından Mısır.....	26
Sahte Haber (Fake News) ve Milli Güvenlik.....	32
Denklemler Arasında Sıkışan İsrail.....	37
İstihbarat Milli Gücün Temel Bileşenlerinden Birisi Olarak Değerlendirilebilir mi?	41
"Mavi Bayrak" (Blue Flag) Çok Uluslu Hava Tatbikatı ve Ötesi	56
İran'la Nükleer Anlaşmaya Geri Dönüşün Anlamı.....	63
Tel Aviv Aldığı Yeni Komşusundan Ne Kadar Memnun? (1)	72
Tel Aviv Aldığı Yeni Komşusundan Ne Kadar Memnun? (2)	78
Neden "Türkeli" Demeliyiz?.....	83
Öngörülebilir Bir Ülke Olmak ya da Olmamak İkilemindeki İsrail.....	86
İsrail Devlet Politikası ve "Değişim Hükümeti": Rota?	92
Putin İçin Ukrayna Bir Fırsat mıdır? Yoksa Bir Kâbus mu?	100
İsrail Cumhurbaşkanı İshak Herzog'un Türkiye Ziyareti: Gerçekler ve Beklentiler?.....	107

Rusya'nın Ukrayna'yı İşgali-Durum Değerlendirmesi-Tarafların İzlediği Strateji ve Kritik Hususlar	117
Ukrayna Savaşı Gölgesinde İsrail-Rusya İlişkileri: Nereye?.....	120
Büyük Resim.....	124
Ülkeler İçin Güç Kriterleri ve Stratejik İnisiyatifin Elde Bulundurulması	126
ABD-Çin Güç Mücadelesi ve Devlet Dışı Aktör Olarak Küresel Yahudi Gücünün Pozisyonu	128
Soru ve Cevaplarla Putin'in Ukrayna Macerasının Analizi.....	131
Putin Ukrayna Meselesinde Nükleer Silah Kullanmaya Karar Verebilir mi?.....	148
SON SÖZ	150

ÖNSÖZ

Stratejinin birçok tanımı yapılabilir. Bunlardan birisi de anlamlandırmak ve bağlantı kurma sanatıdır. Olayları değerlendirmek, geçmişi bugüne, bugünü geleceğe taşımak derin bir bilgi birikimini gerektirir. Hem Harp Okulundan hem de Harp Akademisinden sınıf arkadaşım İlyas Süpürgeci bunu başarmış bir asker ve strateji uzmanı. Her zaman aldığı görevi en iyi şekilde yerine getirme arzusu ile örnek bir kişilik sergilemiş, görev bilinci ile herkesin takdirini kazanmıştır. Biliyorum ki o ülkesini seven bir vatandaş olarak, zamanını ve enerjisini okuyarak ve anlamlandırarak değerlendiriyor. İnsan onun yazılarını okurken yıllar içerisinde oluşturduğu birikimini hissediyor ve bu da yazıları daha ilginç ve anlamlı bir hale getiriyor.

Kurmay beyin; en kafa karıştıran ve herkesin sisler arasında kaybolduğu bir ortamda, şaşkınlığa kapılmadan çözüme ulaştıracak zengin, ufuk açıcı ve ilham veren seçenekleri sunabilen beyindir. Yazılarında sade bir dil kullanan Süpürgeci, geçmişte elde ettiği askeri ve stratejik değerlendirmelerini ve kurmay bakışını uygulamalı olarak bugüne taşıırken, stratejinin sahada uygulanışına da geniş bir bakış açısıyla yorumlar sunuyor ve yurtiçi ve yurtdışında edindiği askeri ve diplomatik bilgisini bizlere sunuyor. Bunun bir sonucu olarak, yazıların tamamı okunduğunda olaylar daha da bir anlam kazanıyor ve yine yazdıkları ve değerlendirmeleri onun bölgemizi ve çevresini ne kadar iyi tanıdığını bizlere gösteriyor. Aynı zamanda Stratejik Düşünce Enstitüsünde Savunma ve Güvenlik Kurulu Üyesi olarak görev yapan, seminer ve konferanslar veren araştırmacı yazar İlyas Süpürgeci'nin bir yılı aşkın süreli çalışmalarını yansıttığı bu eserini severek ve ilgiyle okuyacağınızı tahmin ediyor ve sizlere tavsiye ediyorum.

Doç. Dr. Güray ALPAR
SDE Başkanı

GİRİŞ

İlk eserim olan bu kitabı okuyuculara sunmaktan dolayı çok mutluyum. Kitapta Eylül 2021-Ekim 2022 döneminde kaleme aldığım köşe yazıları, analiz ve değerlendirmeler yer almaktadır. Bu dönemde yaşanan küresel ve bölgesel kritik gelişmeleri; büyük güçlerin arasındaki mücadeleyi ve bu mücadelenin Türkiye'nin merkezinde yer aldığı bölgeye etkilerini, büyük güçlerin bölge ülkeleriyle olan ilişkilerini ve bazı bölge ülkelerinin kendi aralarındaki ilişkilerini ve mücadelelerini; daha çok Tel Aviv ve Moskova penceresinden bakmaya ve görmeye çalıştım. Gördüklerimi özellikle ülkelerin çıkarları, hedefleri, karşı karşıya kaldıkları meydan okumalar, güç unsurları, uyguladıkları stratejiler ve politikaları bağlamında ele alarak; kritik gelişmelerin küresel ve bölgesel ölçekteki seyrine dair tespitlerimi, analiz ve değerlendirmelerimi yazılarımda ortaya koymaya çalıştım.

Döneme damgasını vuran küresel güç mücadelesinde; ticaret savaşları, küresel Yahudi gücünün pozisyonu, Rusya-Ukrayna savaşı, Doğu Akdeniz merkezli bölgesel ve küresel ölçekteki mücadele, İran nükleer programı ve yeniden anlaşma yapılması müzakereleri, İbrahim Anlaşmaları, Siyonist ideallerin güdülediği İsrail hükümetlerinin büyük güçlerle olan ilişkileri ve bölgede uygulamakta olduğu stratejik yaklaşımlar ve politikaları gibi Türkiye'nin çıkarlarını çok yakından ilgilendiren konular ve çarpıcı detaylar bu kitapta yer almıştır. Ayrıca; istihbarat gücünün günümüzdeki anlam ve önemi, Sosyal medya ve sahte haber bağlamındaki güvenlik tehdidi, taktik nükleer silahların kullanılma ihtimali bağlamında tırmanma gibi önemli görülen temel konulara da kitapta yer verilmiştir. Kitap okunduğunda olayların başka pencerelerden nasıl farklı değerlendirildiği de rahatça görülecektir.

Beni yazmaya teşvik eden, ortam sağlayan ve her zaman destekleyen Stratejik Düşünce Enstitüsü Başkanı Tümgeneral (E) ve Doçent Sayın Güray Alpar'a ve Stratejik Düşünce Enstitüsü Vakfı'nın çok değerli yetkililerine şükranlarımı sunuyorum.

Son olarak, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşime ve oğluma, yazmaya teşvik eden ve cesaretlendiren dñnñrlerim Sayın SEMERCİ çiftine ve sevgili kızım ile damadıma candan teşekkür ediyorum.

İlyas SÜPÜRGEÇİ

Kurmay Albay (E)

SDE Savunma ve Güvenlik Kurulu Üyesi

ABD-Çin Mücadelesinin Tespitleri ve Geleceği

7 Eylül 2021

ABD ve Çin arasındaki mücadelenin gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Bu kapsamda ABD ile Çin arasında devam eden küresel güç mücadelesinde, **bu mücadelenin önümüzdeki süreçte nasıl gelişeceği-ne veya nasıl seyredeceğine dair ipuçları veren önemli gelişmeler ve tespitler şunlardır:**

- ABD'nin, Soğuk Savaş döneminin sona ermesini müteakip, "Küresel İslami Terör" ile mücadele ve "Bölgeye Özgürlük Getirme" örtüsüyle başlattığı Büyük Ortadoğu Projesinin hayata geçirilmesi savaşları yirmi yıl sonra Amerikalıların kendi deyimiyle "Bitmeyen Savaşlara" dönüşmüştür. Bu savaşların ABD'nin siyasi, askeri, ekonomik ve psiko-sosyal milli güç unsurlarını zaman geçtikçe zayıflattığını fark eden Başkan Obama, ikinci iktidar döneminde bölgedeki ABD güçlerinin dönmesi gerektiğini belirterek kuvvetlerin bir kısmını çekmişti. Başkan Obama Çin'in ABD için öncelikli tehdit olduğunu görerek ABD askeri gücünün (özellikle deniz ve hava gücü) Asya-Pasifik bölgesinde sıklet merkezi oluşturması gerektiğini ifade etmiştir.

Obama'dan sonra gelen Donald Trump'ın döneminde ABD dış politikasına damgasını vuran önemli sloganlar ise şunlardır:

- "Önce Amerika", Yeniden Büyük Amerika", "Küreselleşmeye Son, Yaşasın Ulus Devletler."
- "Amerika'ya göçmen akınını durduracağız, bunun için Meksika sınırına duvar inşa edeceğiz", "Amerikalı olmayanlar kendi ülkelerine dönmelidir."
- "ABD'nin taraf olduğu Ticaret ve Gümrük Anlaşmaları ABD halkının çıkarlarına aykırıdır ve aleyhinedir. Bunları değiştireceğiz."

- “Çin liberal ekonominin kurallarına uymamıştır ve ABD’nin uygulamalarını kendi lehinde istismar etmektedir.”
- “Çin ve ABD’deki Çinli şirketler ABD’nin güvenliği için tehdittir.”
- “ABD için NATO artık çok önemli değildir ve NATO’nun yükünü ABD taşımaktadır. Amerikan halkının vergileri ile varlığını sürdürmektedir. Avrupalı müttefikler NATO için yapmaları gereken katkıyı yapmamaktadır. Amerika Avrupa’yı savunmak zorunda değildir. Güvenliğini ABD’nin sağladığı Avrupa ülkeleri refah içinde yaşarken sıkıntıyı Amerikan halkı çekmektedir. Bu böyle devam edemez.”
- “DEAŞ yenilmiştir”. “Amerikan güçleri Suriye’den ve Afganistan’dan çekilmelidir ve bitmeyen savaşlar sonlandırılmalıdır.”
- “Iran hiçbir zaman nükleer silah sahibi olamayacaktır.”
- Başkan Trump döneminde; ABD, düşmanlarına ve rakiplerine karşı ve bu ülkelerle işbirliği yapanlara karşı en ağır ambargoları, siyasi ve ekonomik yaptırımları, dolar üzerinden sahip olduğu küresel ekonomi ve finans hegemonik gücüne dayalı yaptırımları hayata geçirmiştir. Genel anlamıyla esasen Çin’i sınırlandırmak maksadıyla tam bir “Ticaret Savaşı” başlatılmıştır.
- Çin’in başat güç potansiyelini iyi gören ve “Bir Yol ve Bir Kuşak İnisiyatifi” bağlamında kendi limanlarının kazandığı jeostratejik önemi (Körfez bölgesini Doğu Akdeniz’e bağlayan konum) üzerinden avantajlarını gören İsrail hükümeti ABD’ye rağmen Çin ile çok yönlü stratejik işbirliği geliştirmekten ve limanlar dahil önemli altyapı yatırımlarının inşası ve işletilmesi bağlamında, Çinli Şirketlerin katıldığı önemli anlaşmalar yapmaktan kendini alamamıştır. İsrail’deki Çin varlığını ve İsrail’in Çin ile ticari, ekonomik, bilimsel ve teknolojik alanda artan bir işbirliği trendine girmesini kendi çıkarları açısından bir tehdit olarak algılayan Trump yönetimi İsrail’e çok sert tepki göstererek buna son vermesi için hükümete ağır baskı uygulamıştır. Dönemin dışişleri Bakanı Pompeo’nun Tel Aviv ziyareti sırasında bu konunun çok güçlü bir

şekilde görüşme masasında dile getirdiği bilinmektedir ve aynı günlerde Çin'in Tel Aviv'deki büyükelçisi konutunda yatağında ölü bulunmuştu. İsrail hükümeti bu baskılar karşısında Çin ile ilişkilerini biraz soğumaya bırakmakla birlikte ABD'nin uyarıları doğrultusunda somut adım atmamakta direnmiş ve ayak sürümüştür. Bu dönemde kaydedilen önemli diğer bir gelişme; ABD yönetiminin İsrail Devleti ile bir Savunma İttifakı Anlaşması yapma önerisine İsrail'in cevabının "hayır, buna gerek yoktur" olmasıdır. Fakat diğer taraftan Başkan Trump yönetimi, İsrail için çok değerli olan bölgesel dönüşüm adımları ("Yüzyılın Barış Anlaşması", "İbrahimi Anlaşmalar" ve Türkiye karşıtı "Doğu Akdeniz İşbirliği Stratejisi") nin atılmasında çok büyük destek sağlamıştır.

- İran ile büyük güçler arasındaki 2015 yılında imzalanmış olan Nükleer konulu anlaşmayı Başkan Trump geçersiz kabul etmiş ve İran'a çok ağır yaptırımlar ve ambargolar uygulamıştır. İran dini liderinin sağ kolu olarak bilinen ve İran'ın sınır ötesindeki örtülü ve açık stratejilerini ve sahadaki faaliyetlerini yürüttüğü söylenen General Kasım Süleymani ve Irak'taki uzantıların Iraklı komutanları Başkan Trump'ın emriyle ABD güçleri tarafından havadan icra edilen bir saldırı ile öldürülmüştür. Bu olay sonrası bölgedeki gerilim tırmanmıştır, fakat her şeye rağmen İran anlaşılmaz bir şekilde "stratejik sabır" göstermiş ve oldukça ölçülü bir cevap vermiştir. İran yönetimi aslında mevcut rejimi devirmeyi hedef alan tüm saldırılara karşı direnerek ülkedeki hâkimiyetini sürdürmeyi başarmış ve Çin ile uzun vadeli, stratejik seviyede kapsamlı bir anlaşma imzalamıştır. Bu yapılan anlaşma ile aslında ABD'nin politikalarının başarısızlığı ve kendisine karşı meydan okuma ilan edilmiştir.
- Başkan Trump döneminde ABD Kuzey Kore yönetimi üzerinde arzu ettiği etkiyi üretememiş ve istediği sonucu alamamıştır. Benzer durum ABD'nin Venezüella politikası için de geçerlidir.
- ABD yönetimlerinin Rusya'ya ilişkin siyasetinde de arzu ettiği sonuçları alamadığı ve söz geçiremediği görülmüştür. Rusya'nın Karadeniz'de, Doğu Akdeniz'de ve Kafkasya'da elde ettiği kaza-

nımlar, yakın çevresindeki ülkelerle, Afrika ülkeleriyle, Avrupa ve Asya ülkeleriyle geliştirdiği ilişkiler göz önüne alındığında bu çok açıktır. Bununla birlikte; Rusya lideri Putin'in en önemli siyasi hedefi olan "Rusya'nın güçlü bir küresel aktör olarak kabul edilmesi ve böyle muamele görmesi" ABD yönetimleri tarafından kendisine verilmemiştir ve bölgesel güç muamelesi yapılmaya devam edilmiştir. Rusya'nın Avrasya stratejisi doğrultusunda; bölge ülkeleri ile rekabete rağmen, ortak çıkarlara dayalı işbirliği zemini yaratılmasına ve bölge dışı aktörlerin dengelenmesine önem ve öncelik vermesi, ABD'nin bu bölgedeki hedeflerine ulaşmasını oldukça zora sokmuştur. Rusya, ABD'nin asıl rakibi olan Çin ile ortak çıkarlar doğrultusunda jeopolitik ve jeostratejik ilişkilerini sürdürmekte ve bir nevi ortak düşmana karşı bölgesel dayanışma sergilemektedir. Putin Rusya'sının Hindistan ve Almanya ile olan ilişkilerine de önem verdiği görülmektedir.

ABD'deki son seçim döneminde yaşanan ve kayda geçen önemli gelişmeler ve tespitler ise şunlardır:

- ABD'nin hem içeride hem de dışarıda aynı anda yüzleşmek zorunda olduğu devasa büyüklükteki sorunların farkında olan ve Amerika içinde yer alan devlet dışı güçlü aktörlerin ve kamuoyunun tanıdığı etkili figürlerin seçimlerden çok önce yaptıkları değerlendirmelerde ve yorumlarda verilen temel mesaj şuydu:

ABD ile Çin rekabetinde ve/veya mücadelesinde çok dikkatli ve ince bir siyaset izlenmesinin, küresel bir tırmanmaya ve çatışmaya götürececek politikalardan kaçınılmasının çok önemli olduğu vurgulanıyordu. Çin'in "bir yol bir kuşak inisiyatifine" karşı çıkmak yerine bu konuda ABD'nin çıkarlarını dikkate alan kapsamlı bir stratejiyi gecikmeksizin uygulamaya koyması gerektiği savunuluyordu. İlaveten, Başkan Trump'ın kişiliğinin, tarzının ve mevcut kapasitesinin bu kadar karmaşık ve büyük sorunları çözmede yetersiz kaldığı ve hatta izlemekte olduğu politikalarla sorunları daha da karmaşık hale getirdiği belirtiliyordu. Yani Trump'ın bir dönem daha başkan seçil-

mesinin ve yönetimde kalmasının ülkeyi ve dünyayı felakete sürükleyeceği mesajı yayılıyordu.

Trump döneminde onun karşısındaki güçler Federal Yönetim Sistemini ve Başkanı adeta felç ettiler ve başarısız olması için yoğun bir kampanya yürüttüler. Küresel ölçekteki COVID 19 Sağlık ve Ekonomik Krizin de etkisiyle Trump'ın destekçilerinin sayısı seçimler yaklaştıkça azaldı. Bu trendin farkında olan Başkan Trump ve destekçileri seçimi kazanmak maksadıyla toplumu kutuplaştırmak için elinden geleni yaptı, ırkçı söylemlerini artırdı ve bu durum Amerikan halkı aşırı derecede kutuplaştı. Her iki taraf da Amerika'yı diğerlerine karşı korumak ve/veya kurtarmak üzere eylem ve söylem üretiyordu.

- Seçimler çok gergin atmosferde gerçekleşti ve iki tarafın aldığı oyların sayımı ve dökümünde hile ve yolsuzluk yapıldığı iddiaları gerginliği daha da arttırdı. Seçimi kaybeden Trump destekçileri çok ilginç bir şekilde toplantı sırasında Kongre binasını bastılar ve bir süre işgal ettiler. İşgal sırasında can kayıpları yaşandı ve Cumhuriyet Muhafızları kongre binasına girerek işgalcilerden temizlediler. Başkan Trump'ın sosyal medyayı kullanması engellendi ve bu durum halen devam etmektedir. Donald Trump Beyaz Sarayı terk etmiş, fakat iktidar mücadelesini sürdüreceğini ifade etmiştir.

Başkan Joe Biden'ın son döneminde meydana gelen önemli gelişmeler ve tespitler:

- Demokrat partililerin desteklediği Başkan Biden'ın, "Trump dönemi öncesi Amerika'nın dünyaya tekrar geri döndüğünü, ABD'nin Batı değerlerini savunmaya devam edeceğini, insan hakları ve özgürlük mücadelesini eski müttefikleriyle birlikte sürdüreceğini, NATO'nun çok önemli ve güçlü bir ittifak olarak varlığını sürdürmesi için ABD'nin desteğini sürdüreceğini belirtmesi çok önemliydi. Yeni dönemin Trump döneminde yaratılan tahribatın tamir edileceği bir "onarım" dönemi olacağı vurgulanıyordu.

Yine bu kapsamda gittikçe zayıflayan dar gelirliilerin ve orta direğin sosyo-ekonomik durumunun düzeltileceği, adaletin ve eşitliğin sağlanacağı, gerekli yapısal reformların yapılacağını vadetti. Bu doğrultuda ve ekonominin tekrar canlandırılması bağlamında; bir trilyon dolar kadarı ülkenin altyapısının yenileştirilmesi ve geliştirilmesine harcanmak üzere, yaklaşık üç trilyon doları aşkın bir kaynak planlandı. ABD Başkanı ayrıca fosil yakıtlara değil yenilenebilir enerji politikalarına destek vereceğini ve doğanın korunması için küresel işbirliğini teşvik edeceğini vurguladı.

- Biden yönetiminin belirlediği, ABD güvenlik ve dış politika esaslarının belirtildiği genel çerçevede, Çin ve Rusya iki önemli rakip ve tehdit olarak yer aldı ve Trump döneminde başlatılan yaptırım politikalarının kaldırılacağını hiçbir işareti verilmedi.
- Başkan Biden müttefik ülke liderleriyle ve Rusya lideri Putin ile bir dizi görüşmeler yapmak üzere bir Avrupa çıkarması gerçekleştirdi. İlk durak Londra oldu ve Başbakan Johnson ile baş başa görüştü. Müteakiben G-7 ülke liderleriyle bir zirve gerçekleştirdi. NATO liderler zirvesine katıldı ve bazı ülke liderleriyle ikili temaslar gerçekleştirildi. Türkiye ve Rusya bu ülkeler arasındaydı. ABD başkanı olarak Biden'ın en büyük derdi ve sıkıntısı çok açık olarak; nefesini ensesinde hissettiği gittikçe büyüyen ve güçlenmekte olan Çin'di ve Çin'in Amerikan hegemonyasına karşı meydan okumasıydı. Biden bu meydan okumaya karşı müttefiklerinden destek ararken, Rus lider Putin'in geleceğe ilişkin nabzını tutuyordu.
- Başkan Trump kendi döneminde İngiltere'nin AB'den ayrılmasını (Brexit) desteklemiş ve böylece AB'ye bir darbe vurmuştur. Brexit gerçekleştikten sonra Birleşik Krallık bağımsız bir aktör olarak dünya siyaset sahnesine tekrar dönmüştür. ABD lideri Biden ile İngiltere başbakanı Johnson arasında baş başa yapılan görüşmede iki ülkenin Revize Edilmiş Kuzey Atlantik İttifakı ve izlenecek siyasetin çerçevesi hakkında bir mutabakat sağlanmış olabileceği ve iki ülkenin yapacağı jeopolitik işbirliği esaslarının belirlenmiş olabileceğine dair kuvvetli işaretler vardır. Bu kapsamda muhte-

meldir ki; ABD'nin liderliğinde izlenecek küresel siyasette Birleşik Krallık çıkarlarının da gözetileceği ve Çin'e ve Rusya'ya karşı verilecek mücadelede İngiltere'nin yeni görev ve sorumluluklar üstlenmesi bağlamında bir mutabakata varılmıştır. Bu mutabakat sonrasında G-7 ve NATO zirveleri gerçekleştirilmiştir.

- ABD başkanı Biden'ın Avrupa seferinde yaptığı temaslarda ve zirvelerde Birleşik Krallık haricindeki müttefiklerinden Çin'e ve Rusya'ya karşı mücadelede aradığı desteği arzu ettiği seviyede bulunduğunu söylemek oldukça zordur. Bunun en önemli nedeni; ABD'nin yapmış olduğu büyük hatalar ve ABD'nin hem Avrupa'daki hem Asya-Pasifik bölgesindeki müttefiklerinin Çin ile özellikle ekonomik alanda geçen yirmi yılda gelişen ve iç içe geçmiş karmaşık ilişkiler ağıdır. Müttefikler istese dahi, Çin ile ekonomik ilişkilerini yeniden dizayn edebilmeleri için zamana ihtiyaçları olacaktır. Yüz milyarlarca dolarlık iş hacminin kısa sürede yeni duruma göre dönüştürülmesi bu ülkelerin çıkarına değildir.
- NATO zirvesi sonrasında Karadeniz bölgesinde yapılan tatbikatlardaki İngiliz ordusuna ait unsurların manevraları ve Birleşik Krallık donanmasına ait bir vurucu gücün Asya-Pasifik bölgesinde kalıcı konuşlanması veya güç gösterisi yapıyor olması dünya sahnesinde İngiltere'nin görünürlüğünü arttıran gelişmelerdir. Anlamı tam olarak şudur: "Okyanuslardaki, denizlerdeki ve su yolları üzerindeki tarihsel hâkimiyetimiz (Britanya ve ABD hâkimiyeti) devam edecektir ve biz iki ülke olarak bu konuda kararlıyız."
- ABD'nin Yunanistan ile ikili anlaşmalar yaparak Yunan adalarında ve Batı Trakya limanlarında üsler kuruyor olması ve bu üslerin Baltık Denizi'nden Doğu Akdeniz'e uzanan bir hat veya kuşak teşkil etmesi Avrasya Satranç Tahtasındaki oyunda jeopolitik bir hamledir. Bu AB ile Doğu'daki güçler arasına bir set çekmek veya duvar çekmek anlamı taşımaktadır. Doğu Akdeniz'de İsrail-GK-RY-Yunanistan-Mısır-Fransa ve BAE ile oluşturulan bölgesel işbirliği platformu ABD tarafından desteklenmektedir. "Bir yol ve bir kuşak projesi"nin belki de en kritik gerilim noktasını oluşturan

Doğu Akdeniz bölgesinde oluşan bu cephede Kıbrıs adasında üsleri olan Birleşik Krallığın nasıl konumlandığı çok net olmamakla birlikte, büyük stratejide ABD ile müttefik olması önemli ipuçları vermektedir.

- Biden yönetiminin İran ile nükleer anlaşmaya geri dönülmesi doğrultusunda başlattığı müzakereler halen devam etmektedir. Süreç uzadıkça İran yönetiminin zaman kazanmaya çalıştığı ve sonuç alınabileceğine dair beklentilerinin azalmakta olduğunun işaretleri alınmaktadır. Özellikle İsrail başbakanı Naftali Bennet'in Washington ziyaretindeki temaslarında bu konudaki endişelerini dile getirdiği ve İran'ın nükleer güç olma çabasının önlenmesini sağlamak için İsrail'in geliştirdiği stratejiyi Başkan Biden'a sunduğu bilinmektedir. Bu strateji doğrultusunda her türlü katkıyı yapmaya İsrail'in hazır olduğunu vurgulamıştır. Biden yönetimi, İran ile müzakereler devam ederken, İsrail tarafından ABD'nin bilgisi ve onayı olmadan İran'a yönelik herhangi bir operasyon yapılmasından endişe ettiğinden dolayı, bunun olmaması için İsrail yönetiminden (dışişleri bakanı ve başbakan) söz alındığının bazı işaretleri söz konusudur.
- Afganistan'daki ABD varlığını sonlandırmak maksadıyla, Başkan Trump döneminde başlatılan görüşmeler Biden döneminde sürdürülerek Taliban ile bir anlaşmaya varılmıştır. Anlaşmanın içeriği tam olarak bilinmemekle birlikte; çekilmenin icrası her yönüyle hem ABD'yi hem NATO müttefiklerini zor durumda bırakan sahnelerle ve sonuçlarla gerçekleşmiştir. En büyük küresel güç olan ABD'nin ve yönetiminin ne kadar büyük bir zaaf içinde olduğunu ve gücünün sınırlarını bu kez çok net olarak ortaya koyan Afganistan'dan tahliye görüntüleri belki de yüzyıl hafızalardan silinmeyecektir. ABD'nin Afganistan'dan bu şekilde çekilmesi ve genel olarak bölgeden çekilme refleksi ortaya koymuş olması bölgede en çok İsrail halkını ve hükümetini kaygılandırmıştır. İsrail'deki muhafazakâr Siyonist çevrelerde, ABD'nin bir "terör örgütü" olan Taliban ile anlaşmış olması ve Afganistan'ı teslim etmesi artık İslam Dünyasında Osmanlı'nın yenilmesinden sonra

ilk defa “Müminlerin kafirlere karşı zaferi” olarak hatırlanacaktır bağlamında görüşler ileri sürdükleri ve Keşmir’den Beyrut’a kadar uzanan hatta terör örgütlerinin bundan büyük cesaret ve güç devşireceklerini iddia ettikleri bilinmektedir. ABD’nin Afganistan’dan çekilmesinin “uzun vadeli bir stratejik yenilgi” olarak nitelendirilmektedir.

- Başbakan Bennet’in Washington ziyareti esnasında Kabil Havaalanında tahliyenin en kanlı sahneleri yaşıyordu ve sözde dünyanın en güçlü ülkesinin başkanı olan Biden hayatının en zayıf ve en zor anlarını yaşıyordu. İki liderin buluşması ve görüşmesi Beyaz Sarayda bu çok ağır havada gerçekleşti. Bennet ABD’nin bu zor gününde İsrail olarak Amerikan halkının acılarını ve sıkıntılarını paylaştığını ve her türlü yardıma hazır oldukları bağlamındaki genel sözlerinden sonra, konuşmasının bir yerinde “..... İran dünyaya terör ihraç eden ve insan haklarını ihlâl eden bir ülkedir. Şu anda Natanz’daki santrifüjler dönmeye devam ediyor. Biz iki amaç için strateji geliştirdik: İran saldırganlığını ve nükleer ülke olmasını durdurmak. İsrail hiçbir zaman ABD’nin kendisini korumasını istemedi ve hiçbir zaman da istemeyecek. Biz güvenliğimizi dış kaynaklara havale etmeyeceğiz. Kendi yazgımız hakkında endişelenmek, bu bizim sorumluluğumuzdur ve bize verdiğiniz araçlar ve destek için teşekkür ederiz.” şeklinde çok net bir mesaj verme gereği duymuştur. ABD başkanı Biden ise daha önce de değişik vesilelerle ifade ettiği sözlerini tekrarladı: İsrail halkının tehditlere karşı kendini savunma hakkı vardır. İran hiçbir zaman nükleer silah sahibi olamayacaktır. Buna rağmen İran’ın ABD ve İsrail ile ilişkileri şaşırtıcı bir seyir izlemeye devam ediyor.
- 2Eylül 2021 tarihinde İsrail medyasında çıkan bir haber İsrail’in ABD ile Çin arasında nerede konumlandığı ve Çin ile ilişkilerinin geleceğine dair çok önemli ipuçları vermekteydi. Bu haber ABD’nin şiddetle karşı çıktığı; İsrail limanlarının Çinli şirketlerin de yer aldığı özel sektör tarafından geliştirilmesi ve işletilmesi konusu ile ilgiliydi. Haberin başlığının çevirisi “İsrail bölgesel ticaret hatlarını (linklerini) arttırmak ve kapasiteyi yükseltmek için

Hayfa Limanı'nı Çinlilerin işletimine açıyor" şeklindeydi. Haber Reuters kaynak gösterilerek www.ynetnews.com 'da yayınlandı. Haberde Çinli şirketin adı Sanghai International Port Group (SIPG) olarak belirtiliyordu.

- İsrail'in nerede konumlanmakta olduğuna dair önemli ipucu veren diğer bir gelişme ise eski MOSSAD Başkanı Yossi Kohen hakkında www.globes.co.il'de yer alan bir haberdi. Yayınlanan bir haberde: Yossi Kohen'in iki önemli şirketin birden İsrail'deki yöneticisi (müdürü) olduğu ve bu şirketlerden birinin dünyanın en büyük yatırım finans şirketi olan Japon SOFTBANK, diğerinin ise Yenilenebilir Enerji Şirketi DURAL olduğu, belirtiliyordu. Yani eski MOSSAD başkanı "Yeşil Doğayı ve Yeryüzünü Koruma Devrimi" devrimcileri safındadır. Fosil yakıtların kullanımına son vermek ve yeşil enerjiye dayalı teknolojik dönüşümün gerçekleştirilmesi vizyonu (Avrupa/Almanya) merkezlidir. Almanya ve Japonya fosil yakıtlara olan bağımlılıklarını minimum seviyeye indirmek yoluyla aslında Çin ile birlikte bir dönemi kapatıp yeni bir dönemi başlatmak üzere çok önemli mesafe almışlardır. Biden yönetimi de bunu görmüştür ve kendi araba üreticisi devlerini TESLA'yı dışarıda bırakarak bu yönde hareke geçirmiştir. Biden ABD'nin bunu ıskalamaması ve bu alanda lider olması gerektiğini medya önünde ilan etti.

SONUÇ OLARAK

Son dönemde ABD'nin güçlü olduğu yönündeki imajının gittikçe azaldığı görülmektedir. Bu anlamda her alanda gerileme sürecine giren ABD'nin dolar üzerinden sahip olduğu küresel ekonomi üzerindeki hegemonik gücünü kullanarak uyguladığı yaptırımlarla sonuç alamayacağını gördüğü; özellikle rakipleri tarafından, blockchain ve kripto para ve finans teknolojileri ile ABD'nin bu gücünün etkisinin erozyona uğratıldığını anladığı,

ABD'nin küresel güç mücadelesinde bundan sonraki süreçte; "zararların azaltılması" ve "ABD üzerindeki ağırlıkların hafifletilerek yarış-

ta hızlanması" (yüksek teknoloji ve yeşil enerji dönüşümü alanında, siber uzay alanında ve uzay çalışmalarında liderlik için tekrar rakipleriyle olan mesafeyi açmak) doğrultusunda büyük strateji (grand strategy) izlemeye çalışacağı,

İki okyanusa yanlarını ve Kanada'ya sırtını dayamış bir kıta gücü ABD'nin rakiplerini zor durumda bırakacak kontrollü kaos ortamına göz yumarak bundan faydalanabileceği mutlaka dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda ABD'nin kendisi "Dünyanın jandarmalığı" görevinden arzu ettiği bölgelerde ve çıkarları ölçüsünde uzaklaşırken, rakiplerini bu bağlamda sorumluluklar üstlenmek ve yükün altına girmek zorunda bırakacak siyaset izleyeceği,

ABD'nin bundan sonraki süreçte içe kapanmaya başlayarak, kendi iç sorunlarına daha çok kaynak ayırarak, halkın memnuniyetini ve refahını yükseltmek için çaba harcayacağı, Federal Yönetim Sistemi, sosyo-ekonomik ve psiko-sosyal dengelerin sağlanması ile ilgili yapısal reformları (gerekli dönüşümü) gerçekleştirmek için çalışacağı değerlendirilmektedir.

İsrail Dışışleri Bakanı Yair Lapid'in Moskova Ziyareti ve Tel Aviv-Moskova İlişkilerinde Yeni Dönemin Kodları

13 Eylül 2021

İsrail Dışışleri Bakanı Yair Lapid'in İsrail'de Yahudilerin "Rosh Has-hana (yeni yıl başlangıcı) tatili olmasına rağmen, önemine ve acili-yetine binaen Moskova'ya bir günlük resmi çalışma ziyareti ger-çekleştireceği, Rus mevkidaşı Lavrov ile görüşeceği ve ertesi günü Moskova'dan döneceği bilgisi, geçen hafta İsrail medyasında yer al-mıştı. Bu ziyaretten birkaç hafta önce İsrail Ulusal Güvenlik Konseyi (kurulu) Başkanı Meir Ben Shabat'ın Moskova'da Rus Ulusal Güvenlik Konseyi (kurulu) başkanı ile görüştüğü bildirilmiştir. Ayrıca en geç bir ay içerisinde İsrail Başbakanı Naftali Bennet'in Rusya'ya res-mi bir ziyaret gerçekleştirmesi beklenmektedir. Bazı kaynaklara göre; Rus tarafının aslında Başbakan Bennet ile fazla gecikmeden Mosko-va'da görüşmeyi arzu ettiği, fakat İsrail tarafının programın yoğun olduğu gerekçesiyle, Dışışleri Bakanları arasında gecikmeksizin bir görüşmenin gerçekleşmesinin mümkün olduğunu belirtmesi ile La-pid'in flaş Moskova ziyaretinin planlandığı ileri sürülmüştür.

İsrail'den Rusya'ya yapılan bu üst düzey siyasi ziyaretleri acil ve önemli hale getiren nedir?

Bu sorunun sorusunun cevabını vermek için; yakın zamanda, küresel bağlamda, bölgesel ölçekte ve iki ülke arasında meydana gelen önem-li gelişmeleri ve iki ülkenin çıkarlarını göz önüne almak gerekir:

ABD'deki seçimlerden sonra işbaşına gelmiş olan Joe Biden başkan-lığındaki yönetimin yeni dönemde, küresel güç mücadelesi bağlamın-da izleyeceği güvenlik ve dış politika esaslarının ortaya çıkmış olması ve bunun bölgeye yansımaları üzerinde durulması gereken en önem-li unsurdur. İsrail ve Rusya arasındaki ilişkilerin ağırlık merkezini oluşturan bölgeden, ABD'nin askeri varlığını artan bir kararlılıkla

azaltma ve sonlandırma refleksi gösteriyor olması ve Afganistan'daki askeri varlığını tamamen sonlandırmış olması en önemli gelişmedir.

ABD'nin "bitmeyen savaşlardan" kurtulma adı altında izlediği bu strateji ile bölgede oluşmaya başlayan güç boşluğunun nasıl doldurulacağı ve bölgenin orta ve uzun vadede siyasi, güvenlik ve ekonomik alanlarda nasıl şekilleneceği konusu, bölgesel güç merkezlerini en çok meşgul eden dış politika ve güvenlik konusudur.

İsrail'in "Kuzey Cephe" olarak adlandırdığı; Lübnan'dan başlayarak, Suriye, Irak ve İran'a kadar uzanan coğrafyada; kendi deyimleriyle "İran saldırganlığına karşı özellikle hava kuvvetleri ile belli aralıklarla icra etmeyi sürdürdüğü hava saldırılarının yoğunlaştığı bölge Esad rejiminin kontrolündeki Suriye topraklarıdır.

Bu bölgede geçen haftalarda İsrail uçakları tarafından yapıldığı iddia edilen saldırılarda, uçaklardan atılan roketlerin Suriye hava savunma sistemleri tarafından hedefine ulaşmadan havada önlendiği haberleri medyada yer almış ve Rusya'nın; devam eden İsrail saldırılarından rahatsız olduğu ve bu konuda bir politika değişikliğine gidebileceği işaretlerini verdiği yorumları yapılmıştı.

Ayrıca Suriye'nin İsrail ve Ürdün hududuna yakın bölgedeki Dera yerleşim yerindeki muhaliflere yönelik Esad rejimine bağlı kuvvetlerin saldırılarının son dönemde yoğunlaştığı ve büyük bir dram yaşanmakta olduğu haberleri medyada yer almıştır.

Rusya lideri Putin, ABD başkanı ile Biden'ın Avrupa turunda baş başa bir görüşme gerçekleştirmiştir.

İsrail'de uzun bir süreyi kapsayan Netanyahu hükümetleri döneminden sonra kurulan Bennet-Lapid hükümetinin başbakanı Bennet, Kabil Havaalanında tahliyenin devam ettiği en dramatik günlerde Washington'da resmi bir ziyaret ve Başkan Biden ile çok kritik bir görüşme gerçekleştirdi.

Bennet'in ziyaretinde İsrail açısından gündemdeki en önemli konu ABD'nin bölgede neden kalması gerektiği ve İran konusuydu.

İsrail'deki Mevcut Koalisyon Hükümetinin Netenyahu Dönemin-den Farkı Nedir?

İsrail halkının büyük kısmının farklı coğrafyalardan ve farklı kültür ortamlarından göç ederek gelmeleri, inanç, kültür, ideoloji ve siyasi görüş bakımından çok çeşitli gruplardan oluşması ve bunun yanında İsrail vatandaşı Filistinlilerin, Dürzilerin, Çerkezlerin ve Bedevilerin mevcudiyeti, doğal olarak çok sayıda ve çok farklı görüşlere sahip siyasi partinin iktidar için mücadelesine zemin hazırlamıştır. İsrail devleti kurulduğundan bugüne kadar işbaşına gelmiş hükümetler hep koalisyon hükümetleri şeklinde ve genellikle kısa ömürlü olmuştur. 120 üyeli Meclis (Knesset) seçimlerinde, vekiller çok sayıda partiye dağıldığı için hep geniş yelpazeli bir meclis tablosu söz konusudur.

Birçok farklı grubun siyasi ve ideolojik mücadelesinin yaşandığı İsrail'de, Yahudi halkı keskin hatlarla bölen asıl mücadele; Haredim (ultraortodoks) kesim ile Seküler kesim arasındaki mücadeledir. Bu bölünmenin özünde; İsrail Devleti'nin temel karakterinin bir din devleti mi olacağı, ya da seküler devlet mi olacağı üzerinedir. İsrail siyaset kurumunu derinden etkileyen bu genel karakter hem geçmişteki Netenyahu hükümetlerinin hem bu günkü mevcut hükümetin oluşumunu (iktidara gelmesini) etkileyen bir faktördür.

Binyamin Netenyahu hükümetlerinin en önemli özelliği; hükümetin izlediği dış politikanın uhdesinde ve neredeyse başbakanın tekelinde olması, kendisinin karakterini yansıtması, yabancı ülke liderleriyle bizatihi yürüttüğü açık ve örtülü ikili temaslar (MOSSAD'ın genellikle devrede olduğu) ile şekillenmesidir. Kısacası o dönemdeki hükümetlerin hep Netenyahu ile özdeşleşmiş olmasıdır. Böyle olmasında, Netenyahu'nun tecrübeli ve güçlü bir siyaset adamı kişiliği önemli rol oynamıştır.

Netenyahu hükümetleri dönemi İsrail güvenlik ve dış politikalarının belirgin bir başka özelliği; maksimalist bir yaklaşımla gerilimi yüksek tutmak, meşruiyetten uzak olmak ve saldırganlıktır. Bununla birlikte, küresel güç mücadelesinin tırmanmakta olduğunu fark eden Netenyahu'nun bölgedeki dengeleri İsrail lehinde tutabilmek ve bölgeyi

kendi lehinde dönüştürmek maksadıyla; ABD, Rusya, Çin gibi büyük güçlerle karşılıklı çıkarlara dayalı ilişkiler kurmak ve mevcut ilişkileri geliştirmek için büyük çaba harcadığı ve bunda önemli ölçüde başarılı olduğu söylenebilir. *Temel stratejisi; büyük güçlerin birbirine karşı mücadelesinde bölgede içine düştükleri durumu ve büyük güçlerin çıkarlarını veya zaafalarını İsrail lehinde istismar edebilmek ve kendi isteklerini kabul ettirmeye çalışmak doğrultusunda olmuştur.

Her açıdan kutuplaşan İsrail'de, yapılan üç seçim sonrasında hükümet kurulamamış ve kriz ancak dördüncü seçim sonrasında aşılabılmıştır.

Halen işbaşındaki koalisyon hükümeti, Netenyahu dönemindeki hükümetlerin aksine; içinde sol liberal görüşü ve milliyetçi muhafazakâr görüşü bir arada barındırmakta ve İsrail vatandaşı olan Filistinlilerin oy verdiği Arap vekillerin desteğini de almış durumdadır. Fakat Knesset'te iktidarı destekleyen vekil sayısı bakımından hükümet oldukça hassas dengeler üzerine kurulmuş bir hükümettir.

Başbakan Naftali Bennet milliyetçi muhafazakâr ve dindar bir kimliğe, Dışişleri Bakanı Yair Lapid sol liberal (seküler) bir kimliğe, Savunma Bakanı Korg.(E) Benny Gantz seküler bir kimliğe sahiptir ve eski genelkurmay başkanlarındandır. Maliye Bakanı Avigdor Liberman seküler bir kimliğe sahip olup, Rusça konuşan Yahudi İsraililerin desteklediği partinin lideridir. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere mevcut hükümetin, radikal görüşlerden önemli ölçüde arınmış ve ülkeyi Netenyahu'dan kurtarmak isteyenlerin desteklediği bir iktidar olduğunu söylemek mümkündür.

İsrail'deki hükümet değişiminin, ABD'de Biden başkanlığındaki yönetimin işbaşına gelmesini müteakip gerçekleştiğini ve bir nevi paralellik olduğunu belirtmek doğru olacaktır.

Her iki yönetimin ortak özelliği; BATI kültürünün, ağırlıklı olarak kaynağını eski Yunan kültüründen (insan aklına dayalı ve tanrısal olmayan) alan Avrupa kökenli değerlerini benimsiyor olmalarıdır (Bennet ve partisi hariç).

Mevcut hükümetin içerisindeki önceliği; gerilimi azaltmak, kötüleşen sosyo-ekonomik ve psiko-sosyal dengeleri onarmaktır.

Başbakanlık görevini Bennet'den sonra Yair Lapid devralacaktır. Mukayese edildiğinde, her iki liderin, Netanyahu'nun sahip olduğu tecrübeye ve güçlü siyasi kişiliğe sahip olmadığı görülecektir.

Önceki hükümetlerin ve politikaların Netanyahu'nun şahsında şekillendiği dikkate alındığında; mevcut durumda başbakanın, yetki ve sorumluluk paylaşımından dolayı Netanyahu örneğinde olduğu kadar güçlü ve inisiyatif sahibi olması ve hızlı karar alması beklenebilir. Bununla birlikte; yeni dönemde başbakanların hata yapmaktan kaçınmak için devlet organlarını ve stratejik karar alma süreçlerini devrede tutacakları ve görüşlerinden faydalanmak için çaba gösterecekleri beklenmelidir.

İsrail-Rusya İlişkilerinin Geleneksel Özellikleri:

Rusya'daki Yahudi diasporası varlığı ve Rusça konuşulan ülkelerden zaman içinde İsrail'e göç ederek yerleşmiş olan Rusça konuşan İsraililerin varlığı, İsrail-Rusya ilişkilerinde ve kuruluşundan bugüne kadar İsrail Devleti'nin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Kurulduğu yıllarda İsrail Devleti'nin Rusya'nın etkisinde, seküler, sosyalist ve/veya komünist bir ülke olacağı kanaatinin dahi oluşmasına neden olan temel faktör; Rusya ve çevresinden göç ederek gelenlerin yerleştirildikleri bölgelerde "Kibbutz" denilen oluşumlarla toprağa ve tarıma dayalı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel müşterek hayat döngüsü(komünist sistem) kurmuş olmalarıdır. Kibbutzlar varlığını bugün de sürdürmektedir. Rusya'daki Yahudi diasporasının iş dünyasındaki ve ticaretteki etkisinin ve Rus asıllı Yahudi iş adamlarının Rusya dışındaki faaliyetlerinin Rus ekonomisine katkı sağladığı bilinmektedir.

İsrail'in Batı kampında yer almayı ve ABD'ye yakın bir güvenlik ve dış politika izlemeyi benimsemesi sonrasında İsrail-Rusya ilişkileri önemli ölçüde ABD etkisi altında kalmıştır. Rusya'nın bazı Arap ül-

kelerini etkisi altına alarak silah satması ve desteklemesi İsrail açısından bir tehdit teşkil etmiştir.

Sovyetler Birliği'nin çökmesi ve Soğuk Savaş döneminin sona ermesi ile bölgede İsrail için bir altın fırsat yaratan Büyük Ortadoğu Projesinin hayata geçirilmesi süreci başlamıştır.

Bu sürecin bir aşaması olan "Arap Baharı" ile Suriye ve Libya devlet sistemi çökmüş ve iç savaş başlamıştır. Mısır'da halk iradesine karşı darbe yaptırılmış ve darbeciler yönetimi ele geçirmiştir. Hedeflerinden birinin İsrail lehinde bölgenin dönüştürülmesi olduğunu bilen ve bir süre durumu yakından izlemekle yetinen Rusya lideri Putin hep fırsat penceresini kollamıştır. Putin bu fırsatı, Başkan Obama döneminde değişmeye başlayan bölgeye yönelik ABD politikaları neticesinde Suriye'de oluşan güç boşluğu ile yakaladığını düşünerek Esad'ın daveti ile Suriye üzerinden bölgeye tekrar güçlü bir şekilde dönmesi ile yakalamıştır. Rusya'nın bu dönüşü ile İsrail-Rusya ilişkileri farklı bir döneme girmiştir. Bu dönemin özelliği Rusya'nın bölgede İsrail dahil bütün ülkelerle görüşüyor ve konuşuyor olabilmesidir.

Rusya'nın Suriye üzerinden bölgeye dönüşünün İsrail açısından olumlu ve olumsuz etkileri söz konusu olmuştur. İsrail'in en önemli endişesi; bölgedeki Rus askeri gücünün ve yüksek kapasitesinin, İsrail'in hava ve deniz gücünün hareket serbestisinin sürdürülmesinde yaratabileceği zorluklar olmuştur.

İsrail tarafı, Rusya'nın BM Güvenlik Konseyi Daimî üyesi olarak büyük bir devlet olduğunu ve başkalarından buna uygun bir muamele görmek istediğini bilerek hareket etmeyi hep önemsemiştir.

Tarafların karşılıklı olarak çıkarlarına saygılı olmayı ve birbirinin ayağına basmamayı temel ilke olarak benimseyen bu iki ülke; bazen yaşanan olumsuz olaylara rağmen, aralarında oluşturdukları güvenlik ve koordinasyon mekanizmaları ve stratejik seviyedeki diyalog ile herhangi bir çatışma yaşanmadan durumu kontrol altında tutmayı başarmıştır.

İsrail hava ve deniz gücü bölgedeki hareket serbestisini böylece önemli ölçüde sürdürebilmiş ve Suriye topraklarındaki hedefleri havadan düzenli olarak vurmaya başlamıştır.

Bölgedeki güçler dengesi İsrail için önemlidir. Bölgede Rusya'nın etkisinin artması ve dengenin İsrail aleyhinde bozulmasına neden olabilecek gelişmeler İsrail için hiç arzu edilmeyen bir durumdur. İsrail bu dengeleri sürekli göz önünde tutmaktadır.

Rusya ise İsrail'in kendine özgü ağırlığını en iyi bilen ülkelerden biridir ve buna uygun bir ilişki yöntemini benimsemiştir.

İsrail'in Çıkarları ve Bölgesel Politikalarının Esasları

Başkenti Kudüs olan Yahudi İsrail Devleti'nin Siyonizm ideali doğrultusunda gerçekleştirilmesi ve İsrail halkına karşı savaşma cesareti gösterebilecek ülke ve halk kalmayınca kadar üstün bir askeri güçle mücadelenin sürdürülmesi temel çıkarıdır. Bu temel çıkar doğrultusunda; bölge ülkelerinin nükleer güce erişiminin önlenmesi, İsrail Ordusu'nun diğer ordulara karşı niteliksel üstünlüğünün ve bölgedeki hareket serbestisinin sürdürülmesi vazgeçilmez koşullardır.

İsrail'in, topraklarını işgal ettiği Filistin Halkına karşı uyguladığı politikaların, samimi bir barış yapmaktan yana olmayan ve âdeta bir terör devleti uygulamalarını içeren politikalar olduğu konusunda yaygın bir kanaat vardır. Bu durum İsrail Devleti'nin ve politikalarının meşruiyetinin uluslararası kamuoyunda sıkça sorgulanmasına neden olmaktadır. Bu durumun farkında olan İsrail, aleyhinde bir karar çıkarmaması için BM güvenlik konseyi daimî üyeleriyle olan ilişkilerine ve siyasetine özel bir önem vermektedir. Uzun yıllardır aleyhinde oluşacak kararları ABD'nin vetosu ile aşmayı başarmıştır.

İsrail'in güvenlik ve ekonomik çıkarları için bölgenin şekillendirilmesi ve dönüştürülmesi hedefi doğrultusunda; Büyük Ortadoğu Projesi ve bir PKK terör devleti kurulması planı, "Arap Baharı", Doğu Akdeniz Ülkesi Olma Vizyonu, "Yüzyılın Anlaşması/İbrahimi Anlaşma-

lar bağlamında Arap ülkeleri ile ilişkilerin normalleştirilmesi", Arap ülkelerinin yer aldığı coğrafyada İran ve Türkiye etkisinin ortadan kaldırılması için Arap ülkelerinin kendi arasında işbirliği yapması doğrultusunda teşvik edici politikalar, Doğu Akdeniz bölgesinde Türkiye aleyhinde bir cephe (İsrail, GKRY, Yunanistan, BAE, Mısır, Fransa) oluşturma ve çevreleme siyaseti son yirmi yıla damgasını vuran politikalar. İsrail'in bu süreçlerin içerisinde açık ve örtülü faaliyetlerle doğrudan ve dolaylı olarak yer aldığı sır değildir. İsrail belirtilen süreçlerde Yahudi diasporası ve lobisinin desteğini de alarak; özellikle ABD, Avrupa ülkeleri ve Rusya ile zamana ve koşullara göre; çıkarlara dayalı stratejik bir ilişki biçimi geliştirerek bölge dışı büyük güçlerden faydalanmasını bilmiştir.

Rusya'nın Çıkarları ve Bölgesel Politikalarının Esasları:

Rusya tarih boyunca genel olarak bir emperyal güç refleksiyle hareket ederek çıkarlarını korumak ve geliştirmek çabasında olmuştur. Rusya jeopolitik ve stratejik düşünebilen devlet aklına ve birikimine sahip olarak, bölgenin en güçlü gözükken bir ülkesidir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla küresel güç olma niteliğini kaybeden Rusya, ekonomik güç bakımından göreceli zayıf olmakla birlikte sahip olduğu devasa coğrafi büyüklük ve mevcut askeri güç kapasitesi bakımından bir bölgesel gücün ötesindedir. BM güvenlik konseyi daimî üyesi olması ve jeopolitik konumundan kaynaklanan önemli bir siyasi güce de sahiptir.

Rusya, Sovyetler Birliği dönemindeki statüsüne tekrar kavuşmak ve güçlü bir küresel aktör muamelesi görmek arzusu doğrultusunda bölgesel ve küresel bir siyaset izlemektedir. Genel olarak Ortadoğu ve Afrika ülkeleri, fakat özellikle Doğu Akdeniz bölgesi Rus dış politikasının son yıllardaki odak noktası olmuştur. Tarihsel özlemin yanı sıra, Çin'in "bir yol ve bir kuşak" projesinin Doğu Akdeniz merkezli bölgeyi jeopolitik bakımdan çok önemli hale getirmesi Rusya'nın Suriye'ye yerleşmesinde kritik rol oynamıştır. Rusya'nın Okyanuslara ulaşma ve Afrika'ya el atma hedefi doğrultusunda Suriye ve Libya

stratejik öneme sahiptir. Bölgenin önemli ülkeleri olan Mısır ve İsrail ile ilişkileri Rusya'nın bölgedeki çıkarları açısından değerlidir. Rusya'nın Suriye'deki varlığının meşruiyeti, Esat rejiminin daveti ile gelmiş olması ve rejimin hamisi olmasıdır. Rusya bir taraftan bölgenin güçlü ülkeleriyle rekabet ederken veya onlara karşı mücadele ederken, diğer taraftan bölge dışı büyük güçlerin bölgedeki politikalarına karşı bölge ülkeleriyle (İran, Türkiye, İsrail ve Mısır gibi) ortak çıkarlar doğrultusunda işbirliği ve dayanışma geliştirmeyi benimsemiştir. Rusya bölgedeki bütün ülkelerle masaya oturabilme ve konuşabilme elastikiyetine sahip durumdadır.

Rusya mevcut askeri ve siyasi gücüne rağmen; Suriye meselesini ve Doğu Akdeniz bölgesindeki diğer meseleleri çözebilme kapasitesine sahip değildir, tıpkı Karadeniz bölgesinde Ukrayna ile olan problemleri çözebilme kapasitesine sahip olamadığı gibi. Yani gücünün bir sınırı vardır. Fakat ABD'nin Çin ile rekabeti önceleyen politikalar doğrultusunda Ortadoğu'daki bitmeyen savaşlara son verme ve güçlerinin önemli bir bölümünü çekme refleksi kapsamında son olarak Afganistan'dan çekilmiş olması bölgede yeni bir durum yaratmıştır.

Ziyaret Gündeminde Yer Alan ve Öne Çıkan Konular:

Açık kaynaklarda yer alan bilgilere göre; Suriye'de rejimin kontrolünde olan bölgedeki bazı hedeflere Lübnan hava sahası kullanılarak uçaklardan roket veya füze saldırısı yapıldığı ve bu saldırılara Suriye Hava Savunma Sistemleri tarafından karşılık verildiği, füzelerin hedeflerine ulaşmadan havada vurulduğu ve Suriye'den atılan hava savunma füzelerinin bir kısmının İsrail hava sahasında paralanarak Tel Aviv'de parçaların yere düştüğü belirtilmiştir.

Lübnan üzerinden Suriye'deki hedeflere saldıran uçakların İsrail Hava Kuvvetleri uçakları olduğu anlaşılıyor. İsrail'in bu tür saldırıları yıllardır rutin olarak sürdürdüğü bilinen bir şeydir.

İsrail yetkilileri tarafından zaman zaman yapılan açıklamalarda; vurulan hedeflerin İran tarafından Suriye'de ve Lübnan'da İsrail'e yöne-

lik hassas doğrulukla isabet yeteneğine sahip füze/roket saldırı kapasitesi oluşturmak amacıyla kullanılan askeri maksatlı tesisler ve sistemler olduğu iddia edilmektedir.

Rusya, İsrail'in Suriye'de sürdürdüğü bu saldırılardan duyduğu rahatsızlığı konjonktürel olarak zaman zaman İsrail tarafına hissettirmekte ve İsrail'i stratejik seviyede diplomasi masasına çekmektedir.

Nitekim İsrail Dışişleri Bakanı Yair Lapid'in Moskova ziyareti görünürde böyle bir gündemin sonrasında gerçekleşmiştir. Ziyaret öncesi, İsrail medyasında bu gündem öne çıkarılmıştır. Diğer bir husus ise; Rusya tarafından liderler zirvesi öncesi dışişleri bakanlarının görüşmesinin İsrail'den talep edildiği iddiasıdır. İki ülkenin dışişleri bakanları (Lapid ve Lavrov) Moskova'da gerçekleştirdikleri görüşmeler sonrası, 9 Eylül 2021 günü müşterek bir basın toplantısı düzenlemiştir.

İsrail medyasına göre; Basın toplantısında İsrail Dışişleri Bakanı Yair Lapid'in vurguladığı hususlar şunlardır:

- * İran'ın nükleer programının ve nükleer kapasitesinin ilerlemesi sadece İsrail için değil bütün dünya için risktir ve dünyanın bir problemidir. Dünya İran'ın nükleer kapasitesini durdurmalıdır. Eğer dünya müdahale etmez ise İsrail nükleer İran'a karşı harekete geçme hakkını saklı tutar."
- * "İran Orta Doğu'da bir nükleer silahlanma yarışının önünü açacak ve herkesin en son isteyeceği şey bir nükleer silahın yanlış ellerde olduğunu görmektir."
- * "İran, İsrail'i yok etmek istediğini hiçbir zaman gizlemedi. Bu bizim için varoluşsal bir tehdittir. İsrail İran'ın nükleer bir devlet olmasına müsaade etmeyecektir, hatta nükleer eşikte olmasını dahi."
- * "Atom Enerji Ajansı'nın son iki raporu hepimizi endişelendirebilir. Rapor, ciddi ihlaller, sahtekârlıklar, yalan dolan olduğunu içe-

riyor. Bu manzara çok net olarak çok endişe vericidir. Nükleer program etkili bir denetim olmaksızın çok hızlı bir şekilde ilerliyor. Raporlar, Atom Enerjisi Ajansı Kurulunun kararını gerektirir.”

- * “Maalesef, İran varlığı bölgede devam ettiği sürece, Suriye’de ve bütün Ortadoğu’da istikrar olmayacaktır. İran dünyada hepimize terör ihraç eden bir numaralı ülkedir. İran bizim kuzey sınırlarımızda terör üssü inşa ederken ve bizi hedef alan gelişmiş silahlar dağıtırken, İsrail artık oturmayacak. Suriye’deki ve Lübnan’daki bize yönelen tehditlere karşı hareket serbestimizi sürdüreceğiz. Aynı zamanda bölgede Rusya’nın da hayati çıkarları olduğunu kabul ediyoruz(tanıyoruz). Rusya ile Askeri Koordinasyon Mekanizması kuruldu. Bu mekanizma sadece faydalı ve gerekli değil, fakat aynı zamanda her iki tarafın çıkarları için hareketine izin veriyor.”
- * “Rusya’nın, Başkan Putin liderliğinde, Ortadoğu’daki istikrara olan katkısından dolayı teşekkür ederim. “

Not: Lapid basın mensuplarına; Lavrov ile iki ülke ilişkileri bağlamında, askeri koordinasyon, ekonomi, kültür, turizm ve bilim konularında görüşmelerini de belirtmiştir.

Basın toplantısında Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov’un vurguladığı hususlar:

- * “Suriye egemen bir ülkedir ve iç savaşta yıkılan altyapıyı rehabilite etmek ve insani yardım sağlamak çok önemlidir. Bunun, BATI’lı meslektaşlarımız tarafından yasadışı yaptırımlarla engellenmesi üzücüdür ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin temmuz ayında aldığı kararla çelişmektedir.”
- * Lavrov’a İsrail’in Suriye’deki saldırıları sorulduğunda, olumlu bir karşılıkla şunu vurguladı: “Suriye arenasında çıkarları olan birçok oyuncunun faaliyette olduğu ringde durum zamanında iyi-

leştirilir ve telafi edilir. İsrail'in güvenliğini sağlamak gibi meşru çıkarları ayırt etmek gibi. Biz İsrail'in güvenliğinin daha üst öncelikler arasında bulunduğunu daima vurguluyoruz, sadece Suriye'de değil. Bununla birlikte tam olarak meşru olmayan çıkarlar vardır, yumuşak dille, Suriye'deki gayri meşru Amerikan işgali, doğal kaynakları kullanan Kürtler için ABD desteği gibi. *İsrail'in Suriye'deki saldırıları konusunda pozisyonu sorulduğunda, Lavrov:

- * "Biz Suriye topraklarının İsrail'e karşı veya başka bir ülkeye karşı kullanılmasını istemiyoruz. Bu bağlamda ortaya çıkan bütün sorunlar iki ülke (Rusya ve İsrail) askeri eşelon temsilcileri arasında günlük bazda tartışılıyor. Halen devam eden bu Güvenlik Koordinasyon Prosedürü elbette faydalı olduğunu kanıtlamıştır ve bugün bu prosedürün devam etmesi konusunda mutabık kaldık."
- * Görüşmenin sonunda; bir ay içinde gerçekleşmesi planlanan liderler (Başkan Putin ve Başbakan Bennet) zirvesine ilave olarak, Lavrov kendisinin Lapid tarafından ziyaret için İsrail'e davet edildiğini belirtmiştir. Liderler zirvesinde; bölgeye ilişkin stratejik siyasi ve güvenlik konularının ele alınacağı hususu medyada yer almıştır.

Değerlendirme:

İki ülke Dışişleri Bakanlarının Moskova'da görüşmesinden bir kaç hafta önce İsrail Ulusal Güvenlik Kurulu Başkanı Meir Ben Shabat'ın Moskova'da Rus muhatabı ile görüşmesi, Lapid'in ziyaret ve görüşme programının bir günü aşması, görüşme sonrası ortak basın toplantısında tarafların verdiği mesajlar ve bir ay sonra Başkan Putin ile Başbakan Bennet zirvesinin planlanması göz önüne alındığında; iki ülke ilişkilerinde yeni bir dönemin başlatılması ve geliştirilmesi konusunda bir irade olduğu anlaşılmaktadır. Bu iradenin oluşmasına katkı sağlayan unsurlar, bölgesel ve küresel bağlamda meydana gelen kritik gelişmelerdir. Taraflar bu gelişmeler ışığında karşı tarafın

niyet ve maksadını öğrenmek, bilgi alışverişi ve istihbarat paylaşımı yapmak, kendi çıkarları açısından hayati öneme sahip konularda muhatabına gerekli mesajları vermek ve işbirliğinin geliştirilebileceği alanları ortaya çıkarmak için alt seviyedeki ziyaretleri gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır.

Her iki tarafın ortak özelliğinin çok güçlü bir istihbarat kapasitesine, bölgesel ve küresel analiz ve değerlendirme yapma yeteneğine ve çok yönlü ilişkiler geliştirebilme becerisine sahip olmasıdır. Bu dikkate alındığında, görüşülen konuların sadece basın toplantısında vurgulanan konularla sınırlı olmadığı ve geniş kapsamlı olduğu çok açıktır.

Yeni dönemde iki ülke ilişkilerinin geliştirileceği alanlara yönelik somut adımların neler olacağı konusu ve bu konulara ilişkin mutabakatın aranacağı ve/veya sağlanacağı zaman ve mekân Başkan Putin ve Başbakan Bennet arasında bir ay kadar sonra Moskova'da yapılacak zirvedir. Bu zirve İsrail için, Rusya için olduğundan daha önemlidir. İki ülke ilişkileri bağlamında İsrail'in önceliği hayati çıkar (nükleer İran konusu ve Filistin konusu) temelinde olduğu halde, Rusya'nın önceliği hayati çıkar seviyesinde değildir. ABD etkisinin bölgede git-tikçe zayıflaması nedeniyle, Rusya'nın eli İsrail'e göre daha kuvvetlidir. Bununla birlikte, iki ülkenin çıkarlarının örtüştüğü alanlar ve konular mevcuttur. Her iki ülke bölgede İran ve Türkiye ile rekabet etmektedir. Bu konuda Rusya'nın İsrail'den farkı Türkiye ve İran ile birçok alanda hem işbirliği yapması hem rekabet etmesidir.

Rusya ve İsrail'in yeni dönemde işbirliğini geliştirebilecekleri alanların; Suriye, Irak ve Libya arenaları olacağı anlaşılmaktadır. İsrail ve Fransa tarafından Türkiye ve İran'ın bölgedeki varlığını ve etkisini aşamalı olarak sınırlandırmak ve yok etmek gayesiyle; Arap ülkelerinin Mısır öncülüğünde siyasi ve ekonomik işbirliğine yönlendirilmesi ve bölgedeki sorunların çözümüne yönelik aktif katılıma teşvik edilmeleri (birkaç hafta önce Bağdat 'ta yapılan toplantı), Rusya'nın bölgedeki çıkarları (özellikle Suriye'de bir siyasi çözümü kolaylaştırıcı faktörler) açısından ne kadar faydalıdır, sorusunun cevabı önemlidir. Suriye'de bir siyasi çözüme ulaşılması bağlamında; İsrail'in ABD'yi Rusya'ya doğru yakınlaştırma potansiyeli ile Rusya'nın da

İran ve PKK/YPG konusunda İsrail'in çıkarları doğrultusunda esneklik gösterme potansiyeli üzerinde durulması gerektiği değerlendirilmektedir.

Bunun dışında yeni dönemde her iki ülkenin BM platformlarında belirlenmiş konular (muhtemelen Türkiye, KKTC ve İran aleyhindeki kararlar, Hamas ve Hizbullah örgütleri aleyhindeki kararlar)da birbirini örtülü olarak destekleyebilecekleri ve kendi deyimleriyle "İslami terörizm" ile mücadelede işbirliğine önem verecekleri değerlendirilmektedir.

Hayaller ve Gerçekler: İsrail'in Çıkarları Açısından Mısır

21 Eylül 2021

Tarihsel Arka Plan

Kurulduğu günden beri İsrail ile çatışma halinde olan Mısır en son Yahudilerin Yom Kippur (Oruç Günü) savaşları (6-15 Ekim 1973) sırasında İsrail ile savaşmıştır. İsrail her ne kadar bu savaşı kazansa da belirgin bir şekilde Araplar karşısında zorlanmaya başladığı da görülmüştür.

Bundan sonra ise Araplar arasındaki ittifakın bozulması için girişimler başlamış ve bu maksatla bölgenin en kuvvetli ülkelerinden birisi olan Mısır hedef seçilmiştir. Ancak yöneticiler düzeyinde yapılan işbirliği ve projeler tabanda asla destek bulmamış ve İsrail Devleti'nin bekasını sağlamlaştırmada kilit rol oynayan ve 1979 yılında ABD'nin arabuluculuğunda imzalanan barış anlaşması sonrasında; barış yapan iki ülke lideri (Izak Rabin ve Enver Sedat) kendi insanları tarafından öldürülmüştür. Bu nedenle de iki ülke arasındaki bu anlaşmalar ve sağlanan barış İsrail'de "Soğuk Barış" olarak isimlendirilmiştir.

Bu nitelemeden de anlaşılacağı gibi barış daha çok devletin yönetim kademesinde (daha çok askeri ve istihbarat kanalı) ikili örtük ilişki düzeyinde seyretmiş ve iki ülke insanlarına yansımamıştır. Bu süreç, İsrail stratejik araştırma merkezleri tarafından yapılan değerlendirmelerde "Mükemmel Fırtına" olarak da adlandırılan "Arap Baharı" ile farklı bir duruma evrilmiş ve tarihinde ilk defa Mısır'da cumhurbaşkanı halk tarafından seçilerek yönetimi ele geçirmiştir. Bu durum İsrail yönetimini oldukça kaygılandırmıştır.

Mısır'da o dönemdeki bu değişim ve dönüşümün sahip olduğu potansiyel güç tüm Arap coğrafyasını dönüştürebilecek bir güçtü. Bu İsrail'in ve Siyonizm'in çıkarları için çok büyük bir tehdit olarak algılanmıştı. Çok geçmeden halk tarafından seçilerek Cumhurbaşkanı olan Muhammed Mursi kendisinin göreve getirdiği Genelkurmay

Başkanı Sisi tarafından yapılan bir darbe ile devrilmiş ve yeşeren demokrasi ümidi çok kısa bir sürede yok edilerek dış güçlerin desteklediği bir yönetim ülkenin kaderine hâkim olmuştur. Bu durum İsrail açısından arzu edilen bir durumdu ve böylece bölgedeki kendi etkinliğini artırmak için ittifaklar kurmaya başladı.

Halen yönetimde olan darbeci Sisi, İsrail başbakanı Bennet'i Mısır'a davet etti.

İsrail medyasına göre Mısır Cumhurbaşkanı Sisi'nin daveti, önceki haftalarda İsrail'de görüşmeler yapan Mısır İstihbarat Başkanı vasıtasıyla Bennet'e iletilmiştir. Ziyaretin zamanı son ana kadar gizli tutulmuş ve Bennet-Sisi görüşmesi Kızıldeniz'deki turizm merkezi Şarm el Şeyh'te, 13 Eylül 2021'de gerçekleşmiştir.

Ziyarete ilişkin görüntüler ile liderlerin konuşmaları ve yorumları İsrail medyasında geniş yer almıştır. İki ülke arasında bu seviyede gerçekleşen son ziyaret; 2011'de, dönemin Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'in devrilmesinden bir süre önce, Netanyahu tarafından Mısır'da gerçekleştirilmişti.

“Soğuk Barış” Günümüzde Ne Kadar Isıtılabilir?

Bu sorunun cevabı Doğu Akdeniz merkezli Büyük Ortadoğu Bölgesi için mutlaka cevaplandırılması gereken bir husustur. Tarihte olduğu gibi bugün de küresel güç mücadelesinin yoğun olarak yaşanmakta olduğu bölgede; bu iki ülkenin ilişkilerinin seyri bölgesel güçler açısından olduğu kadar elbette büyük güçler açısından da önemlidir.

İsrail ve Mısır; Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarının Doğu Akdeniz'de bulunduğu kilit bir noktada konuşlanmış iki önemli ülkedir. Bu iki ülke ilişkileri, bölgede çıkarları olan büyük güçlerin ve özellikle Amerika'nın önemli ölçüde etkisi altında olmuştur. Gerçekleşen bu son ziyaret de dahil olmak üzere; Arap ülkeleri ile İsrail arasındaki ilişkileri

normalleştirmeyi ve geliştirmeyi esas alan ve son yirmi yılda bölgeyi şekillendiren siyasi gelişmelerde Washington'un açık veya örtük destekleyici rolü büyüktür. Bu nedenle İsrail ve Mısır arasındaki ilişkileri değerlendirirken; bölgesel dinamikler kadar küresel dinamiklerin ve küresel güç mücadelesinin bu bölgeye yansımalarını görmek ve ABD-Birleşik Krallık (UK) küresel ortaklığının kendi çıkarları doğrultusunda bölgeyi nasıl dizayn etmekte olduklarını da mutlaka dikkate almak gerekir.

İsrail ve Mısır Yönetimlerinin iki Ülke İlişkilerdeki Yeni Dönemden Beklentileri

İsrail Yönetiminin Beklentileri:

İsrail başbakanı Naftali Bennet ziyaret sonrasında niyet ve maksadının ne olduğunu bir cümle ile ortaya koydu: "Daha derin ilişkiler için temelleri koyduk."

Kudüs Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü (JISS) Başkanı Prof. Efraim İnbar'ın, 14 Eylül 2021 tarihli İngilizce makalesinde kullandığı başlık ve özetin çevirisi ise şöyledir: "Mısır-İsrail Ortak Stratejik Ajandası... Mısır ve İsrail ilgi(çıkarları) alanları; Gazze'de, Sina yarımadasında, Suriye'de, Libya'da ve Türkiye ve diğer bölgesel konular ile ilgili olarak birleşir(örtüşür)."

Aynı makalenin İbranice lisanındaki versiyonunda kullanılan başlık ve makalenin son paragrafının çevirisi ise şöyledir:

"Mısır İsrail'in önemli stratejik bir partneridir ve bugünkü dış politikasında yüksek bir önceliğe layıktır."

[.....] "Mısırlılar kendi ülkelerini "dünyanın anası" olarak adlandırır ve böylece kendi kendilerine algıladıkları önemi böyle anlamlandırır. Bununla birlikte, Nasır döneminden itibaren Mısır'ın bölgesel ağırlığı düşüştü ve Mısır'ın dikkati, tıpkı Arap ülkelerinin genelinde olduğu gibi esas olarak bölgesel odaklıdır. Aynı zamanda,

Mısır Arap dünyasındaki en önemli ve en taşınmaz(ağır) olanıdır ve İsrail'in komşuları arasında en güçlü orduya sahip olanıdır. Bu nedenle, Mısır İsrail'in önemli bir stratejik ortağıdır ve bugünkü dış politikasında yüksek bir önceliği hak eder. Ümit edilir ki Bennet hükümeti bunu anlayabilsin."

Ziyarete ilişkin olarak İsrail medyasında yer alan haberlere göre; siyasi ve güvenlik alanındaki ilişkilerin derinleştirilmesinin ve geliştirilmesinin yanında, ticari ve ekonomik alandaki ilişkilerin de geliştirilmesi hedeflenmektedir. Enerji, su, tarım turizm ve ulaştırma konuları bu manada işbirliğinin geliştirilebileceği alanlar olarak görülmektedir.

Mısır ile olan ilişkilerin geliştirilmesi İsrail'in bölgesel etkinliği açısından önemlidir ve İsrail Mısır'ı kullanarak bölgesel hedeflerini gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Ancak daha önce belirtildiği şekilde bu tabanda taraf bulamamış sadece yöneticiler ve dış etki ile geliştirilmeye çalışılan bir proje görünümündedir.

Mısır Yönetiminin Beklentileri:

Devlet başkanı Sisi'nin Bennet'in ziyareti dolayısıyla verdiği ve İsrail medyasında yer alan mesajında: "Mısır olarak iki devletli çözümü destekliyoruz..." vurgusu öne çıkarılmıştır. Mısır beklentilerini açık olarak belirtmemekle birlikte bu konudaki yorumlar daha çok İsrail medyasından gelmiştir.

İsrail tarafına göre, Mısır'ın İsrail'den beklentileri şu başlıklar altında sıralanmaktadır:

- Yahudi lobisi vasıtasıyla; Mısır yönetiminin insan hakları ihlalleri nedeniyle, üzerindeki ABD baskısının kaldırılması, ABD'nin siyasi ve ekonomik desteğinin (barışın sürmesi karşılığında ABD'nin Mısır'a her yıl verdiği 1 milyar 300 milyon dolarlık yardımı) sürmesi ve ABD'den silah tedarikinin kolaylaştırılması,

- Mısır için Nil nehri üzerinde inşa edilen hayati önemdeki Rönesans barajı sorununda Mısır'ın desteklenmesi,
- Mısır'ın Libya'daki çıkarlarının ve politikasının desteklenmesi,
- Barış karşılığında İsrail'in Mısır'a şartlı olarak terk ettiği Sina bölgesindeki DEAŞ terörüne karşı İsrail'in sağladığı desteğin sürmesi,
- Mısır'ın Avrupa ile ilişkilerinde Yahudi lobisinin desteğinin sağlanması,
- Mısır'ın ekonomisinin güçlendirilmesi doğrultusunda enerji, tarım, turizm ve ulaştırma alanlarında işbirliği ihtiyacı.

Değerlendirme ve Sonuç:

Yaklaşık son yirmi yıldır damgasını vuran küresel ve bölgesel gelişmelerin Doğu Akdeniz merkezli Ortadoğu coğrafyasında yarattığı bugünkü siyasi, güvenlik ve ekonomik alanlarındaki durum; Mısır ve İsrail arasında tarihsel arka plana dayalı derin bir güvensizlik ve soğukluğa rağmen; iki ülke yönetimlerinin tabandan kopuk olarak geliştirmeye çalıştığı zorlama girişimlerle geliştirilmeye çalışılmaktadır.

İki ülke yönetiminin ilişkileri derinleştirme ve geliştirme iradesi Washington tarafından desteklenmektedir. Görünürlüğü son gelişmelerle gittikçe artan, Washington ve Londra'nın küresel ortaklığı dikkate alındığında; bu ortaklığın bölgedeki çıkarlarını korumak maksadıyla, geleceğe dönük yapmayı sürdürdükleri bölgesel dizaynın bir gereği olarak veya bu anlamda Mısır ve İsrail yönetimlerinin teşvik edildiklerini söylemek abartılı olmayacaktır.

İki ülkenin farklı alanlardaki önemli potansiyelinin ve gelecekte birlikte yaratabileceği etkinin bölgedeki dengeler üzerindeki muhtemel tesirleri dikkatlice analiz edilmeyi gerektirir. Çünkü meseleye iki ülkenin belirleyici nitelikleri ve asimetric ilişki boyutu bağlamında bakıldığında; İsrail'in ve Siyonistlerin baskın ve etken güç olduğu, fa-

kat Mısır'ın milli güç unsurları açısından oldukça edilgen ve istismar edilebilir olduğu görülmektedir.

İsrail'deki bazı emekli askeri çevrelerde eleştirilmesine rağmen; Netanyahu döneminde, Mısır Deniz Kuvvetleri'nin Almanya'da üretilen denizaltıları tedarik edebilmesi için Almanya lideri Merkel nezdinde girişimde bulunulmuş olması, İsrail ile Mısır yönetimleri arasındaki örtük ilişkinin seviyesini ve motivasyonunu (Türkiye karşısında güçlendirilmesini sağlamak için olduğu çok açık) açıklamaktadır. Normal koşullarda Mısır ordusunun güçlenmesini kendisine yönelik bir tehdit olarak gören Siyonistler, değişen bölgesel ve küresel koşullarda Mısır deniz gücünün bölgede daha etkin hale gelmesine destek sağlayan konuma gelmişlerdir.

“Soğuk Barış”ın ne kadar ısıtılabileceği sorusunun cevabını bize zaman gösterecektir. Ancak yaratılan suni durumların bir anlamda, Türkiye'yi hedef almasıyla da bölgedeki barış ve huzur ortamını bozduğu da ortadadır. İsrail'in Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'de oluşturmaya çalıştığı, Türkiye karşıtı cephe çalışmaları esas itibarıyla kendi çıkarlarına hizmet etmediği açıktır ve yakından takip edilmektedir. Diğer taraftan oluşturulmaya çalışılan bu suni durumun, tabanda bir karşılığının olmadığı ve orta ve uzun vadede hiçbir etkisinin olmayacağı da görülecektir. Tarihi-dini ve kültürel gerçeklere aykırı oluşumların hiçbir sonuç vermediğini tarih bize söylerken, gerçekleri esas almayan politikalar hayalden öte gidemez.

Sahte Haber (Fake News) ve Milli Güvenlik

27 Eylül 2021

Sahte Haber (Bilgi) Nedir?

Uluslararası literatürde “Fake News” olarak anılan sahte haberi “haber niteliğine sahip bir gerçek olgunun saptırılarak, çarpıtılarak ve içine doğru olmayan bilgiler katılarak yeniden üretilmiş hali ve/veya orijinal ses ve görüntüden faydalanılarak taklit yoluyla üretilmiş ve haber niteliği kazandırılmış olan görsel, ses ve yazı içerikli bilgi” olarak tanımlamak mümkündür. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için “sahte para” örneğini verebiliriz. Sahte para gerçeğinden kolayca ayırt edilemeyecek bir biçimde gerçeği taklit edilerek veya benzetilerek üretilir ve birçok insan sahte parayı gerçek para gibi kullanma yanılığısına düşebilir. Sahte para üretmek için nasıl ki bir uzmanlık ve teknolojik donanım gerekli ise sahte(taklit) haber veya sahte bilgi üretmek için de bir uzmanlık ve teknolojik donanım gereklidir. İkisi arasında böyle bir benzerlik olmakla birlikte; sahte haber(bilgi) ışık hızıyla yayılabilir ve yaratabileceği etki bakımından bir ülke için çok çok daha tehlikelidir.

Sahte Haber (Bilgi) ile Milli Güvenlik Arasında Nasıl Bir İlişki Vardır?

Psikolojik harekât ve İstihbarat operasyonları insanlık tarihi kadar eskidir. Fakat içinde yaşamakta olduğumuz bilgi ve sürat çağına damgasını vuran dijital yüksek teknolojilerin ve yapay zekânın kullanımının sağladığı istihbarat kapasitesi, büyük veri tabanı, bilginin işlenmesinde ve küresel ölçekte kitlelere iletilmesinde ışık hızına ulaşılmış olması; psikolojik harekât ve istihbarat operasyonlarının bireylerin ve ortak kamuoyu üzerinde yaratacağı etkiyi tahminlerin ötesinde bir noktaya taşımıştır.

Bilişim yüksek teknolojileri, ses ve görüntüyü tanımlama ve yeniden üretme teknolojileri, yapay zekâ, sosyal medya, istihbarat ve operasyon kavramlarının ve gücünün bir araya gelmesiyle; “Sahte haber(bilgi) “ kavramı hedef alınan ülkedeki önemli şahsiyetleri, meşru yönetimi ve siyasi lideri yıpratma yoluyla bir anda halk desteğinden mahrum bırakarak devirecek ve/veya siyasi istikrarı bozarak kaotik bir ortama sürükleyecek kadar etkili bir silah haline gelmiştir. Bunun yanında farklı açılardan (etnik, inanç ve ideolojik) kutuplaşmanın ve gerginliğin hâkim olduğu toplumlarda “sahte haber(bilgi) kavramı kitleleri çok hızlı bir şekilde bir iç çatışma ortamına sürükleyebilecek bir ateşleme etkisi üretme potansiyeline de sahiptir. Bir diğer boyutuyla; ilişkilerin gergin olduğu ve/veya olağanüstü koşulların hâkim olduğu zaman dilimlerinde, komşu iki ülke arasında fiili bir çatışmaya yol açabilecek tetikleyici rol oynama potansiyeli taşır.

Bölgesel ve Küresel Bazı Yabancı Güçlerin ve Aktörlerin Yürüttüğü Sahte Haber (Fake News) Bağlamındaki Akademik Çalışmaların Kapsamında Yer Alan Esaslar ve Önem Arz Eden Hususlar Nelerdir?

- Disiplinler arası bir çalışmadır: Farklı alanlardan konularında uzman olan kişilerin işbirliği ve ortak çalışması ile yürütülmektedir.
- Uluslararası bir çalışmadır: Stratejik ortaklık, müttefiklik ve ortak çıkar ilişkisinin mevcut olduğu ülkelerden bu alanda uzman olan kişilerin de katılımı ve/veya işbirliği sağlanmaktadır.
- Savunma ve Saldırı(örtülü) maksatlı olarak birlikte ele alınmaktadır.
- Yerelden küresel boyuta kadar yaratabileceği etkiler bakımından analizler ve değerlendirmeler yapılarak yürütülmektedir.
- Proaktif bir yaklaşımla ele alınmaktadır.

- Stratejik seviyede çıkarlara hizmet edecek şekilde çalışmalar sürdürülmektedir.
- Kitlelerin ZİHNİNİ ve ALGISINI yönetmeyi hedef alan bir araç veya silah türü olarak ele alınmaktadır.
- Dijital bilişim dünyası ve özel olarak SOSYAL MEDYA platformu üzerinden çalışan bir silah olarak ele alınmaktadır.
- Saldırı ve savunma için dijital yüksek teknoloji ve yapay zekâ teknolojisinden, önleyici bazı algoritmalardan yararlanılması üzerinde durulmaktadır.
- Birçok araç ve yöntemin SİNERJİ yaratacak şekilde kullanılması ve eşgüdüm: Hedeflenen etkinin üretilmesi için örtülü veya gizli olarak icra edilen Psikolojik Harekât ve İstihbarat operasyonlarının sinerji yaratacak şekilde tasarlanması ve yürütülmesi.
- Saldırıda zamanlamanın ve özellikle saldırıyı etkisizleştirmede zamanla yarışın önemi üzerinde durulmaktadır.
- Bir bütün olarak İSTİHBARAT KAPASİTESİ ve bu kapasitenin etkin kullanımını sağlamanın önemi vurgulanmaktadır.
- Ülkelerin siyasi istikrarını tehdit etme ve kaosa sürükleme etkisi yaratabilecek potansiyele sahip olan Sahte Haber (Fake News) zerinde çalışmaların sürdürülmesinin, **bir milli güvenlik konusu olarak ele alınmasının** ve gerekli kaynakların tahsis edilmesinin ülke güvenliği açısından önemi üzerinde durulmaktadır.
- Korunmak için ulusal ve uluslararası düzeyde caydırıcı hukuki düzenlemelerin yapılması gerektiği belirtilmektedir.

Milli Güvenliği Tehdit Eden Sahte Haber (Bilgi) Saldırılarının Sinsi ve Yıkıcı Etkilerinden Korunmak İçin Bazı neriler ve Düşünceler?

- Her bakımdan ZAMANIN RUHUNU herkesten önce kavrayabilen ve zamanın ruhuna uygun olarak savunma ve saldırı gücünü

elinde bulundurabilen toplumlar ve milletler bekasını ve refahını koruyarak zaman ekseninde yolculuğunu sürdürebilmektedir. Bunu yapamayanlar önce savrulmakta sonra yıkılmakta ve sonunda dağılmaktadırlar. Her bir vatandaşımızın milli güvenlik konuları, güvenliğimizi tehdit eden aktörler ve bu aktörlerin kullandığı yöntemler ve teknikler hakkında; bilgilendirilmesi, gözünün ve zihninin açık hale getirilmesi ve durumu süratle kavrayıp tehlikeyi doğru bir şekilde kavrayabilmesi bugün geçmişte olduğundan daha önemlidir.

- **Milli bünyemizin bağımsızlık sisteminin ve doğal savunma sisteminin güçlendirilmesi:** Siyasi, hukuki, psiko-sosyal, yönetsel ve medya alanında; devlet ve toplum, devlet ve birey arasındaki veya **meşru yöneticiler ile yönetilenler arasındaki bağları güçlendirecek, şeffaflık sağlayacak, güven duygusunu arttıracak ülkemize has ve ihtiyaçlara uygun yüksek standartlara ulaşılması.** Yani vatandaşın aidiyet (ülkeye bağlılık) duygusunun daha kuvvetli hale getirilmesini, memnuniyet derecesinin yükseltilmesini ve güven duygusunun güçlendirilmesini sağlamak. Şüphe, şaibe ve güvensizlik ortamına katkı sağlayan her türlü etkenlerden ve faktörlerden ülke ve halk olarak ve sistem olarak hızlı bir şekilde arınmaktır ve/veya arındırmaktır.
- **Pasif ve aktif savunma kapasitesinin kazanılması ve sürekli geliştirilerek aktif halde tutulması:** Tehdidin karakterine uygun savunma kapasitesini kurmak üzere; kavramsal ve teknolojik altyapının ve teşkilatlanmanın çok hızlı bir şekilde hazırlanması ve aşamalı olarak aktif hale getirilmesi gerekir. Bu maksatla; sinerji ve sürat sağlayacak şekilde disiplinler arası ortak çalışma ve eşgüdüm sağlanması kritik öneme sahiptir. İhtiyaç duyulan kaynaklar (uzman kişiler, teknoloji ve yapay zekâ, dijital verilerin taranması, tasnifi ve filtrelenmesi teknolojileri ve veri tabanı paylaşımı, yetki, maddi kaynak) tahsis edilmelidir. Kamuoyunun bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve desteğinin sağlanması çok önemlidir. Halkın ve büyük kitlelerin zihninin ve güven duygusunun saldırının hedefi olduğu unutulmamalıdır.

- **Saldırı yeteneği kazanılarak aktif bir caydırıcılık üretilmesi:** SIBER savunma ve SIBER saldırı konusunda olduğu gibi Sahte Haber tehdidi küresel boyutta ele alınarak milli düzeyde aktif bir caydırıcılık kapasitesine ulaşmak zorunludur. Diğer güvenlik alanlarında olduğu gibi bu alandaki aktif caydırıcılık kapasitesinin ve etkisinin üretilmesi ülkenin bu alandaki yüksek teknoloji kapasitesi ve İSTİHBARAT GÜCÜ kapasitesi ile doğrudan ilgilidir. Diğer önemli faktör ise çok yönlü uzman kişi sayısidir.
- **Sonuç Olarak:** Bir ülkede “BAŞI GÖVDEDEN AYIRMA” saldırısının bir silahı olan Sahte Haber (Fake News) ; kitlelerin zihnini ve güven duygusunu hedef almaktadır. Günümüzde bu fiili bir tehdittir ve bu yöntemle birçok saldırının gerçekleştirildiğine defalarca tanıklık ettik. Bu tehdide karşı etkili bir mücadele etmek için:
 1. **Birinci temel koşul:** kitlelerin güven duyduğu milli ve yerli olan, özgür ve etik kurallara saygılı çeşitli haber ve bilgi kaynaklarına sahip olması, bu kaynakların her an ve sürekli ulaşılabilir olması, devletin güvenliği ve mahremiyeti ile ilgili olan ve kamuoyuna açıklanamayacak nitelikteki bilgilerin ise demokratik ve siyasi zeminde halkın temsilcisi niteliğine sahip meclisteki komiteler aracılığı ile kitlelerin güvenini sağlayacak şekilde işlem görmesi ve böyle olduğundan halkın emin olması.
 2. **İkinci temel koşul:** Sahte Haber saldırısına hazırlıklı olmak, kitlelere ulaşmasını önlemek ve eğer önlemek mümkün olmaz ise; saldırıyı boşa çıkarmak için doğru ve tam bilginin çok hızlı bir şekilde kitlelere ulaşmasını sağlayabilmektir. Ve nihayetinde Sahte Haber saldırısının kaynağını ve arkasındakileri kuşkuya meydan bırakmayacak şekilde süratle deşifre edebilmektir.
 3. **Üçüncü temel koşul:** Hukuk alanında mücadele edilmesi ve gerekli hukuki düzenlemelerin yapılmasıdır. Uluslararası düzeyde hukuk alanında düzenlemeler yapılması için ikili ve çok taraflı zeminlerde girişimlerde bulunulmasıdır.

Denklemler Arasında Sıkışan İsrail

11 Ekim 2021

Yaklaşık 20 yıl süren ve milyonlarca insanın hayatına ve büyük ekonomik kayıplara mal olan büyük bir çöküş döneminden sonra ABD, kendisi için daha düşük maliyetli yeni bir stratejiyi hayata geçirmenin işaretlerini vermektedir. ABD'nin "bitmeyen savaşlardan" kurtulma adı altında izlediği strateji ile bölgede oluşmaya başlayan güç boşluğunun nasıl doldurulacağı ve bölgenin orta ve uzun vadede siyasi, güvenlik ve ekonomik alanlarda nasıl şekilleneceği konusu, bölgesel güç merkezlerini en çok meşgul eden dış politika ve güvenlik konusudur.

ABD'nin giderek güç kaybettiği, Çin ve Rusya'nın ise dünya güç mücadelesinde daha da güçlenerek yerini aldığı bir dönemde Ortadoğu bölgesinin bu güç mücadelesinden en fazla etkilenen bölgelerden birisi olduğu açık bir şekilde ortadadır.

ABD kendisinin güç kaybetmesine neden olan ve saplanıp kaldığı Ortadoğu bölgesinden çekilirken, bölgede yeni bir yapıyı oluşturmayı hedeflemekte ve buna da kendince "jeopolitik dönüşüm" ismini vermektedir. Sistemin esasını;

- Bölgede Arap ülkeleri ile İsrail arasındaki ilişkileri normalleştirme,
- ABD himayesinde bir ucu Hindistan, diğer ucu ise Yunanistan ile irtibatlandırılmak istenilen İsrail ve Mısır merkezli yeni bir ittifak tesis etme oluşturmaktadır. İttifak ise esas itibarıyla Türkiye'ye karşı gibi gözükmemektedir.

Rusya'nın Avrasya stratejisi doğrultusunda; bölge ülkeleri ile rekabete rağmen, ortak çıkarlara dayalı işbirliği zemini yaratması ve bölge dışı aktörlerin dengelenmesine önem ve öncelik vermesi, ABD'nin bu bölgedeki hedeflerine ulaşmasını oldukça zora sokmuştur. Rusya, bir yandan ABD'nin asıl rakibi olan Çin ile ortak çıkarlar doğrul-

tusunda jeopolitik ve jeostratejik ilişkilerini sürdürmekte ve bir nevi ortak düşmana karşı bölgesel dayanışma sergilemekte, diğer yandan da birçok konuda ABD ile pazarlıklarına devam etmektedir. Rusya bölgedeki bütün ülkelerle masaya oturabilme ve konuşabilme elastikiyetine sahip durumdadır.

Diğer taraftan ABD'nin önemli ölçüde bölgeden çekilmesiyle sıkışan İsrail bir arayış içerisinde ve hem Rusya hem de Çin ile ilişkilerini geliştirmek istemektedir. Küresel bir güç olarak Çin aslında İran ile İsrail arasında bir tercih yapmak durumunda değildir. Çin bölgedeki çok farklı önemli çıkarları gereği her iki ülke ile stratejik işbirliğini geliştirmek arzusundadır. Nitekim her iki ülke ile yapılmış anlaşmaları mevcuttur ve yürürlüktedir.

İsrail'deki Çin varlığını ve İsrail'in Çin ile ticari, ekonomik, bilimsel ve teknolojik alanda artan bir işbirliği trendine girmesini kendi çıkarları açısından bir tehdit olarak algılayan Trump yönetimi, İsrail'e çok sert tepki göstererek buna son vermesi için hükümete ağır baskı uygulamıştır. Dönemin Dışişleri Bakanı Pompeo'nun Tel Aviv ziyareti sırasında bu konuyu çok güçlü bir şekilde görüşme masasında dile getirdiği bilinmektedir. İsrail hükümeti bu baskılar karşısında Çin ile ilişkilerini biraz soğumaya bırakmakla birlikte, ABD'nin uyarıları doğrultusunda somut adım atmamakta direnmiş ve ayak sürümüştür. Biden Yönetimi de İsrail'in Çin ile olan ilişkileri konusunda Trump dönemindeki politikayı aşağı yukarı aynı şekilde devam ettirmektedir ve kaygılarını İsrail hükümetine iletmektedir. Buna rağmen İsrail ekonomik çıkarlarını da güvenlik kaygıları kadar önde tuttuğunu göstermektedir. Diğer taraftan Çin'e yakın durarak bölgedeki sorunlarında Çin'i karşısına almaktansa yanında tutmak istemektedir.

Çin açısından ise ABD ile rekabetinde güç mücadelesinin ağırlık merkezinin Asya-Pasifik bölgesi olacağını bildiğinden, ABD'nin dikkatinin bu bölgede yoğunlaşmasını istememektedir. Çin'in İran ile artan işbirliği ve imzaladığı anlaşmalar bir yönüyle ABD'nin dikkatini dağıtma maksatludur. Çin-İran ilişkisi ise Rusya ve Çin arasında İran merkezli bir rekabet alanı yaratmaktadır.

İsrail bir taraftan Ortadoğu'daki bazı bölgelerde İran'ın faaliyetlerini memnuniyetle izlerken, diğer taraftan İran'ın mezhepçilik maskesi altında batıya doğru yayılmasından ve Suriye ve Lübnan üzerinden Akdeniz'e ulaşma çabasından rahatsızdır. İsrail İran'ın nükleer programını yakından izlemektedir.

İsrail açısından; başkenti Kudüs olan Yahudi İsrail Devleti'nin, Siyonizm ideali doğrultusunda gerçekleştirilmesi ve bölgede İsrail halkına karşı savaşma cesareti gösterebilecek ülke ve halk kalmayınca kadar üstün bir askeri güçle mücadelenin sürdürülmesi temel çıkarıdır. Bu temel çıkar doğrultusunda; bölge ülkelerinin nükleer güce erişiminin önlenmesi ve İsrail Ordusu'nun diğer ordulara karşı niteliksel üstünlüğünün ve bölgedeki hareket serbestisinin sürdürülmesi vazgeçilmez koşullardır.

İkinci Lübnan Savaşı'nda karşılaştığı kötü durumdan ders çıkaran İsrail ordusu, İran'ın gönderdiği iddia edilen İsrail'in güvenliğini tehdit edecek füze ve roket sistemlerini, gelişmiş hava savunma sistemlerini, İHA ve SİHA gibi sistemleri aktarmasını ve konuşlandırmasını engellemek için; kuzey cephede "Savaşlar Arası Çatışmalar" doktrinini geliştirmiştir. Doktrin'in özünde, sahada belirlenen hedeflerin daha tehdit haline gelmeden tahrip edilmesi ve bu yapılırken bir savaşa neden olacak tırmanmaya meydan verilmemesi vardır. Bu kapsamda bugüne kadar Suriye topraklarında yüzün üzerinde hedefin vurulduğuna dair İsrail kaynaklı bilgiler medyaya sızdırılmıştır.

Diğer taraftan İsrail'in, güvenlik çemberleri dâhilinde deniz ve hava gücü bakımından hareket serbestisini sürdürmek, İsrail'in güvenliğini tehdit etme potansiyeli taşıyan unsurları erkenden ortaya çıkarmak ve daha tehdit haline gelmeden oluşum esnasında bunları ortadan kaldırmak esasına dayanan temel güvenlik anlayışı doğrultusunda; en kötü senaryoya göre Savunma ve Saldırı kapasitesi inşa etmeyi sürdürdüğü bilinmektedir. Bu bağlamda öne çıkan savunma ve saldırı unsurları ise, stratejik İstihbarat (uydu dahil) elde etme ve istihbarat operasyonları yapma gücü; siber savunma ve saldırı kapasitesi ve elektronik harp kapasitesi; çok katmanlı füze ve hava savunma yeteneği; modern ve uzun menzile sahip etkili bir hava saldırı gücü (F-15, F-16 ve F-35 uçaklarından oluşan), tanker uçakları, Hava

sahası kontrol ve komuta uçakları (AWACS), taktik ve stratejik İHA ve SİHA gücü; taarruz, genel maksat ve ağır nakliye helikopter kapasitesi; denizaltı ve hücumbotlardan oluşan sayıca fazla olmayan fakat gelişmiş niteliklere sahip bir deniz gücüdür. Bunların yanında son yıllarda teşkiline ve geliştirilmesine önem verdiği ve hazırlıkları devam etmekte olan; düşman derinliklerindeki kritik hedeflerin ve düşmana ait değerli varlıkların mümkün olan en kısa sürede tahrip edilmesini sağlayacak şekilde süratli kara manevralarını karadan ve havadan) yapabilecek nitelikte; çevik, çok yönlü yeteneklerle donatılmış ve entegre bir manevra gücü de bulunmaktadır. İsrail Deniz Kuvvetlerinin Kızıldeniz bölgesinde ABD 5'inci Filosu ile müşterek tatbikatlar yapması, F35 uçağına sahip ülkelerin (ABD, Birleşik Krallık ve İsrail) ortak hava tatbikatı icra etmeleri anlamlı gelişmelerdir.

İsrail Ordusuna ait Hava Kuvvetleri ve Özel Birlik unsurlarının Yunanistan'da hava tatbikatları, havadan yer hedeflerine taarruz tatbikatları ve S-300 hava savunma sisteminden kaçınma tatbikatları yaptığı ve bu tatbikatlardaki uçuş menziline İsrail'den İran'a olan uçuş menziline eşdeğer olduğu medyaya yansıyan konulardır.

Yine İbrahimî Anlaşmalar ile Körfez'de (BAE, Bahreyn ve Umman) yeni üsler edinme çabaları dikkat çekicidir. Rusya ile stratejik seviyede siyasi ve güvenlik alanlarında işbirliği ve Suriye'de istenmeyen askeri çatışmayı önleme maksatlı iki ülke askeri makamları arasında koordinasyon ve görüşme mekanizmasını düzenli olarak çalıştırıyor olmaları da önemlidir.

Değerlendirme ve Sonuç

ABD'nin Ortadoğu bölgesinde büyük kayıplara uğrayarak çekilmek zorunda kaldığı bir ortamda İsrail açısından büyük güvenlik açıklarının da ortaya çıkmaya başladığı bir gerçektir. Bu boşluğun kapatılması gayesiyle; tarihi, kültürel ve askeri bakımdan gerçeklere uymayan ve kısa sürede dağılacağı belli olan bazı yapay ittifaklar oluşturulmaya çalışılsa da; gerçekte asıl sorunun üstü örtülmeye çalışıldığından dolayı; bunun bölgedeki sorunların çözülmesine katkı sağlamayacağı, bölgedeki halklara barış ve huzur getirmeyeceği ortadadır.

İstihbarat Milli Gücün Temel Bileşenlerinden Birisi Olarak Değerlendirilebilir mi?

18 Ekim 2021

Geleneksel bakış açısıyla bir ülkenin milli güç unsurları (temel bileşenleri); Siyasi Güç, Askeri Güç, Ekonomik Güç, Demografik Güç, Coğrafi Güç, Bilimsel ve Teknolojik Güç, Psiko Sosyal ve Kültürel Güç olarak sıralanmaktadır. Bu sıralama bugün hala geçerli midir? Bir başka ifade ile istihbarat gücü bu sıralamada artık yerini almalı mıdır? Neden? Bu incelemenin maksadı; bu sorulara kısa, özlü ve uygun cevaplar bulmak ve konuya dikkat çekmektir.

Aşağıda sıralanan her bir maddenin içeriği bu inceleme için gerekli olanlarla sınırlandırılmıştır.

1. Milli İstihbarat Gücünden Ne Anlaşılmalıdır?

Ülkeler, uluslararası ortamda milli çıkarlarını korumak ve geliştirmek maksadıyla; meselelerin çözümünde iki temel yoldan yürümek zorundadır. Bunlar; Diploması veya gücün kullanılmasıdır. En yüksek karar verici (lider) her iki yolda da önemli kararlar vermek zorundadır. Liderin karar verebilmesi için meseleyi tam olarak anlayabilmesi vazgeçilmez koşuldur ve bu nedenle meseleye etki eden aktörler ve faktörler hakkında gerçek bilgilere ve değerlendirmelere ihtiyaç duyar. İşte bu bilgilerin ve değerlendirmelerin rakip, hasım ve/veya düşman ve stratejik çevre hakkında olan bölümü stratejik istihbarat ve/veya stratejik istihbarat değerlendirmesi olarak tanımlanır. Bu husus liderin ve stratejik seviye karar vericilerin ihtiyacı olan stratejik istihbaratın oluşturulması birinci boyuttur.

Ülkeler, uluslararası ortamda milli çıkarlarının korunması ve desteklenmesi maksadıyla, ülke sınırları ötesinde ve bazı hallerde, gizli veya örtülü uzun kol faaliyetleri yürütürler. Bu ikinci boyuttur.

Ülkeler kendisini hedef alan yurt içindeki gizli ve/veya yıkıcı tehditler (siber uzayda cereyan edenler dahil) ile baş edebilmek ve casusluğa karşı koymak (ülkenin sırlarını ve her türlü stratejik verilerinin rakipler, hasımlar ve düşmanlar tarafından ele geçirilmesini ve/veya hacklenmesini önlemek) mecburiyetindedir. Bu üçüncü boyuttur.

Bir ülkenin, yukarıda her birinin kapsamı belirtilen üç farklı boyuttaki çabayı gerçekleştirebilmek için kullanabileceği kendi milli kaynaklarından oluşmuş toplam gücüne “Milli İstihbarat Gücü” demek mümkündür.

2. İstihbarat Hakkında Bilinmesi gerekenler:

- İstihbarat Nedir?

Yapılan istihbarat tanımlamaları genellikle çerçevelidir ve günümüz koşullarının ihtiyacını karşılamaktan uzaktır. İstihbaratın tanımını çerçevesiz bırakmak ve onun içeriğindeki ve doğasındaki kritik öneme sahip kavramlara odaklanmak daha doğru olacaktır. **İstihbaratın tanımlanmasında kullanılan kavram ve eylemlerden olmazlar şunlardır:**

- Vizyon, hedef, gaye, ihtiyaç, seviye,
- Rakip, hasım, düşman, niyet ve maksadı, güç unsurları, zayıf ve hassas tarafı, tehdit, çevre, ortam,
- Haber, bilgi, veri, başkalarının sırlarının ele geçirilmesi, büyük verilerin ve bilginin toplanması,
- Zekâ, akıl yürütme, muhakeme, işlemci, araştırma, analiz,
- Bilgiyi anlamlı hale getirmek, değerlendirmek, kullanmak ve ürüne dönüştürmek,
- Belleğe kaydetmek, bilgiyi yönetimi ve bilginin kullanıcıları, yetki, paylaşım, bilginin korunması,
- Süreçlerin sürekli döngüsü.

- Standart İstihbarat Türleri

- **İnsan İstihbaratı:** Ajanlar ve işbirlikçiler kullanılarak elde edilir.
- **Sinyal İstihbaratı: Bilgi İletişim Sistemlerinden elde edilen istihbarat** (Sesli, yazılı ve görsel bilgi içerikleri hedef alınır ve veri tabanlarına nüfuz ederek verileri ele geçirme yöntemi dahildir) ve **Elektronik istihbarat** (Bilgi içerikli değildir, çeşitli elektronik aygıtlar içeren platformların yaydığı elektronik sinyallerin alınmasından elde edilir) şeklinde ikiye ayrılır.
- **Görüntü İstihbaratı:** Görüntü oluşturma yetenekli radarlar dahil, klasik veya termal görüntü alma yeteneğine sahip satıh ve/veya uzay platformlarından elde edilen istihbarattır.

- Ülkelerdeki İstihbarat Gücünün İşlevleri ve Temel Görevleri Şu Şekilde Sıralanabilir.

Bir ülkede ulusal güvenliğe konu olan pek çok şey istihbaratı ilgilendirir. Dünyadaki istihbarat kurumlarının ve/veya istihbarat örgütlerinin kendi ülkeleri için genel olarak **üç ana işlevi vardır:**

İstihbarat kullanıcıları (stratejik, operatif ve taktik seviyeler) için düşman hakkında, stratejik çevre ve/veya stratejik bölgeler hakkında, uzay ve siber uzay hakkında bilgi toplamak, araştırma yapmak ve değerlendirme sunmak.

Ülkesinin stratejik çıkarlarının ve hedeflerinin temininde destek sağlamak için ülke sınırları dışında gizli uzun kol olarak faaliyet göstermek.

Ülke içindeki gizli ve/veya yıkıcı tehditler (siber uzaydaki dahil) ile başa çıkmak ve casusluğa karşı koymak.

- **Bunlarla birlikte; aşağıdaki temel görevleri yerine getirmeleri de beklenir:**
- lke liderlerinin dış politika ve güvenlik konularında karar verebilmeleri için istihbarat temin etmek. Bu, liderlerin durumu anlamalarına, politikalar oluşturmalarına, riskleri yönetmelerine ve fırsatları kullanmalarına yardım etmek için bilgi temin etmeyi ve değerlendirme yapmayı da içerir.
 - Askeri-Politik seviyedeki karar vericilere stratejik istihbarat sağlamak. Düşmanın milli güç unsurlarının imkân ve kabiliyetlerinin, saldırı ve savunma kapasitesinin değerlendirilmesini, düşmanın motivasyonunun, niyet ve beklentilerinin ne olduğunu anlamasını mümkün kılmaktır. Tüm bunlar düşmanlık ve savaş ikazı ile Milli İstihbarat Değerlendirmesini de kapsar.
 - Çeşitli düşmanlara karşı, lke Silahlı Kuvvetlerinin ve diğer güvenlik kuvvetlerinin yapacağı operasyonlar için istihbarat sağlamak.
 - İstihbarat güçleri ile ülke dışında uzun kol özel operasyonlar icra etmek.
 - Yıkıcı faaliyetlerden, casusluk ve devlet sırlarının açığa çıkarılmasından toplumu, demokratik düzeni ve onun kurumlarını korumak.
 - Hükümetin belirlediği kurumlara ve kişilere güvenlik sağlamak.
 - Dış politikanın yönetimi için istihbarat sağlamak ve algı yönetimi (kamuoyu oluşumu) alanında mücadele etmek.
 - lkesi dışında siyasi ve/veya diğer nitelikteki gerekli şahsiyetlerle gizli veya özel ilişkiler geliştirmek ve sürdürmek.
 - Gizli uluslararası ilişkiler ve istihbarat işbirliği yapmak. Bir ülkenin yabancı bir ülke ile ilişkilerinin bozulması ve normal

diplomatik kanalların kapanması halinde dahi o ülke ile temaslar doğrudan başbakana veya devlet başkanına bağlı milli istihbarat örgütü vasıtasıyla yürütülür. İki ülke arasında resmi ilişkilerin tamamen kopması demek; istihbarat ve güvenlik kanalı vasıtasıyla yürütülen bu ilişkinin de kopması demektir.

- **İstihbarat Ürünleri Nelerdir?**

- Terör, gizli ve yıkıcı faaliyetlerle ve stratejik suçlarla mücadele istihbaratı,
- SİBER Uzay Güvenliği için istihbarat,
- Konvansiyonel olmayan silahlar hakkında istihbarat,
- Kuvvet veya güç kullanımı için istihbarat,
- Siyasi veya politik fırsatları kullanmak için istihbarat,
- Kuvvet teşkili ve güç oluşturmak için istihbarat,
- Düşmanlık (baskın) ve savaş ikazına dair istihbarat,
- Ulusal İstihbarat Değerlendirmesi (dışarı ile ilgili riskleri ve fırsatları belirlemeye odaklıdır).

- **Ülkelerin İstihbarat Kurumları ve Bağlantıları Üzerine Düşünceler:**

- Bu konu her ülkeye göre bazı farklılıklar gösterir. Farklılıklar daha çok ülkelerin siyasi rejimi, ihtiyaçları, tarih ve kültürü, ülkelerin büyüklüğü ve kaynakları ile ilgilidir. Ülkelerin çeşitli istihbarat kurumlarının en tepede bağlı olduğu otorite siyasi otoritedir.
- **Ülkelerin istihbarat kurumları genel olarak faaliyet gösterdikleri sahaya göre; Ülkenin kendi sınırları içinde faaliyet**

gösteren İstihbarat (Genel Güvenlik İstihbaratı) ve ülke sınırları dışında yürütülen istihbarat (Dış istihbarat ve Özel Operasyonlar) şeklinde ikiye ayrılır. Ayrıca dış tehditlere odaklanmış olan Silahlı Kuvvetler İstihbaratı söz konusudur. Genel Güvenlik ve/veya Kamu güvenliği İstihbaratından sorumlu birimler İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır. Dış İstihbarat ve Özel Operasyonlar ile Casusluğa Karşı Koyma faaliyetlerini yürüten ana kurumun başkanı doğrudan en yüksek siyasi otoriteye (başbakan veya devlet başkanı) bağlıdır. Askeri İstihbarat Başkanı genellikle Genelkurmay Başkanına ve onun vasıtasıyla Savunma Bakanına bağlıdır. Bunlarla birlikte ülkelerin Dışişleri bakanlığı bünyesinde genellikle Siyaset Araştırma Merkezleri bulunur.

- Stratejik İstihbarat Değerlendirmesinin **asıl sorumluluğunu taşıyan omurga bakımından**, dünyada göze çarpan iki farklı sistem yaklaşımı vardır: **Birincisi**; Millî Savunma Bakanlığı'na bağlı **Askeri İstihbaratın omurgası** üzerinden yürüyen sistemdir (Örnek olarak: ABD ve İsrail benzeri). **İkincisi: Dışişleri Bakanlığı omurgası** üzerinden yürüyen sistemdir (İngiltere örneğinde olduğu gibi). Bu sistem farklılığı ülkelerin milli güvenlik stratejilerini ve dış politika stratejilerini doğrudan etkileyen çok önemli bir konudur. Ülkelerin tarihsel siyasi yapısı, siyasi gelenekleri ve birikimleri ile yakından ilgili bir konudur.
- En tepeden aşağıya doğru güçlü bir planlama, kontrol ve koordinasyonu gerçekleştirebilecek bir yönetim fonksiyonunu ve kaynak tahsisini gerektirir.
- Ülkenin farklı nitelikteki istihbarat örgütlerinden oluşan istihbarat gücünün (topluluğunun) etkinliğini ve verimliliğini arttırmak amacıyla, bazı ülkelerde kabinede bir İstihbarat Bakanı yer alır.
- Rakip ve/veya düşman ülkelerin istihbarat örgütlerinin ve devlet dışı çeşitli aktörlerin ülkeyi hedef alan istihbarat ve operasyonel faaliyetlerine karşı koyacak asli unsur ülkenin istihbarat örgütleridir.

- Bir ülkenin yabancı bir ülke ile ilişkilerinin bozulması ve normal diplomatik kanalların kapanması halinde o ülke ile temaslar doğrudan başbakana veya devlet başkanına bağlı ana istihbarat örgütü vasıtasıyla yürütülür. İki ülke arasında resmi ilişkilerin tamamen kopması demek; istihbarat ve güvenlik kanalı vasıtasıyla yürütülen bu ilişkinin de kopması demektir.

- İstihbarat Gücünün Temel Özellikleri Üzerine Düşünceler:

- Her ülkede kendine özgü farklılıklar gösterir.
- Her kurumun kendine özgü TOPLAMA, ARAŞTIRMA (ANALİZ) ve bazı kurumların ÖZEL OPERASYON süreçleri vardır.
- Birçok yönüyle **GİZLİLİK doğasında vardır**. Genellikle hedefe, rakiplere ve/veya düşmana nüfuz etmek zorundadır. Faaliyette bulunduğu ortama uyum sağlamayı gerektirir.
- Hayatın her alanıyla ilgilidir ve birçok bilim dalından faydalanır. **Ortak bir VİZYON doğrultusunda disiplinlerarası çalışmayı, işbirliği yapmayı, eşgüdümü ve koordinasyonu gerektirir.**
- Çok yönlü düşünebilme, güçlü bir kavrayış ve muhakeme yeteneği ile birlikte **deneyim ve uzmanlaşma gerektirir.**
- Daima zaman baskısı altındadır, **Rakiplerinden ve/veya düşmanından hep önde olmak zorundadır.**
- **Bilimsel ve teknolojik alandaki gelişmelere karşı duyarlıdır.** Bu alandaki kavrayışı, algı düzeyi ve yetenekleri en yüksek seviyede olma mecburiyeti vardır.
- İstihbarata konu farklı disiplinler ve farklı bölgeler ile ilgili olarak; İstihbarat unsurlarına tahsis edilen **sorumluluk alanları arasında gri alan ve/veya boşlukta bırakılan alan olamaz**, fakat gerektiği kadar bindirmeler olabilir.

- Sebepleri her ne olursa olsun; **istihbarat alanındaki zayıflıklar ve hassasiyetler sarsıcı sonuçlar doğurabilir.** Örnekler: Yom Kipur Savaşı (baskını), 11 Eylül 2001 ABD’de İkiz Kulelere Terör Saldırısı, 15 Temmuz 2016 FETÖ Hain Darbe Girişimi ve bu terör örgütünün genel olarak ülkeye verdiği zarar gibi.
- Her açıdan SÜREKLİLİK gerektirir ve düşman unsurlarla temas kaybedilmez. Değişen koşullara hızlı bir şekilde uyum sağlayacak ESNEKLİK ister.
- Dinamiktir ve çok yönlü etkileşim halindedir.
- Detayı bilmek, fakat detayda boğulmamak ve istihbarat resminin bütününe oluşturmaya çalışarak büyük resmin ne ifade ettiğini doğru anlamak esastır.

3. Günümüzde İstihbarat İhtiyacının Artmasına Tesir Eden Kritik Gelişmeler:

- Bilimsel ve Teknolojik gelişmeler(bilişim teknolojileri; yapay zeka, 5G, Sosyal medya platformları, arama ve süzme motorları, lisan çeviri programları, casus yazılımlar, ses ve görüntü işleme yazılım ve teknolojileri, bulut ve büyük veri saklama ve kullandırma teknolojileri, blockchain ve kripto para teknolojisi, mobilite, robot ve dron teknolojileri vb.), SIBER uzay faaliyetleri, uydu teknolojileri ve uzay çalışmalarındaki gelişmeler sonucu gittikçe çeşitlenen ve büyüyen tehdit ve olanaklar ortamı,
- Günümüz dünyasının jeopolitik seviyede, küreselleşme ve yerelleşmenin (ülkelerin etnik bileşenlerine ayrışması ve geleneksel ulus devletlerin zayıflaması) aynı anda cereyan etmesi ile tanımlanıyor olması,
- Mevcut küresel düzenin sarsıldığı, güç dengelerinin değiştiği, yeni düzen arayışlarının devam ettiği uluslararası düzensizlik, ekonomik ve finansal krizlerin, virus salgınının, belirsizliğin

ve yüksek gerilimin hâkim olduğu bir siyasi ve güvenlik ortamında istihbarata duyulan ihtiyacın katlanarak artmış olması,

- Küresel ve bölgesel güç dengelerinin değişmesi ve devlet dışı aktörlerin ve terör örgütlerinin artan gücü ve etkisi,
- Devlet dışı aktörlerin ve küresel yüksek teknoloji devlerinin dünya tarihinde ilk defa siyasi gücü, büyük veriyi (big data), teknolojik gücü ve parayı aynı anda elde etmiş olması sonucunda bir çok alanda devletlere meydan okuması ile ortaya çıkan riskler ve tehditler,
- Bölgesel ve küresel ölçekte siyasi, güvenlik ve ekonomik alanda meydana gelen değişimler; yeşil enerjiye dayalı endüstriyel dönüşüm, para ve finans alanında dönüşüm, bölgesel ve küresel ölçekte üretim merkezleri ve tedarik zincirlerinin yeniden düzenlenmekte oluşu,
- Rakip ülkeler ve düşman güçler tarafından “Hile, Aldatma, Sahte Bilgi (Fake News) ve Algı Yönetimi yöntemleri” ile kitlelerin kontrol edilmesi ve yönlendirilmesi alanında gittikçe artan mücadele ve tehdit ortamı,
- Savaşın ve/veya mücadelenin değişen doğası, yerleşim alanlarında cerrahi müdahale için istihbarata daha çok ihtiyaç duyulması, terör örgütlerinin dahi roket ve füze sahibi olması, hibrid savaşlar vs.
- Çeşitli nedenlerle yaşanan sınır aşan kitlesel nüfus hareketleri ve demografik yapı değişiklikleri,
- Küresel iklim değişikliğine bağlı bölgesel ve küresel ölçekte oluşan riskler ve tehditler,
- Konvansiyonel olmayan silahlar (kimyasal, biyolojik ve nükleer) konusunda artan riskler ve tehditler.
- Bilimsel ve Teknolojik istihbarata, bu alandaki casusluğa karşı koyma çabalarına ve stratejik öneme sahip projelerde çalışan

kritik personelin korunmasına duyulan ihtiyacın katlanarak artmış olması,

- Günümüz dünyasında cereyan eden ve yukarıda sıralanan gelişmeler ışığında BEŞERÎ COGRAFYA ve KÜLTÜR alanındaki istihbaratın öneminin ve ihtiyacın artmış olması,
- Bilgi, bilişim ve teknolojik devrim çağında AÇIK KAYNAK İSTİHBARATININ bazı zorluklarıyla birlikte öneminin oldukça artmış olması.
- Günümüzde yabancı ülke istihbarat örgütlerinin internet ve sosyal medya üzerinden herhangi bir ülkedeki bireylerle, sivil toplum örgütleriyle ve şirketlerle çok farklı kısımler altında doğrudan etkileşim halinde olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Bu açıdan bakıldığında; vatandaş ve özel sektörün internet üzerinden bağlantısının en zayıf kapılar olması ve yabancı istihbarat örgütlerinin istismarına fırsat vermesi (zincirin zayıf halkası).

4. Bir Ülkenin Topyekûn Milli İstihbarat Gücünün (kapasitesi) Kapsamı ve Etkinliği Hakkında Düşünceler:

- “Güvenlik” kavramı genel olarak “istihbarat”ı da kapsamakla birlikte, gündelik hayatta çoğu zaman bu iki kelimedenden biri diğerinin yerine de kullanılmaktadır. Milli istihbarat unsurları aynı zamanda milli güvenlikle ilgili kurumların (MSB, Dışişleri ve İçişleri Bakanlıkları gibi) birer parçasıdır veya doğrudan bir unsurudur (CIA, MOSSAD vb.). Profesyonellik ve kurumsallık bağlamında ve genel bir bakış açısıyla; bir ülkenin milli istihbarat gücü kapasitesi, doğrudan ilgili bu kurumların toplam kapasitesi kadardır. Fakat böyle bir genelleme ve dar bir bakış açısı çok mahzurludur. **İstihbarata ve milli istihbarat gücüne günümüz koşullarını kavrayan bir anlayışla olabildiğince geniş bir açıyla bakma mecburiyeti vardır. Bir ülkede ulusal ve/veya uluslararası düzeyde faaliyet gösteren**

stratejik ve güvenlik araştırma merkezleri, düşünce kuruluşları, bilimsel çalışmalar ve araştırmalar yapan stratejik kurumların hepsi o ülke için aslında potansiyel olarak ulusal istihbarat gücünün birer unsurudur veya öyle olmalıdır.

- **Daha çok askeri istihbaratta kullanılan temel bir prensip vardır: Muharebe sahasındaki her bir asker vazifesi ne olursa olsun aynı zamanda bir istihbarat toplama vasıtasıdır.** Muharebe sahası askeri anlamda bir mücadele sahasıdır ve geçmişte ülkeler arasındaki savaşlar daha çok muharebe sahasında veya cephe hattında cereyan ediyordu. Fakat günümüzde ülkeler arasındaki mücadele, **topyekûn bir mücadeleye** ve muharebe sahası ise ülke topraklarının tamamına ve/veya ülke sınırlarını da aşan **çok çok geniş bir mücadele sahasına dönüşmüştür.** Tehdit sadece ülke sınırlarında değildir. Ülke sınırları bugün hala önemini korumakla birlikte, **birçok yönüyle sınırlar artık GEÇİRGENDİR ve/veya YOK HÜKMÜNDEDİR (dijital teknoloji devrimi, Siber alan, uydu ve İHA (drone) teknolojileri nedeniyle).** Yani, milletin her ferdi günümüzde nerede olursa olsun her anlamda düşmanın doğrudan hedefidir. Bu köklü değişim nedeniyle; **günümüzde her bir vatandaş, milli güvenliğe ve diğer milli çıkarlara katkı sağlamak için, yaptığı iş ne olursa olsun aynı zamanda bir istihbarat toplama vasıtası ve bir koruyucu unsur olarak hareket etmelidir.** Bu sağlandığı takdirde ve/veya bu yolda mesafe alındığı ölçüde milli güvenlik seviyesi ve milli istihbarat gücü kapasitesi her ikisi birden yükselmiş olacaktır.
- Kurumların ve halkın bir bütün olarak ve/veya her bir vatandaşın aktif ve pasif anlamda milli güvenliğe ve milli istihbarat gücüne yapacağı katkılar vardır. Vatandaşların ülke içinde veya ülke dışında, her türlü eylem ve söylemlerinde; ülkesine sadakatle bağlı olması, ülke çıkarlarını korumak ve geliştirmek çabası içerisinde olması, gafil muhbir durumuna düşmemesi, işbirlikçi olmaması ve ihanet etmemesi için yapılması gerekenler vardır. Bu aynı zamanda bir davranış biçimi ve

kültür meselesidir. Bazı ülkelerde halkın ve bireylerin önemli bir kısmının bu bilince sahip olduğu ve bunun kendilerine önemli bir üstünlük sağladığı bilinmektedir. Eğitim süreçlerinde bireylerde bu farkındalık ve duyarlılık kazandırılabilir. Bu alanda üretilecek ufuk açıcı ve merak uyandırıcı içeriklerin (kitaplar, romanlar ve filmler gibi) topluma ve bireylere (özellikle çocuk ve genç yaşta olanlara hitap eden) ulaştırılması önemli katkı sağlayabilir.

- Ulusal İstihbarat Kapasitesinin bazı ülkelerde oldukça itibarlı bir marka haline getirildiğini ve birçok ülkenin ve devlet dışı aktörün o ülke istihbaratı ile ilişki kurmak ve işbirliği yapmak için onu değerli bulduklarını görmek zor değildir. **Marka haline gelmiş olan ulusal istihbarat gücü o ülke için gerçek bir kuvvet çarpanıdır ve aynı zamanda dış ilişkilerinde her kapıyı açan bir anahtar gibidir.** Bu türden sayılı ülkelerde bireylerin istihbarat alanındaki farkındalığı ve duyarlılığı oldukça üst seviyededir ve istihbarat kendileri için yaşamsal öneme sahiptir.

5. Geleneksel Milli Güç Unsurları (temel bileşenleri) ile İstihbaratın Arasında Nasıl Bir Etkileşim Vardır?

- Bir ülkenin milli güç unsurlarının tamamı o ülkenin istihbarat gücüne olumlu ve/veya olumsuz yönde doğrudan etki eder. **İstihbarat Gücünün Bileşenlerine** (İnsan gücü, teşkilat, doktrin, mali kaynak, her türlü araç, malzeme ve donanım, bilimsel ve teknolojik destek ve yasal yetki) bakıldığında bu kolayca anlaşılabilir.
- Üzerinde biraz düşünüldüğünde; Ulusal İstihbarat Gücünün **geleneksel milli güç unsurlarının her biriyle çift yönlü bir etkileşim halinde olduğu fark edilecektir.** Bazı örnekler: Yeryüzünde geniş coğrafyalara yayılmış DEMOGRAFİK GÜÇ bazı ülkeler ve uluslar için istihbarat alanında potansiyel ola-

rak belirgin avantajlar sunar ve bunun karşılığında çıkarlarını gerçekleştirmede istihbarat kendilerine destek sağlar. Bir ülkenin ulusal istihbarat potansiyel gücü o ülkenin bilimsel ve teknolojik gücüyle, siyasi gücüyle ve ekonomik gücüyle ve askeri gücüyle doğru orantılıdır. Coğrafi gücün çok yönlü etkileri söz konusudur. Psiko-sosyal ve kültürel gücün dahi çift yönlü etkileşimini görmek zor değildir.

- Bir ülkenin kaynaklarının korunması, milli varlığının ve onun korunması, milli güç unsurlarının korunması ve geliştirilmesi söz konusu olduğunda; bu, o ülkenin milli istihbarat gücünü mutlaka doğrudan ilgilendirir ve ilgilendirmelidir. **Milli İstihbarat Potansiyel Gücü milli güç unsurlarından hem beslenir hem onları besler.** Bu açıdan potansiyel olarak **SİNERJİ oluşturma etkisine ve/veya kuvvet çarpanı etkisine sahip olduğu söylenebilir.**
- Milli İstihbarat Gücü, özellikle yıkıcı ve bölücü dış destekli ve güdümlü terör örgütlerine (mensupları devşirilmiş, işbirlikçi ve hain olan) karşı önleyici mücadelede başarısız olduğunda (sebepleri her ne olursa olsun); bu başarısızlığın milli güç unsurlarının her biri üzerinde ve milli çıkarlar üzerinde meydana getirdiği zarar ve tahribatın büyüklüğü ortadadır. Yapılan hatalardan ders çıkarılarak daha güçlü bir istihbarat kapasitesinin oluşturulması ve daha etkin yöntemlerin uygulanmasıyla son yıllarda olumlu sonuçların alındığı da bir gerçektir.

6. Değerlendirme ve Sonuç:

- Yukarıdaki ilk beş madde (ana başlık) altında yapılan incelemeden de anlaşılacağı üzere; günümüzde, istihbaratın **içerik, fonksiyon ve çok farklı disiplinlerle etkileşim bakımından hızlı bir şekilde genişleyen** bir trend izlediği, **istihbarata olan ihtiyacın ve istihbaratın öneminin her açıdan sürekli arttığı** görülmektedir. İstihbarat algımızın bu değişim ve gelişmeler

doğrultusunda yeniden şekillenmesi gerektiği ortadadır. **İstihbarat artık sadece istihbaratçıların klasik ve dar anlamdaki işi olmaktan çoktan çıkmış ve sadece istihbaratçıların kaldırmayacağı yükün çok çok ötesine geçmiştir.** İstihbaratın, bir ülkenin topyekûn gücünün ana bileşenleriyle karşılıklı olarak daha çok etkileşim halinde olduğu ve bu yönüyle bir kuvvet çarpanına dönüştüğü açıktır. Bu, içinde yaşadığımız bilgi ve hız çağında bilgi üstünlüğüne sahip olmanın ve bu üstünlüğü sürdürmenin önemiyle doğrudan ilgilidir.

- Uluslararası ortamda bilgi üstünlüğüne dayalı **akıl üstünlüğü sağlamak ve/veya üst akıl olmak için istihbarat üstünlüğüne sahip olmak temel koşuldur.** Birçok yönüyle dünyanın çok özel bir coğrafyasında konuşlanmış olan ülkelerin milli çıkarlarını gerçekleştirebilmesi ve geliştirebilmesi için sadece bölgesinde değil, fakat **küresel ölçekte ilk sıralarda yerini alan milli istihbarat gücüne sahip olması kritik öneme sahiptir.** Bunu sağlamanın yolu ise halkın tamamının veya büyük çoğunluğunun bu gerçeğin farkında olmasını sağlamaktan geçer. Topyekûn istihbarat farkındalığı sağlamak, ulusal seviyede bir istihbarat kültürü ve davranış biçimi oluşturmak bir ülkenin ulusal istihbarat gücünün gerçek anlamda büyümesinin ve etkin hale gelmesinin önemli bir adımını teşkil eder.
- **Sonuç olarak:** Bir ülke için milli varlıkların ve milli çıkarların korunması ve geliştirilmesindeki rolü gittikçe artan, bilimsel ve teknolojik alandaki gelişmeler doğrultusunda gücü ve etkisi potansiyel olarak gittikçe büyüyen ve milli güç unsurları ile çok yönlü etkileşiminde kuvvet çarpanı olan istihbaratın; **yeni bir anlayışla, bir güç kaynağı ve potansiyel bir milli güç unsuru olarak kabul edilmesinin ve öyle algılanmasının gerekli ve faydalı olacağı değerlendirilmektedir.** Potansiyel Milli İstihbarat Gücünün gerçek bir milli güç ana bileşeni haline getirilmesi; elbette yeni bir anlayışla, istihbarat alanında topyekûn (devlet, özel sektör ve bireyler) gösterilecek milli çabaya, yaşamsal öneme sahip milli istihbarat kültü-

rünün yeni boyutlarıyla geliştirilmesine ve halk tarafından benimsenmesine bağlıdır. Bunu başarabilen ülkeler güçlenerek yoluna devam ederken, başaramayan ülkeler ise milli varlıklarını koruyamayacağı için gittikçe zayıflayacaktır. Bu anlayış ve hedef doğrultusunda farklı alanlarda atılması gereken somut adımların neler olduğu ise ayrı bir incelemenin konusudur.

“Mavi Bayrak” (Blue Flag) Çok Uluslu Hava Tatbikatı ve Ötesi

2 Kasım 2021

17-28 Ekim 2021 Çok uluslu “Mavi Bayrak” Hava Tatbikatı; İsrail’in ev sahipliğinde ABD, İngiltere, Almanya, İtalya, Fransa, Yunanistan, Hindistan fiilen ve BAE ise gözlemci olarak katılımı ile icra edilmiştir. Katılan ülkeler, tatbikatın zamanlaması, tatbikata ev sahipliği yapan ülkenin durumu ve konumu ve kamuoyuna açıklanan gaye bakımından; söz konusu tatbikat sadece uluslararası bir tatbikat mıdır? Bir tatbikattan daha öte anlamları var mıdır? Bu yazının gayesi; yabancı açık kaynaklarda yer alan tatbikata ilişkin bazı bilgiler ve yetkililerin yaptığı beyanlar ışığında bunları ortaya çıkarmak ve dikkate sunmaktır.

Öncesinde Dikkat Çeken Önemli Bazı Gelişmeler ve Olgular

- Türkiye’nin F-35 programından çıkarılmış olması ve BATI tarafından siyasi, ekonomik ve askeri yönden baskılara, yaptırımlara ve ambargolara maruz bırakılması,
- Trump döneminde yapılan NATO Zirvesinde, Trump tarafından NATO’nun Ortadoğu Bölgesinde daha fazla rol üstlenmesi ve daha etkin olması gerektiğini vurgulamış olması,
- Biden’ın başkan seçildikten sonraki ilk Avrupa turunda, Batılı Müttefiklerini tekrar ABD etrafında kenetlenmeye çağırması ve üstü kapalı tehdit etmesi,
- ABD’nin Afganistan’dan çekilmiş olması,
- İran ile Çin arasında uzun vadeli stratejik işbirliği anlaşmasının yapılmış olması ve İran’ın Şangay İşbirliği Örgütü’ne kabul edileceği (tarih verilmemiş olmakla birlikte) cevabının İran Devleti’ne

iletilmiş olması. Bunların yanında, İnan ile Biden yönetimi arasındaki nükleer anlaşmaya geri dönme müzakerelerinde herhangi bir ilerleme kaydedilemezken; İnan'ın nükleer programını sürdürdüğü iddialarının arttığı bir dönemde bu tatbikat gerçekleştirilmiştir.

- Suriye ve Irak'taki gelişmeler ve ABD'nin PKK/PYD Terör Örgütüne olan desteğini arttırarak sürdürmesi,
- Ekonomik ve finansman açısından aslında batmış olan Yunanistan'a günümüzde herkes (İsrail, Fransa, İngiltere ve ABD) silah satma ve/veya kiralama yarışına girmiştir. Türk Boğazları ile Adalar Denizi arasında bir denklem kurma çabaları dikkat çekicidir,
- Avustralya'nın Fransa'dan denizaltı tedarik etme anlaşmasını, ABD ve İngiltere ikilisi çöpe dönüştürüp Avustralya'yı kendi yanlarına çektikten sonra ve buna rağmen Fransa'nın İsrail'deki hava tatbikatına katılmış olması,
- Asya-Pasifik bölgesinde ABD liderliğindeki ülkeler ile Çin arasında Tayvan üzerinden gerilimin tırmandığı ve bölgede tarafların güç gösterisi ve tatbikatlar icra ettiği bir dönemde bu hava tatbikatının icra edilmesi,
- Tatbikattan hemen önce, Almanya şansölyesi Merkel'in İsrail ziyareti ve verdiği mesajlar. Merkel döneminde İsrail'in genel olarak AB ile ve daha çok Almanya ile ilişkilerinin siyasi, ekonomik, askerî ve güvenlik alanında önemli ilerlemeler kaydetmiş olması. İsrail'deki bu tatbikattan bir yıl kadar önce İsrail Hava Kuvvetlerinin Almanya'daki bir tatbikat için orada konuşlanması ve tatbikata katılmış olması,
- İtalya'da F-35 uçaklarına sahip ülkeler (ABD, Britanya, İsrail ve İtalya)'in katıldığı hava eğitim ve tatbikatının daha önce icra edilmiş olması,
- ABD'nin desteği ile yapılan İbrahim Anlaşmaları bu tatbikat öncesindeki siyasî tabloyu oluşturmaya yönelik jeopolitik bir adımdır.

Benzer şekilde İsrail'in bir Doğu Akdeniz ülkesi olma vizyonu doğrultusunda kendisini merkeze koyan ve Türkiye'yi dışlayan, Doğu Akdeniz Bölgesel Çok Yönlü Stratejik İşbirliği Platformu oluşturması,

- İsrail'in AB ve Avrupa kurumlarına ekonomik, bilimsel ve teknolojik çalışmalar bağlamında entegre olma çabalarında önemli ilerlemeler kaydettiğine dair bazı bilgilerin açık kaynaklarda yer alması. Merkezi Avrupa ülkeleri (Almanya, Fransa ve İtalya) ile müttefiklik ilişkisi kurma konusunda tarafların birbirini yoklamaları,
- Ülkemizde Batılı on büyükelçinin (ABD Ankara Büyükelçisi elebaşılığında) bağımsız Türk mahkemelerinde devam etmekte olan bir davaya müdahil olma girişiminde bulunmaya cüret etmeleri, tatbikat ile aynı dönemde gerçekleşmesi,
- Bu tatbikat devam ederken İsrail Başbakanı Naftali Bennet ile Rusya Federasyonu Başkanı Putin arasında Soçi'de bir zirve gerçekleşmiş olması ve reel politik yaklaşım sergilemesi,
- Tatbikat devam ederken, Hindistan Dışişleri Bakanı'nın İsrail ziyareti ve İsrail başbakanı Bennet'in Hindistan'a bir resmi ziyaret için davet iletmesi. İki ülke ilişkilerinin birçok alanda (Hint Denizi dâhil) geliştirilmesi bağlamında tarafların istekliliğinin dikkati çekmesi.

Tatbikat Hakkında Önemli Bilgiler ve Yapılan Açıklamalar

- Tatbikata ABD, Britanya ve İsrail F-35 Savaş uçaklarından oluşan filo, Fransa, Rafael uçaklarından oluşan filo, Hindistan Mirage uçaklarından oluşan bir filoyla, Almanya ise Eurofighter uçaklarından oluşan bir filo ile katıldılar.
- Kurulduğundan bugüne kadar ilk defa İsrail'de bir savaş uçak filosu ile konuşlanan ülkeler; Britanya, Fransa ve Hindistan olmuştur.

- **Tatbikatın Maksadı:** Stratejik ve uluslararası işbirliğini güçlendirmek, dördüncü ve beşinci nesil savaş uçaklarının kombinasyonundan oluşan bir hava gücünün kendisine karşı meydan okuyan bir tehdit ortamında hava harekâtı icra edebilme yeteneğini derinliğine öğrenmek ve geliştirmek.
- Hava tatbikatı şimdiye kadarki en gelişmiş ve en büyük hava tatbikatı olarak nitelendirilmiştir. Tatbikatta Hava-Hava senaryoları, Hava-Yer senaryoları, Yerden Havaya Hava Savunma Füzelerine Karşı Savunma, Düşman Bölgesi İçinde Muharebe Taktik ve Teknikleri kapsamında çalışmalar yapıldığı ve **özellikle besinci nesil uçak olan F-35'in yeteneklerinden faydalanılarak diğer dördüncü nesil savaş uçaklarının etkinliğinin artırılması çabaları doğrultusunda yeni uygulamalar (beşinci nesil uçaklar ile dördüncü nesil uçaklar arasında eş zamanlı bilgi aktarımı gibi) üzerinde durulduğu** haberleri açık kaynaklarda -askeri kaynaklara dayandırılarak-verilmiştir.
- **Hava Kuvvetleri Komutanı Tümğ. Amiral Norkin söz konusu tatbikatın İsrail açısından önemini şu sözlerle ifade etmiştir:** "... Bütün sektörlerde açık ve örtülü operasyonlar devam ederken, gerçekleştirilen bu uluslararası tatbikatın Hava Kuvvetleri, IDF ve İsrail Devleti için büyük bir stratejik önemi ve büyük bir etkisi vardır... Tatbikata önümüzdeki yıllarda daha çok ülke katılacaktır."
- Çok uluslu Hava Tatbikatının ilk günü, **İsrail ve Alman hava kuvvetleri komutanları tarafından Kudüs'te Knesset üzerinden F-15, F-35 ve Eurofighter ile dostluk uçuşu gerçekleştirilmiştir** ve geçiş yapan uçakların İsrail ve Alman bayraklarının rengine boyandığı medyaya servis edilen fotoğraflarla ilan edilmiştir. Ayrıca **İsrail Hava Kuvvetleri Komutanı'na Tel Aviv'deki Alman Büyükelçisi tarafından Alman Devlet Madalyası takılmıştır.**

Değerlendirme ve Sonuç

Genel bir bakış açısıyla ve İsrail odaklı bakış açısıyla konuyu değerlendirmek önem arz ediyor:

Söz konusu tatbikat zamanlama, mekân ve kuvvet boyutları bakımından stratejik seviyede bir olaydır. Planlayan ve icra eden aktörlerin niyet ve maksadı bakımından da stratejik ve hatta jeopolitik önemi vardır. Bu tür çok uluslu askeri tatbikatlar; devletlerin ve/veya ittifakların ortak çıkarları doğrultusunda daha önceden belirlemiş oldukları siyasi hedefe hizmet edecek şekilde yeteri kadar önceden yapılan ortak planlama ve hazırlığı müteakip icra edilirler.

Peki, bu tatbikata iştirak eden ülkelerin ortak gayesi ve/veya siyasi hedefi nedir?

İsrail Hava Kuvvetleri Komutanı'na göre; bu sorunun cevabı, bu ülkeler arasında stratejik işbirliğini güçlendirmek ve bölgedeki istikrarın korunmasına katkı sağlamaktır. Yeni bir ittifakın oluşumu yolunda atılmış bir adım olabilir mi? Eğer öyleyse; bu ülkeler hangi tehditlere veya ülkelere karşı bu ittifakı oluşturmaktadırlar? Bu kritik soruların cevabını küresel güç mücadelesi ve küresel güç mücadelesinin Doğu Akdeniz merkezli Büyük Ortadoğu Bölgesindeki durumu perspektifinden bakarak vermek mümkündür. Küresel güç mücadelesinin en önemli iki aktörü **ABD** ve **Çin**'dir. Söz konusu tatbikata katılan ülkelerin lideri ABD'dir. ABD ile birlikte Britanya ve İsrail üçlüsü bu stratejik işbirliğinin merkezindeki ülkelerdir ve kendi aralarında çok özel ilişkilere sahiptirler.

Almanya, Fransa, İtalya ve Yunanistan ise AB ve NATO üyesi ülkelerdir. Hindistan bu tatbikata katılan tek Asya ülkesidir ve NATO üyesi değildir. İsrail de Hindistan gibi doğrudan bir NATO üyesi olmakla birlikte ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı ile doğrudan irtibatlı ve yakın işbirliği içerisinde. İsrail ayrıca ABD beşinci filosu ile Kızıldeniz bölgesinde birlikte hareket etmektedir. ABD liderliğindeki Batılı güçlere Hindistan'ın eklenmiş olduğu bu tatbikat vesilesiyle çok açık bir şekilde görülmüştür.

Yani Hindistan küresel güç mücadelesinde Çin'e karşı ABD liderliğindeki Batı yanında tarafını seçmiş görünüyor. "Mavi Bayrak" hava tatbikatı olayı küresel güç mücadelesi açısından değerlendirildiğinde; Çin ve Rusya'ya karşı yeni bir caydırıcı ve sınırlandırıcı güç ittifakı oluşturmak niyet ve maksadı doğrultusunda atılmış ve jeopolitik değere sahip ciddi bir adım olarak nitelendirilebilir.

İsrail Odaklı Bakış Açısıyla Konunun Değerlendirilmesi

- Tatbikatta ev sahibi olarak İsrail'in belirlenmiş olmasında rol oynayan önemli faktörleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:
- Tatbikatın gerektirdiği taktik ve teknik alt yapı bakımından İsrail'in uygun koşulları sağlayabilmesi,
- Tatbikat merkezinin coğrafi konum bakımından katılımcı ülkelere ve/veya katılımcı ülkelerin üslerine uygun mesafede ve merkezi konumda olması,
- Küresel güç mücadelesinin yaşandığı düğüm noktalarından biri olan Doğu Akdeniz merkezli Büyük Ortadoğu bölgesinin ortasında yer alması,
- Tatbikat merkezinin Hava Harekâtı bakımından hem kara hem deniz boyutlarına elverişli olması,

Siyasi hedef doğrultusunda Tel Aviv/Kudüs üzerinden siyasi ve psikolojik bir mesaj (İsrail'in Batı'yı Asya'ya ve Asya'yı Batı'ya bağlayan yeni köprü ve/veya yeni jeopolitik merkez ülke olduğu) verilmesi. Böylece yeni bir rol verilerek İsrail'in bölgesel ve küresel ölçekte statüsünün yükseltilmesi.

Siyonistlerin, Filistin Halkının topraklarında işgalci konumu ve Filistin Halkı üzerinde tatbik ettiği adeta terör devleti uygulamaları sürerken; bazı Körfez ülkeleri tarafından İsrail ile ilişkilerin normalleştirilmesi adımlarının atılmış olması (İbrahimi Anlaşmalar) ile Siyonist proje bir nevi meşrulaştırılarak bu jeopolitik dönüşümün önü

açılmıştır. BAE Hava Kuvvetleri Komutanı “Mavi Bayrak” hava tatbikatına izleyici olarak katılmıştır. **Aslında başta BAE olmak üzere İbrahim Anlaşmalarına imza atan ülkeler sadece figüran ve hatta tribünden izleyen durumuna düşmüştür.** Fakat dikkat çeken bir diğer önemli husus; Mısır’ın söz konusu hava tatbikatına katılmamış olmasıdır. Eğer Mısır bu tatbikata iştirak etmiş olsaydı, İsrail’in yeni rolü ve yeni statüsü gölgelenmiş olurdu. Katılan ülkelere bakıldığında (halkı Müslüman olan bir ülke yoktur); bunun Büyük Ortadoğu bölgesinde yer alan ülkelere ve halklara karşı olduğu, İslâm karşıtı ve Siyonizm destekçisi bir oluşum olduğu dikkati çekmektedir.

Sonuç Olarak; 17-28 Ekim 2021 Çok Uluslu “Mavi Bayrak” Hava Tatbikatının Üç Önemli Anlamı Vardır

1. Küresel güç mücadelesinde Batı’nın, Çin ve Rusya’ya karşı ABD liderliği etrafında tekrar bir araya gelebileceklerini (kendi aralarındaki birçok soruna rağmen) ve bir Asya ülkesi olan Hindistan’ı da kendi yanlarına alabileceklerini göstermiş olması. Böylece güç mücadelesinde Batı’nın Doğu Akdeniz merkezli Büyük Ortadoğu Bölgesi’nde caydırıcı ve sınırlandırıcı bir güç oluşturma iradesini jeopolitik olarak ortaya koymuş olması.
2. Batı’nın, Siyonizm’in hukuk dışı ve gayri meşru işgal politikalarını, uygulamalarını ve Filistin Halkı’na yönelik zulmünü görmezden gelerek meşrulaştırma çabası sergilemesi, bölgenin jeopolitik dönüşümü anlamına gelebilecek şekilde İsrail’e yeni bir merkezi rol verilerek bölgedeki statüsünün ve öneminin yükseltmek istenmesi.
3. Katılan ülkelere bakıldığında (halkı Müslüman olan bir ülke yoktur); bunun Büyük Ortadoğu bölgesinde yer alan ülkelerin ve halkların çıkarlarına karşı olması ve İslâm karşıtı ve Siyonizm destekçisi bir oluşum olmasıdır. Bölge ülkelerinin çıkarlarını ve güvenliğini doğrudan ve dolaylı olarak ehit ediyor olmasıdır.

İran'la Nükleer Anlaşmaya Geri Dönüşün Anlamı

9 Kasım 2021

Öncesi

İran nükleer programı birçok nedenle dünyanın ve bölgenin gündemindeki yerini ve önemini korumaktadır. ABD başkanı Obama döneminde, dünyanın büyük güçlerinin ve bazı Avrupa güçlerinin dâhil olduğu bir grup ülke ile İran arasında yürütülen uzun müzakereler sonunda, **2015 Yılı'nda, özünde İran'ın nükleer silaha ulaşmasını önlemek olan ve on yıl süreli bir anlaşmaya varılmıştı.** Dönemin İsrail başbakanı Netanyahu başlangıçtan itibaren bu anlaşmaya, "İran bu anlaşma ile nükleer bir silaha sahip olabilir" iddiasıyla şiddetle karşı çıkmış ve hattâ ABD'nin içişlerine müdahale anlamına gelebilecek cüretkâr bir tutum sergileyerek başkan Obama ile çatışmıştır. Obama'dan sonra ABD'de Evanjelik ve Siyonist ittifakın desteği ile iktidara gelen Başkan Trump'ın İsrail'deki en büyük destekçisi ise Başbakan Netanyahu ve taraftarlarıydı.

Trump başkan olduktan sonra, 2015 Yılında yapılan Nükleer İran konulu anlaşmayı tanımadığını ilan etmiş, yeni bir anlaşma yapılmasına razı oluncaya kadar İran'a yönelik bir dizi ağır yaptırımlar ve baskı politikası uygulamaya başlamış ve açıkça tam bir İsrail yanlısı siyaset izlemiştir. Açık kaynaklara yansıyan iddialara göre; Trump ve Netanyahu ikilisinin yönetimindeki ABD ve İsrail koalisyonu o dönemde İran'a karşı açık ve örtülü bir dizi operasyon (kritik personele yönelik suikastlar, nükleer programa ve stratejik tesislere yönelik siber saldırılar, stratejik tesislere sabotajlar, istihbarat operasyonları ve yıkıcı faaliyetleri teşvik etmek) gerçekleştirerek; İran yönetimini zayıflatmaya, nükleer programını akamete uğratmaya ve yeni bir anlaşmaya zorlamaya çabalamıştır. **İran yönetimi birçok yönden etkilenmiş olsa da bu baskılara boyun eğmemiş, direnmiş ve nükleer programı ile birlikte balistik füze teknolojisini de geliştirerek sürdürmeye çalışmıştır.** ABD'de Başkan Joe Biden döneminin başla-

ması ile birlikte ABD yönetimi, İran ile 2015 Nükleer konulu anlaşmaya geri dönme inisiyatifi ilan ederek İran yönetimini müzakere masasına davet etmiştir. **İsrail’de Netanyahu iktidarı kaybetmiş ve yeni birçok partili koalisyon hükümeti kurulmuştur. İsrail’deki yeni hükümet bazı yeni şartlar ileri sürerek ABD’nin yeni yaklaşımını kabullenmiştir.** İran, ABD ile Viyana’da daha önce başlatılan dolaylı görüşme müzakerelerinin başında bazı koşullar ileri sürerek henüz doğrudan müzakere masasına oturmamıştır. Fakat geçen hafta içinde **İran Cumhurbaşkanı Reisi, Kasım ayı sonlarında müzakerelerin yeniden başlayabileceğini ilan etmiştir.**

Bu gelinen nokta itibarıyla ve oluşan yeni durum çerçevesinde; yabancı açık kaynaklarda yer alan bilgiler ve ilgili ülkelerin yetkilileri tarafından yapılan açıklamalar doğrultusunda; müteakip süreçlerin muhtemel cereyan tarzında etkili olacağı değerlendirilen faktörlerin üzerine odaklanmak ve bazı sonuçlara ulaşmak önem arz etmektedir. **Mesele, uluslararası ve çok aktörlü bir niteliğe sahip olmakla birlikte; bu inceleme meseleye doğrudan tesir eden etkenler ve aktörler ile sınırlandırılmıştır.**

İran Nükleer Programının Mevcut Durumu

İran yönetiminin Ekim ayı başlarında bildirdiğine göre; halen ellerinde %20 oranında zenginleştirilmiş olarak 210 kg kadar Uranyum ve %60 oranında zenginleştirilmiş 25 kg kadar Uranyum mevcuttur. U/A Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) tarafından, gerçek miktarın bunun da altında olduğunun belirtilmiş olması hayli ilginçtir. Uzmanlara göre; her durumda bu miktarların askeri anlamda bir nükleer güç için önemli olduğunu düşünmek henüz mümkün değildir. Çünkü uzmanlar tarafından; nükleer silah için gerekli olan 20 kg civarında uranyum metal için, en az %90 oranında zenginleştirilmiş onlarca kg uranyum üretilmesi ve bunun metal haline dönüştürülebilmesi gerektiği belirtilmektedir. Diğer önemli bir husus ise; nükleer başlık için gerekli donanımın üretilmesi yeteneğidir. Yine yabancı kaynaklara göre; İran’ın bunu gerçekleştirebilmeye bir veya iki yıllık mesafede

olduğudur. Yani henüz İran'ın bir nükleer silaha sahip olmadığı gibi, bir nükleer eşikteki ülke statüsünde de olmadığı belirtilmektedir. Fakat bu hedef doğrultusunda bir çaba içerisinde olduğu iddia edilmektedir. Bunun kanıtı olarak; üç dört kat daha hızlı üretim yapabilen ve daha küçük boyutta (daha az yer kaplayan) olan ileri teknolojiye sahip santrifüjlerin monte edildiği bir yeraltı tesisinin inşası ve İran yönetiminin uzun süredir müzakere masasına dönmemiş olması gösterilmektedir.

Tarafların Tutumu ve Müzakere Masasında Nihai Olarak Elde Etmek İstedikleri

İsrail

Aşırı sağcı Naftali Bennet'in başbakanı olduğu çok partili koalisyon hükümetinin İran yönetimi ve İran'ın nükleer programı hakkındaki değerlendirme ve yaklaşımında; aslında Netanyahu dönemindeki hükümetlerden bir farkı yoktur. **“2015 Anlaşması, İran'ın nükleer silaha sahip olmasını engellemek için yeterli değildir ve söz konusu anlaşmaya geri dönülmesi ve yaptırımların kaldırılması demek; İran'ın nükleer silaha sahip olmasının yolunu açmak demektir”** şeklinde özetlenebilecek kanaat ve düşünceye mevcut hükümet de sahiptir.

Açık kaynaklarda yer alan bilgilere göre; İsrail istihbaratı ABD yönetiminden farklı olarak; **“nükleer silah için gerekli uranyum metali bakımından, İran'ın elindeki zenginleştirilmiş uranyum miktarı ve kurduğu gelişmiş santrifüjlerden oluşan yer altındaki merkezlerde eskisinden üç veya dört kat hızlı bir uranyum zenginleştirme kapasitesiyle, nükleer eşik statüsüne sahip ülke, olmaya çok yaklaştığını ve nükleer bomba başlığı üretimi için gerekli donanım, bilgi ve teknolojiye sahip olup olmadığı konusunda kesin bir bilgiye sahip olunamamasının endişeyi arttıran faktör olduğu; İran yönetimine asla güvenilemeyeceği; ayrıca yer altında inşa edilmiş olan nükleer tesislerin kinetik olarak vurulmasının ko-**

lay olmayabileceği” yolundaki kanaat ve iddiaları dikkat çekicidir. İsrail yönetimi yeni bir anlaşma için müzakere masasına oturulması gerektiğini ileri sürmektedir. Yapılacak yeni bir anlaşmanın; 2015 Anlaşması’nın istismara açık taraflarının giderilmesini, daha uzun süreli ve daha sağlam (etkin olarak izlenebilen ve ihlalleri önleyebilen mekanizmalara sahip olan) olması gerektiğini ileri sürmektedir. Ayrıca yeni anlaşmada, İran’ın balistik füze ve füze başlığı teknolojileri geliştirmesini ve bölgede terör ve teröre destek vermesini sonlandıracak hükümler olmasını istemektedir. İran yönetimi tarafından bu şartlar kabul edilmeden ve uygulandığı görülmeden mevcut ambargoların sürdürülmesi ve hattâ ağırlaştırılması gerektiği kanaati hâkimdir.

İran Cumhurbaşkanı Reisi tarafından müzakerelere Kasım ayı sonunda başlanacağı açıklaması yapılmasının ve İran’ın müzakere masasına dönme kararı vermesinde temel etkenin; mevcut yaptırımların İran ekonomisinde yarattığı tahribat ve bunun Tahran yönetimini oldukça zorlamış olması gösterilmektedir. Fakat buna rağmen müzakere masasında sonuç alabilmek ve/veya sonuç alınmadığı takdirde kullanmaya hazırlıklı olmak maksadıyla; güç kullanma yönünde hazırlık yapılması gerektiğinin önemi Tel Aviv’deki yetkililer tarafından vurgulanmakta ve açık kaynaklarda bu bilgilere rastlanılmaktadır. İsrail tarafında hâkim kanaatin; İran’ın ABD’den talep ettiği koşulların ABD yönetimi tarafından yerine getirilmesinin yasal olarak mümkün olmadığını **Tahran yönetiminin bildiğini, İran’ın daha sağlam ve daha uzun süreli yeni bir anlaşmayı kabul etmesinin ise pek mümkün görülmediği, Tahran yönetiminin hedefine ulaşmak için zaman kazanmaya çalışacağı, fakat zayıf bir ihtimal de olsa İran’ın yeni bir anlaşmaya razı olmasının İsrail’e bazı önemli avantajlar sağlayabileceğine inanılıyor olmasıdır.** İsrail hükümeti bu kanaat doğrultusunda; nükleer silaha ulaşmasının engellenmesi maksadıyla, İran ile bir anlaşmaya sahip olunması durumunun anlaşmaya sahip olunmaması durumuna göre daha tercih edilebilir olduğu inancıyla ABD başkanı Biden’ın müzakere ve diplomasi yoluyla meselenin çözülmesi yaklaşımını kabul etmiş görünmektedir. Nitekim mevcut savunma bakanı ve eski genelkurmay başkanı (E) Korgeneral Beny Gantz’ın, “İsrail yeni bir nükleer anlaşma ile yaşayabilir” açıklaması medyada yer almıştır.

İsrail hükümetinin yeni yaklaşımının; meseleyi aslında ABD'nin ve dünyanın meselesi haline getirmek ve yeni bir anlaşma sonrasında İran'ın yapabileceği ihlallerden sorumlu tutulabileceği daha sağlam bir zemin yaratmak stratejisi doğrultusunda bir yaklaşım olduğunu belirtmek gerekiyor. **İsrail açısından diğer önemli bir husus ise:** Körfez ülkelerini İsrail'e yakınlaştırmak, ilişkileri normalleştirmek, Filistin topraklarındaki İsrail işgalini unutturmak ve "ortak tehditle-re" karşı birlikte bir cephe oluşturmak maksadıyla; İsrail ve ABD'nin "Nükleer İran" meselesini sömürdüğünü ve Körfez ülkelerindeki korku faktörüne oynadığını da görmek gerekiyor. İbrahimî anlaşmalara Suudi Arabistan'ın henüz katılmadığı ve fakat baskıların yoğunlaştığı görülmektedir. Yani "Nükleer İran" konusunun bir nevi Demokles'in kılıcı gibi Körfez ülkelerinin başının üstünde sallanması halâ İsrail ve ABD'nin çıkarıdır.

ABD

ABD'nin küresel çıkarları ve büyük stratejisi ile İsrail'in bölgesel bazı çıkarları arasında önemli bir farklılaşmanın yaşandığı çok açıktır. Bu farklılaşma İran'ın nükleer programı meselesinde de görülmektedir.

Amerika içinde yer alan devlet dışı güçlü aktörlerin ve kamuoyunun tanıdığı etkili figürlerin seçimlerden çok önce yaptıkları değerlendirmelerde ve yorumlarda verilen temel mesaj şuydu: "ABD ile Çin rekabetinde ve/veya mücadelesinde çok dikkatli ve ince bir siyaset izlenmesinin, küresel bir tırmanmaya ve çatışmaya götürececek politikalardan kaçınılmasının çok önemli olduğu" vurgulanıyordu. Bu vurgu, Biden yönetimi dış politikasını anlamaya yardımcı olacak önemli bir husustur. Buna göre, **ABD Ortadoğu bölgesinde kendisinin içinde yer alacağı veya sonradan içine çekileceği herhangi bir savaş istememektedir ve meselelerin çözümünde ordu en son kullanılacak bir araçtır.**

Biden yönetimi iyi niyet göstergesi olarak; İran üzerindeki yaptırımları kısmen gevşetmiş ve meselenin diplomasi ve müzakereler yoluyla çözülmesi yönündeki iradesini ortaya koymuştur. Fakat diğer yandan Tahran yönetiminin bu yumuşamayı ve iyi niyet girişimini istismar etmemesi için farklı tonlarda uyarı mesajlarını da göndermektedir. **ABD yönetimi, küresel büyük stratejisinin bir parçası olarak; bir yandan Doğu Akdeniz merkezli Büyük Ortadoğu bölgesinde İsrail merkezli jeopolitik bir dönüşüm sağlamaya çalışırken, diğer taraftan bölgesel dengeleri de koruyarak İran'ın nükleer bir güç olmasını mutlaka önleyecek bir bölgesel strateji izlemektedir.**

İran

Geçmişte ABD yönetiminin keyfi olarak ve İsrail yönetiminin talepleri doğrultusunda yarattığı hukuksuzluğu ve güvensizliği Tahran yönetiminin kendi çıkarları doğrultusunda kullanması kaçınılmazdır. Nitekim İran yönetimi, yabancı kaynakta yer alan bir bilgiye göre; 2015 yılında yapılan nükleer anlaşmaya geri dönmek için ABD tarafından kabul edilmesi hiç de kolay olmayan talepler ileri sürmektedir. Bu talepler; **Tüm yaptırımların ve ambargoların tamamen kaldırılması ve ABD'nin anlaşmadan tekrar geri dönmeyeceğine ve İran'a yönelik bir daha yaptırım uygulamayacağına dair bir Kongre kararı alınarak ABD tarafından İran'a söz verilmesidir.** İran, geçen haziran ayında dini lider Hamaney'in talimatıyla bu talepler yerine getirilinceye kadar müzakerelere dönmeyeceğini belirtmiş olmakla birlikte; geçen hafta, yeni Cumhurbaşkanı Reisi'nin müzakerelerin Kasım ayı sonunda başlayacağını açıklamış olması önemli bir gelişmedir. Tahran yönetiminin bölgesel ve küresel güç dengelerinin elverdiği ölçüde stratejik hedeflerine doğru yol alırken; bir taraftan zaman kazanmak, diğer taraftan kazanımlarını korumak ve rejimin devamlılığını sağlamak hedefi doğrultusunda strateji izlediği görülmektedir.

Rusya Federasyonu

Rusya, İran'ın silah tedarikçisidir. Putin yönetimi, İran'ın nükleer programı konusunda kapalı diplomasi yöntemini tercih etmektedir ve açıktan bu konuda beyanda bulunmamaktadır. **Bölgesel ve genel çıkarları açısından İran'ın nükleer silaha sahip bir ülke olmasını arzu etmeyeceği açıktır.** Tıpkı Suriye'de izlediği tutum gibi. Bu alan, Rusya'nın her iki tarafı istismar etmesine uygun fırsatlar sunmaktadır. Bunlarla birlikte; Rusya, **İran üzerinde Çin ile rekabet halindedir. Çin'in İran ile yapmış olduğu uzun vadeli ve kapsamlı stratejik işbirliği anlaşması** Rusya için de yeni bir durum oluşturmuştur. Son tahlilde; birinci derecede ABD-İsrail ile yapacağı pazarlıkta elde edeceği kazanımlar ile kaybedeceklerinin mukayesesinin, ikinci derecede Çin ile yapacağı pazarlıkta elde edeceği kazanımlar ile kaybedeceklerinin mukayesesinin sonuçları Moskova'nın İran lehinde aktif bir tutum alıp almayacağını belirleyecektir. Rusya için önemli olan; muhtemel bir anlaşma sonrasında oluşması muhtemel koşulların, Rusya'nın uzun vadeli bölgesel ve genel çıkarlarına hizmet etmesidir. ABD'nin büyük stratejisi gereği bölgeye olan ilgisinin Asya-Pasifik bölgesine doğru kaymakta olduğu bir dönemde; **Rusya, bölgede bir başka küresel gücün, yani Çin'in bir askeri güç olarak konuşlanmasını önlemeye yönelik bir siyaset izleyecektir.** Görüleceği üzere bu konu, daha çok ABD-İsrail ile Rusya arasındaki en önemli pazarlık konularından biridir.

Çin

Rusya örneğinde olduğu gibi; İsrail ile İran arasındaki sorunlar ve bölgedeki sorunlar her iki ülke aleyhinde Çin tarafından istismar edilmeye açıktır. Nitekim Çin'in bu yönde politikalar izlediği görülebilmektedir. **Konu bağlamında, Çin'in çıkarları Rusya'nın çıkarlarından önemli ölçüde farklılık arz etmektedir.** Bu farklılık, Çin'in ABD ile olan küresel güç mücadelesi ile ilgilidir. ABD'nin büyük stratejisine göre; **ABD Çin ile sahada yapacağı güç mücadelesinin ağırlık merkezini Asya-Pasifik bölgesinde Çin'in yakın çevresinde**

olacak şekilde belirlemiştir. Çin'in küresel güç olma ve hattâ liderliği ele geçirme iddiasını sürdürebilmesi o bölgelerdeki hedeflerini elde etmesi ile doğrudan ilgilidir. Bu nedenledir ki; **Çin yönetimi ABD yönetiminin dikkatini ve gücünü dağıtma ihtiyacı içerisindedir. Kuzey Kore örneğinde bunu görebiliyoruz.** Çin'in İran nükleer programı meselesini nasıl gördüğünü anlamak için bu açıdan da bakma gereği vardır. Bu açıdan bakıldığında Çin, ABD'nin Ortadoğu bölgesindeki bitmeyen savaşlardan sıyrılma stratejisi doğrultusunda hareket etmesinden dolayı rahatsızdır. Dolayısıyla, **İran'a yönelik uzun sürebilecek ABD-İsrail kaynaklı muhtemel bir askerî harekâtın Çin'in büyük stratejisine hizmet etmesi ve bu koşulların Çin lehinde değişmesi sonucunu doğurması ihtimali söz konusudur.**

Değerlendirme ve Sonuç

İran'ın Nükleer Programı meselesinin; büyük aktörlerin çıkarları ve büyük stratejileri bakımından çok KARMAŞIK bir konu olduğu çok açıktır. Bölgesel ve küresel boyutları olan bu kadar karmaşık ve hassas bir konunun çözümü de kolay olmayacaktır. Avrasya ve Ortadoğu satranç tahtasındaki güç mücadelesi oyununda, bu bağlamda yapılacak hatalı bir hamlenin yol açabileceği sonuçlar, **Pekin ile Washington arasındaki küresel güç mücadelesini ve Ortadoğu'nun tamamını etkileme potansiyeline sahiptir. Washington bu nedenle, meseleyle ilgili süreçlerin kontrolünü daima elinde bulunduracaktır ve kendisi açısından sürpriz bir gelişme yaşanmasını arzu etmeyecektir.** Potansiyel etkileri bakımından küresel boyutlara sahip olan ve Tel Aviv'in boyunu aşan bu büyük ve karmaşık meselenin çözümünde, Washington'un büyük güçlerle (Çin, Rusya, Birleşik Krallık ve AB) yürüttüğü ve yürüteceği diplomasi ve müzakerelerin önemli ve öncelikli konusu olduğu çok açıktır. Washington ve **Tel Aviv'in zaman baskısı altında olduğu gerçeğinden hareketle;** Pekin, Moskova, Londra, Paris ve Tahran gibi başkentlerle ikili ve çok taraflı yürütülmekte olan **diplomasi ve müzakerelerden makul bir süre içerisinde beklenen sonucun alınamaması**

halinde; müteakip yol haritası için bir karar vermek zorunda kalacaklardır.

Sonuç

Tel Aviv'e göre, kendileri için ABD'nin alternatifi yoktur. ABD'nin yeşil ışık yakması ve/veya desteklemesinin, İran topraklarında herhangi bir askerî güç tatbikinin gerçekleştirilmesinde belirleyici unsur olacaktır. Washington ve Tel Aviv'in bölgede nükleer silaha sahip bir ülkenin olmasına ve hatta nükleer eşiğe ulaşmış bir İran varlığına göz yummayacakları ve bu doğrultuda ihtiyaç halinde güç kullanmaya önceden meşruiyet kazandırmak için diplomasi ve müzakere yöntemlerini zorlayacakları değerlendirilmiştir. Uzayan müzakere süreçlerinde Tahran yönetimini anlaşmaya zorlayacak şekilde; geçmişte olduğu gibi kontrollü gerginlik bağlamında, şiddeti ve dozajı dalgalı bir seyir takip edecek bir seri açık ve örtülü operasyonların gerçekleştirilebileceği ihtimali yüksektir. Diğer yandan müzakere süreçlerinde Pekin ve Moskova'nın tutumunun kritik öneme sahip olduğu ve Pekin'in bu konuyu olabildiğince bir yere kadar istismar edebileceği çok açıktır. **Fakat müzakereler uzayacak olsa da günün sonunda İran ile nükleer konulu yeni bir anlaşma yapılabilmesi ihtimali yüksektir. Genel olarak ülkelerin ekonomik çıkarları bu yöndeki gelişmeleri teşvik edici bir unsurdur.** Yine vurgulamak gerekir ki; İran ile yeni bir anlaşmaya varılması demek, İsrail ile İran arasında ve dolayısıyla İran ile ABD arasında gerginliğin sona ereceği anlamına gelmeyecektir.

Tel Aviv Aldığı Yeni Komşusundan Ne Kadar Memnun? (1)

9 Aralık 2021

Suriye meselesinin oluşumunu ve bugünkü gidişatını etkileyen önemli dış aktörlerden olan İsrail ve Rusya'nın bu bağlamda, kendi aralarında son yıllarda yürüttükleri ilişkinin özünü ortaya koymaya çalışalım. Bu maksatla; iki ülkenin çıkarlarını, siyasi ve askeri hedeflerini (ulaşmayı arzu ettikleri nihai durum), politikalarını, stratejilerini, kullandıkları araçları ve iki ülke arasındaki mutabakatları açık kaynak bilgilerine dayanarak gözden geçirmek gerekiyor. Bu analiz ve değerlendirme Suriye bağlamında Moskova ve Tel Aviv yönetimlerinin politikalarıyla sınırlı tutulmuştur. İki ana bölüm halinde sunulacaktır.

Birinci Bölüm

Çıkarlar veya Menfaatler:

Rusya'nın çıkarı; Küresel aktörlüğünü küresel bir güç haline getirebilmek amacıyla; Suriye'deki üslerden faydalanarak sıcak denizlere ulaşmak ve deniz yoluyla etki ve menfaat alanını büyütme. Türkiye'yi güneyden kuşatarak, Karadeniz'in kilidi olan Türk Boğazlarından Rusya'nın çıkarları açısından emin olmak için kendince bir eşitlik sağlamaktır.

İsrail'in çıkarı; Siyonizm idealini tam olarak hayata geçirebilmek, bölgenin en güçlü ülkesi olmak ve bölgedeki hareket serbestisini sürdürmektir.

Suriye'de Ulaşmayı Arzu Ettikleri Değerlendirilen Nihai Durum:

Rusya'nın Siyasi ve Askeri Hedefleri: kendisini davet eden Beşar Esat yönetiminde bir Suriye Devleti'nin varlığını sürdürmesi ve Beşar Esat

yönetiminin Rusya'ya tahsis ettiği siyasi, askeri ve ekonomik imtiyazların süresiz olarak devamlılığının sağlanmasıdır. Sahadaki gerçeklere göre; Esad yönetimi fiilen Rusya'nın mandasına girmiştir. Rusya'ya tahsis edilen hava ve deniz üsleri fiilen bir Rus toprağı hüviyetindedir. Rusya'nın askeri hedefi ise; belirtilen siyasi hedefi temin edecek güvenlik koşullarının öncelikle Batı Suriye'de mümkün olan en kısa sürede oluşturulması ve bunu sağlamak için mümkün olduğunca bu bölgede etnik temizlik ve demografik yapı değişikliği yapılmasıdır.

İsrail'in Siyasi ve Askeri Hedefleri: Türkiye, İran ve Arap etkisinden arındırılmış, mümkün olduğunca zayıflatılmış ve fiilen bölünmüş bir Suriye'de; Türkiye düşmanı bir Esad yönetiminin devamı, Türkiye'ye düşman bir PKK/PYD liderliğinde bağımsız olmasa dahi şimdilik Suriye dahilinde özerk bir yönetim (uzun vadede Akdeniz'e çıkışı olan ve Kuzey Irak ile birleşen bir İsrail dostu siyasi ve askeri yapıya dönüşmesi hedefine yönelik). Bunun yanında bölgede Türkiye'nin ve İran'ın gücünü ve etkisini dengelemek bakımından Suriye'deki Rus varlığından faydalanmaktadır.

Uyguladıkları Politikalar ve Askeri Stratejiler:

Rusya'nın Suriye politikasında öne çıkan hususlar: Suriye'deki varlığını, Esad yönetiminin davetini ileri sürerek siyasi meşruiyet zeminine dayandırmaktadır. Fakat Suriye'deki duruma yol açan başlangıçtaki gelişmenin esasen Suriye'nin bir iç meselesi olduğunu unutmamak gerekir. Esad yönetimi sorunun kaynağı ve Suriye halkını oluşturan bütünün parçalarından sadece birini temsil etmektedir. Rusya yönetiminin Suriye'de adil ve kalıcı bir barışı önceleyerek gelmediği; aslında fiilen meşruiyetini kaybetmiş olan Esad yönetiminin içine düştüğü durumu Rusya'nın çıkarları doğrultusunda geldiği çok açıktır. Nitekim Rusya yönetimi Suriye iç savaşını tarihi bir fırsat olarak görmüş ve bir anlamda kendisini kurtarması için davet eden Esad yönetimini ayakta tutmak için sahada yaptıklarıyla, Esad yönetiminin kendi halkına yönelik sergilediği vahşete ortak olmuştur. Bunun karşılığında meşruiyetini fiilen kaybetmiş olan Esad yönetiminden süresiz ola-

rak Hava ve Deniz üslerine sahip olmak başta olmak üzere birçok önemli imtiyazlar elde etmiştir ve Esat yönetimini himayesine almıştır. Rusya sahada fiilen etnik temizlik yapılmasını ve demografik yapının değiştirilmesini desteklemiş, milyonlarca Suriyelinin Suriye topraklarında yer değiştirmesini ve Suriye dışına çevre ülkelere ve Avrupa'ya kaçmalarını sağlamıştır. Rusya yönetimi, Suriye yönetimine faaliyetlerinde destek sağlayarak; bir taraftan Esat yönetiminin varlığını ve geleceğini garanti altına almaya çalışmış, diğer taraftan Türkiye'nin iç istikrarını, güvenliğini, ekonomisini ve AB ülkeleri ile ilişkilerini hedef almıştır. Rusya yönetimi Esat yönetimi ile birlikte sergilediği bu uygulamaları "terörle ve teröristlerle savaş" adı altında gerçekleştirmiştir. Fakat PKK/YPG terör örgütüne karşı her nedense bu "savaşı" vermemiştir ve böylece en kanlı ve en vahşi terör örgütünü Türkiye'ye karşı kullanmaya elverişli bir tür potansiyel müttefik olarak gördüğünü saklamamıştır. Rusya yönetimi Suriye konusunda bölge ülkeleriyle, AB ülkeleriyle ve ABD ile ikili ve çok taraflı aktif bir siyaset izlemeyi sürdürmektedir. Suriye'deki kazanımlarını meşru kılacak ve garanti edecek uluslararası siyasi çözümler için uzlaşmaya hazır olduğu izlenimi vermekle birlikte; İdlib bölgesindeki kilitlenmiş durumun anahtarının şimdilik kendi elinde olmadığını farkında olan Rusya, bu anahtarı elde etmesini sağlayacak fırsatları kollamaktadır.

Rusya'nın askeri stratejisi: Rus ordusunun Hava ve Füze Savunma örtüsü altında, Deniz ve Hava gücü unsurlarının da katılacağı çok yıkıcı bir hava ve kara bombardımanı eşliğinde, Rus ordusu özel birliklerinin, Esat yönetimine bağlı zırhlı birliklerin ve İran'a bağlı Şii milislerin gerçekleştireceği olabildiğince süratli kara harekâtı ile korku ve dehşet yaratılarak muhalefetin yenilgiye uğratılması ve böylece demografik yapının değiştirilmesi; müteakiben koşullara bağlı olarak Fırat Nehri'nin doğusundaki bölgelerde Esad yönetimi hakimiyetinin sağlanmasının hedeflenmiş olabileceği anlaşılmaktadır. Rus ordusunun Suriye'de yaptığını dünya daha önce Çeçenistan'da görmüştü. Rusya'nın askeri stratejisindeki temel unsur operasyonların mümkün olan en kısa sürede yapılmasını sağlamak, yani ZAMAN veya SÜRE faktörü olmuştur. Rusya yönetimi, süre uzadıkça siyasi

ve ekonomik bedelin ağırlaşacağıının farkındaydı. Bunların dışında Rus ordusu Suriye’de, gelişen ve artan askeri güç kapasitesinden bazı unsurları taktik ve stratejik seviyede hayata geçirdiği uygulamalarla dostlarına ve düşmanlarına gösterme imkânı bulmuş ve gövde gösterisi için bu fırsatı kaçırmamıştır. Rus askeri stratejisi dahilinde belirlenen tahditler(sınırlama) olarak; Suriye topraklarında Türkiye, İsrail ve ABD ile ve PKK/YPG terör örgütü ile doğrudan bir çatışmaya girilmemesi olduğu değerlendirilmektedir. Bu aktörlerle çatışmaktan kaçınmak amacıyla, zaman içerisinde kontrol ve koordinasyon mekanizmaları tesis edildiği görülmüştür.

İsrail’in Suriye politikasında öne çıkan hususlar: İsrail’in Suriye politikasını, Büyük Ortadoğu Projesinin hayata geçirilmesinde Irak’tan sonraki en önemli safha olarak görmek ve anlamak gerekir. BOP’den İsrail’in ve ABD’nin beklediği en önemli ürün, bölgedeki dört ülkeden kopartılacak topraklar üzerinde vücut bulacak, Akdeniz’e sahili olan ve İsrail’in müttefiki olacak bir PKK/PYD terör devletidir. Böylece Türkiye’nin güneyde Arap dünyası ile doğuda İran, Hazar Denizi ve Orta Asya Türk dünyası ile bağları ve bağlantısı tamamen koparılmış olacaktı. Bu yetmiyormuş gibi Türkiye’de bir iç savaş ortamı hep devam edecekti. Avrasya satranç tahtasının merkezinde yer alan kritik bölge ABD-İsrail ittifakının emrine amade hale gelmiş olacaktı. Su dâhil, bölgenin tüm zengin doğal kaynaklarına da konmuş olacaktı. Irak’taki deneyimin maliyeti çok yüksek olunca, ABD-İsrail ittifakı Suriye için; görünürde demokrasi getirmek, gerçekte bir iç savaşla parçalanmaya dayalı sinsi bir senaryoyu yürürlüğe koydu. İç savaş senaryosunun başarılı olacağına dair Siyonistlerin öngörüsünün temel dayanağı Esat yönetiminin meşruiyetinin olmamasıydı. Türkiye’nin, İsrail ile Suriye arasında barışın sağlanması amacıyla yürüttüğü arabuluculuk görüşmelerinden İsrail tarafının çekildiği günlerde, İsrail’in önemli gazetelerinden birinde yer alan ve hükümet kaynaklarına dayandırılan bir yazıda mealen şu ifadeler yer alıyordu: “... Esad’ın bir numaralı önceliği Golan Tepeleri bölgesini geri almak değildir. Bu, O’nun öncelikleri arasında son sıradadır. Esad’ın bir numaralı meselesi yönetiminin meşruiyetini sağlamaktır. İkinci meselesi Lübnan’daki menfaatlerini korumaktır...”. Bu senaryonun önemli

hedeflerinden biri de Suriye üzerinden bölgenin en güçlü üç ülkesi olan Rusya, Türkiye ve İran arasında hiç bitmeyecek fiili bir mücadelenin ve çatışmanın başlatılmasıydı. Suriye üzerinden, Türkiye'nin bölge ülkelerinin neredeyse tamamıyla ilişkilerinin bozulması sağlanacaktı. Kısacası ASIL HEDEF TÜRKİYE'YDİ ve oyun tahtasının üzeri yeniden döşenecekti. İsrail yönetimlerinin Suriye politikasında Türkiye ile ilgili konular başlangıçta daha çok örtülü ve sinsî bir seyir takip etmiştir ve Türkiye'yi doğrudan hedef almaktan kaçınmışlardır. İsrail medyası daha çok, İran'ın Suriye'deki ve genel olarak bölgedeki yürüttüğü politikaların İsrail'in ve bölge ülkelerinin güvenliğini tehdit ettiği temasını işlemiştir. Fakat zamanla İsrail medyasında Erdoğan üzerinden büyük bir Türkiye karşıtlığı ve Türkiye korkusu kampanyası başlatılmıştır. Erdoğan düşmanlığı ile eşzamanlı olarak "İslamcı Terör" kavramı üzerinden küresel boyutta İslâm korkusu pompalayan İslâm düşmanlığı propagandası yürütülmüştür. Bununla bağlantılı olarak, halk düşmanı ve katil sürüsü PKK/YPG terör örgütü ise "İslamcı Terör" ile mücadele eden bir özgürlük savaşçısı olarak kutsanmıştır. Türkiye ve İslâm karşıtı bu tür kirli propaganda kampanyalarına malzeme hazırlayan, kavram üreten ve tasarım yapan odak noktası Siyonistlerdir. İsrail görünürde, Suriye meselesinde genel olarak; kendi güvenliğini tehdit etmediği sürece herhangi bir müdahalede bulunmayacağını, fakat kendi güvenliğini ve bölgedeki hareket serbestisini tehdit edecek gelişmelere karşı gerekli tedbirleri almayı mutlaka sürdüreceği yaklaşımını benimsemiştir. Bu doğrultuda; ikili, çok taraflı ve uluslararası düzeyde yoğun bir diplomasi, istihbarat operasyonları ve istihbarat faaliyetleri yürütmüştür. Bölgesel ve küresel çapta kamuoyunu Türkiye ve İran aleyhinde şekillendirebilmek için yoğun çaba (fake news, sahte haber ve algı yönetimi faaliyetleri) harcamıştır. Siyonistler tarafından; devşirilmiş, hain ve bir terör örgütü olan FETÖ'nün kanlı darbe girişimi dahi masum gösterilmeye çalışılmış ve halkımızın hainlere karşı gösterdiği savunma refleksi kirletilmek istenmiştir. Hukuk çerçevesinde hainlere karşı alınan tedbirler "diktatörlük" uygulamaları olarak nitelendirilmiş ve Türkiye aleyhinde küresel bir kampanya yürütülerek FETÖ terör örgütü savunulmuştur. Siyonistlerin bu kirli propaganda kampan-

yaları günümüzde de devam etmektedir. Son günlerde, Türkiye'deki milliyetçi ve ülkücü kesimlerin Siyonist propaganda tarafından hedef alındığı görülmektedir. Bütün bunların temelinde, Suriye'de yaşanan süreçlerin ve Türkiye'ye karşı bölgede oynanmakta olan türlü oyunların olduğu çok açık değil midir?

İsrail'in askeri stratejisi ve doktrini: Siyonistlerin benimsediği çıkarlar doğrultusunda tayin edilen siyasi ve askeri hedefleri gerçekleştirmek için İsrail ordusu "Savaşlar Arası Çatışmalar (Campaigns Between Wars)" doktrinini geliştirmiş ve uygulamaktadır. Bu doğrultuda; İran'dan başlayarak, Irak, Suriye-Lübnan ve hattâ Gazze Şeridine kadar uzanan coğrafyada İsrail'in güvenliğini ve hareket serbestisini gelecekte tehdit edebilecek bir askeri güç potansiyelinin oluşumuna karşı; sürekli işletilen istihbarat faaliyetleri ile ortaya çıkarılan hedeflerin; bir savaşa vardırılmayacak tarzda ve yoğunlukta hava kuvvetleri unsurları ve füze sistemleri ile tahrip edilmesi olarak nitelendirilebilecek bir önleyici vuruş stratejisidir. İsrail kendisine birinci öncelikli tehdit olarak belirlediği İran'ın, Suriye üzerinden kendisine karşı asimetrik bir üstünlük sağlama niyetini ve potansiyelini daha tehdit oluşmadan ortadan kaldırmak temel düşüncesinden hareket ediyor. Çünkü mekân olarak oldukça sıkışık durumdaki İsrail yurtiçi cephesi Suriye ve Lübnan'dan yapılacak yoğun ve yüksek doğruluğa sahip füze saldırılarına karşı hassastır. Açık kaynaklarda yer alan bilgilere göre; Suriye topraklarında bugüne kadar İran ile ilişkili olduğu iddia edilen yüzlerce hedef (askeri tesis, depo, mühimmat, İHA, füze ve roket silah sistemleri ve parçaları) İsrail ordusu tarafından vurulmuştur. Söz konusu saldırıların bir kısmının Suriye hava sahasına girmeden Lübnan hava sahasından, deniz üzerinden ve Golan Tepeleri bölgesinden yapıldığı söylenebilir. İran tarafından Suriye topraklarına karadan, havadan ve denizden yapılan ve potansiyel olarak tehdit teşkil ettiği ileri sürülen malzeme, silah ve sistemlerin sevkiyatının İsrail istihbaratının hedefinde olduğu açıktır.

Tel Aviv Aldığı Yeni Komşusundan Ne Kadar Memnun? (2)

13 Aralık 2021

Suriye bağlamında Rusya-İsrail İlişkilerinin Değerlendirilmesi:

Birinci bölümde iki ülkenin çıkarları, hedefleri, siyasetleri, stratejileri ve sahadaki fiili uygulamaları ana hatlarıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bölümde iki ülkenin ortaklaşan çıkarları, çelişen menfaatleri, ilişkinin doğası, kendi aralarında yürüttükleri diplomasi, oluşan mutabakatlar ve yaşanan gerilimler ve iki ülke ilişkilerinin Suriye bağlamında gelecekteki seyrinin nasıl olabileceği üzerinde kısa kısa durulacaktır.

1. Çıkarların durumu: Suriye coğrafyası her iki ülke açısından yüksek çıkar alanıdır. Suriye’de halkın tamamını içine alacak; üniter, güçlü, demokratik ve bağımsız bir devlet yapısı her iki ülkenin yüksek çıkarlarına uygun değildir. Her iki ülke bölgenin en güçlü diğer iki ülkesi olan Türkiye ve İran’a karşı Suriye coğrafyasında ve genel olarak bölgede rekabet halindedir. Bu rekabet zaman zaman uzantılar(vekiler) üzerinden çatışmaya dönüşmektedir. Bölge halklarının gerçek bir düşmanı olan PKK/YPG terör örgütünün ideolojisi, hedefleri ve eylemleri bazen dolaylı bazen de doğrudan İsrail ve Rusya’nın çıkarlarına hizmet ettiğinden dolayı bu hain örgüt her iki ülkenin doğal müttefiki gibidir ve kullanılmaya elverişli bir aparatır. Suriye’nin geleceğine dair **“Rusya ile İsrail arasındaki en önemli fark nedir?” sorusunun cevabı şu olabilir: Irak’taki ve genel olarak bölgedeki uzun vadeli çıkarlarını da düşünen Moskova; kendi himaye ve mandasında toprak bütünlüğünü koruyan fakat zayıf bir Şam yönetimini tercih edecektir. Siyonistler ise; uzun vadede BOP’nin tamamlanmasını kolaylaştıracak PKK/YPG terör devletinin vücut bulmasını sağlayacak koşulların oluşturulmasını tercih edecektir. Siyonistler bu nedenle ABD’nin Suriye’den tamamen çekilmemesi için Washington üzerinde her yolu denemektedir. Her iki ülke Suriye’den kaçmak zorunda kalmış olan Suriye halkının kendi topraklarına dönmelerini istemeyecektir.**

2. İlişkinin doğası: Rusya ve İsrail arasında demografik yapı ve kültür özellikleri bakımından onları birbirine bağlayan ilginç bir arka plan vardır. İsrail’de, ilk yerleşimcilerden itibaren sayıları sürekli artarak günümüzde bir milyonu aşkın, Rusça konuşulan ülkelerden göç etmiş olan ve oralardaki birçok ideolojik ve sosyo-kültürel(seküler) özelliklerini sürdürebilen Yahudi nüfus yaşamaktadır. Bunların halen Rusça konuşulan ülkelere yaşamlarını sürdürmekte olan Yahudilerle temaslarının ve alışverişlerinin olması doğaldır. Yahudi ve Rus halkı ayrıca İkinci Dünya Savaşı’nda Sovyet ordusu saflarında Nazi ordularına karşı omuz omuza savaşan insanlar ve onların çocuklarıdır. İsrail devletinin Rusya hakkında kendi çıkarları doğrultusunda istifade edebilecek şekilde ihtiyaç duyduğu bilgilere ve öngörülere sahip olması doğaldır.

Ayrıca her iki ülke içerisinde ve bu ülkelere komşu coğrafyalarda müslüman halklar yaşamaktadır. Türk ve/veya İslâm coğrafyalarında olan her şey her iki ülke açısından önemli görülmektedir. Birinci Dünya Savaşı’nda Ruslar ve Siyonistler her biri kendi davası için de olsa Türklere karşı savaşmışlardır.

Rusya ve İsrail arasındaki ilişkinin doğasına damgasını vuran diğer bir husus; Yahudilerin genel olarak dünyadaki önemli güç merkezlerinin içinde kendilerine bir şekilde yer edinmeleri ve bunu kendi çıkarları doğrultusunda kullanmakta mahir olmalarıdır. Washington ile Rusya ve AB ile Rusya arasındaki ilişkilerde Yahudilerin önemli bir rol oynadığını düşünmek gerekir. Bu rol, bazı durumlarda hak edilmiş, bazı durumlarda hak edilmemiş bir şöhrettir. Tel Aviv’in bu rolünü ne kadar ustalıklı oynayabildiği detaylı bir incelemeyi hak ediyor, fakat şöhretini çok iyi pazarlayabildiği görülmektedir. **Tel Aviv**, Obama döneminde ilk sinyalleri verilen, ABD’nin küresel siyasette ağırlık merkezini Orta Doğu’dan Asya-Pasifik bölgesine kaydırmaya başlayacağını ortaya çıkmasıyla; **bölgede Türkiye’nin ve İran’ın artan gücünü dengelemek maksadıyla Moskova’ya yaklaşmıştır** denilebilir; bu yakınlaşmanın mesafesi tartışılabilir olsa da. **Bazılarına göre bu Tel Aviv’in Moskova’ya göz kırpmasıdır. Bazılarına göre ise; bu, Tel Aviv için ABD’nin bölgeden uzaklaşmasını**

engellenenin bir yoludur. Belki de en mantıklı olanı; Washington-Londra-Tel Aviv merkezlerinde etkili olan iradenin **bölgede Suriye merkezli Rusya, Türkiye ve İran mücadelesini ve/veya çatışmasını körüklemek suretiyle bu ülkeleri zayıflatmak ve meşgul etmek planının bir gereğidir.** Sahada bu görüşü destekleyen işaretler daha çoktur. Özellikle NATO ülkelerinin Türkiye'yi terörle haklı mücadelesinde başlangıçtan itibaren yalnız bırakmış olması bunun en önemli işaretidir.

Siyonistler her dönemde büyük güçlerin mücadelesinden kendi çıkarları doğrultusunda sonuçlar üretecek siyaset tasarımları yapma ve uygulama kabiliyetine sahip olmuşlardır. Siyonistler ilk mücadelesini zamanın imparatorluklarına karşı, fakat imparatorlukların içinden vermiştir. **Siyonistler büyük güçlerle ilişkinin nasıl yürütülmesi gerektiğini bilirler ve ona uygun olarak hareket ederler. Özellikle yüz yüze diplomaside ve söylemlerinde ölçülü olmaya ve saygısız davranmamaya özen gösterirler.** İsrail böylece büyüklük bakımından arasında asimetri olan Rusya ile olan ilişkisini kendisinin sahip olduğu asimetric araçlar (diaspora kaynaklı devşirdiği siyasi güç, ekonomik güç, yüksek teknoloji, yüksek kapasiteli hava gücü, siber ve elektronik harp gücü, istihbarat, çok yönlülük ve bukalemun olma) vasıtasıyla dengeleyebilmektedir.

3. Gerilimler: Tel Aviv diplomaside her ne kadar ölçülü ve saygılı davranmaya özen gösteriyor olsa da sahada aynı özeni göstermediği ve zaman zaman Moskova yönetimini zor durumda bırakacak pervasız bir tutum sergilediği birçok defa görülmüştür. İki ülke Silahlı Kuvvetleri unsurları arasında istenmeyen olayları önlemek maksadıyla; başlangıçtan itibaren Tel Aviv ile Suriye'deki Rus ordusu komuta merkezi arasında bilgilendirme, kontrol ve koordinasyon mekanizması kurulup işletilmesine rağmen, İsrail tarafının neden olduğu Rusları geren olaylar gerçekleşmiştir. Anlaşılan o ki; İsrail tarafı iki taraf arasındaki mutabakatta var olması muhtemel bazı muğlaklıklar ve boşluklardan istifade etmek istemiştir. Bazı örnekler:

- İsrail Hava Kuvvetleri'nin Suriye'ye ait askeri tesislere ve/veya İran ile ortak Suriye askeri tesislerine tekrarlanan füze saldırıları.

- İsrail Hava Kuvvetleri'nin Rusya'ya ait üslerini ve/veya askeri varlığını tehlikeye atacak kadar yakınındaki İran ve/veya Suriye'ye ait hedeflere füze saldırıları,
- İsrail Hava Kuvvetleri'nin Suriye hava sahasında seyir halindeki sivil uçakların ve yolcuların güvenliğini tehlikeye atan faaliyetleri,
- İsrail Hava Kuvvetleri'nin bir hava saldırısı sonrası kendilerini Suriye hava savunma füzelerinden korumak için o esnada Akdeniz üzerindeki Rus istihbarat uçağını kendilerine paravan yapmaları ve/veya yanıltmak için kullanmaları neticesinde Rus istihbarat uçağının Suriye hava savunma füzeleriyle vurularak düşürülmesi ve içindeki 12 askerin ölmesi.

4. Mutabakatlar: Rusya yönetimi Suriye topraklarından İsrail'in güvenliğinin tehdit edilmesini kabul etmesinin mümkün olmadığını ve İsrail halkının güvenliğinin Rusya için çok önemli olduğunu sadece bir sözden ibaret olmadığını vurgulamış ve İranlıların bu konuda ikna edilmeye çalışılacağı sözünü vermiştir. Moskova bu doğrultuda birçok adım atmış, İran varlığı ve etkisi zamana yayılarak zayıflatılmıştır ve Golan Tepelerine yakın bölgelerden Suriye iç kesimlerine ve kuzeye doğru çekilmeleri sağlanmıştır. Moskova bunun karşılığında Esad yönetimine ait tesislere İsrail'in saldırmamasını şart koşmuştur. **En önemli husus ise; Fırat'ın batısındaki Suriye hava sahasını başlangıçtan itibaren kontrol eden ve hava ve füze savunma sistemlerini konumlandıran Rus ordusunun İsrail Hava Kuvvetleri unsurlarının Suriye topraklarındaki saldırılarına göz yumarak İsrail lehinde kayıtsız kalmasıdır. Çünkü İsrail uçakları İran bağlantılı hedefleri vurdukça Rusya'nın kazanç hanesine yazılmaktadır.** Bu durum Rusya'nın Suriye'de İran varlığının ve Esad yönetimi üzerindeki İran etkisinin kalıcı olmasını istemediğini net bir şekilde ortaya koymaktadır.

5. İlişkinin geleceğine dair düşünceler: Siyonistlerin sahip olduğu asimetric unsurları ve iki ülkenin **çıkartlarını** göz önüne aldığımızda; iki ülke ilişkilerinin aslında dengeli olduğunu ve hattâ Siyonistlerin

nispeten avantajlı olduklarını söylemek mümkündür. Çünkü Rusya üzerinde ABD'nin baskısı arttıkça Tel Aviv avantaj kazanmaktadır. Bölgedeki gelişmeler, Doğu Avrupa ve Karadeniz'deki BATI-Rusya gerilimi ve ABD-Çin mücadelesindeki gelişmelere bakıldığında; **Tel Aviv-Moskova arasındaki menfaatlara dayalı ve dengeli ilişkinin kısa ve orta vadede süreceği; uzun vadede ise Britanya faktörünün Ortadoğu bölgesinde yaratabileceği muhtemel etkilere bağlı olarak bu ilişkinin sınırlı ölçüde bundan etkilenebileceğini görmek mümkündür.** İran nükleer meselesi kısa ve orta vadede Tel Aviv-Moskova arasındaki ilişkinin geleceğini test edici nitelikte olacaktır. Bu meselenin İsrail'i de tatmin edecek şekilde çözüme kavuşturulmasında Rusya'nın önemli bir rol oynayabileceği söylenebilir. Çünkü İran'ı ikna edebilecek en önemli ülke Rusya'dır.

6. İki ülke ilişkisinin doğasından çıkarılan önemli bir ders: "Küçük olanın dev ile ilişkisinde ve/veya mücadelesinde üstün gelebilmenin yolu nedir?" sorusunun cevabı çıkarılabilecek önemli bir derstir. Malcolm Gladwell "David ve Golyat" isimli kitabında bu konuyu işlemiştir. Gladwell aslında Yahudilerin çocuk yastan itibaren zihinlerini şekillendiren, yaklaşık 3000 yıl önce yaşandığı ileri sürülen bir mücadeleden yaratılan kahramanlık efsanesinden yola çıkarak bu konuyu işlemiştir. Gladwell'e göre: **Küçük olmanın yarattığı bazı problemlerin yanında aslında sağladığı önemli avantajlar da vardır. Büyük veya dev olmak; sağladığı avantajlar yanında aslında bazı zayıflıklar da yaratır. İşte küçük olan hem kendini hem dev olanı iyi tanır ve kendi avantajlı yanlarını dev olanın zayıf taraflarına karşı ustalıkla kullanabilirse; belli bir mekânda ve belli bir zaman diliminde üstünlük sağlayabilir.**

Neden “Türkeli” Demeliyiz?

28 Kasım 2021

Türk Milleti, hayatı bakımından çok dinamik ve akıcıdır. Türklere sınır çizilemez ve duvar örülemez. Türkler, yeryüzünde tarih boyunca daima evrensel değerler olan hakkın, hakikatin ve adaletin savunucusu olarak, bu yüce değerleri yeryüzüne hâkim kılmak istemişlerdir. Bu ülkü doğrultusunda, çok ama çok geniş bir coğrafi alan (Asya, Avrupa ve Afrika Kıtaları başta olmak üzere)'a Türk mührünü vurmaya başaran Türk Milleti, bu manada yeryüzündeki nadir milletlerden biridir.

Binlerce yıllık çok derin bir geçmişe sahip Türk Milleti, bu tarihi süreç içerisinde kendi kültürünü oluşturmuştur. Türkler, kendine özgü dinamik ve akıcı karakterinin bir sonucu olarak, çok geniş bir coğrafyada temas ettiği diğer toplumlar ve farklı kültürler ile etkileşimde bulunurken hoşgörülü davranmıştır.

İnsan onuru, hakikat, adalet, devlet örgütü ve hoşgörü sütunları üzerinde yükselen Türk kültürü ulaştığı her coğrafyada önemli ölçüde kabul görmüş ve kalıcı olmuştur. Türk kültürü, insanlığın ortak malı olan evrensel yüksek (ahlaki) değerlerin temelini teşkil etmiştir. Bilinen tarihiyle, bin yılı aşkın bir geçmişi olan Avrupa Kıtasındaki Türk ve Türk kültürü varlığı bir hakikat olmakla birlikte; günümüzde bu hakikat Batılı güçler tarafından âdeta görmezden gelinmekte ve yok sayılmaktadır.

Genellikle Batılı referanslara dayalı coğrafi, tarihi ve kültürel bağlamdaki yazılı ve görsel eserlerde tanımlanan haliyle Türkistan sadece Hazar Denizi'nin doğusunda kalan coğrafyadan ibarettir. Batının inkârcı, tekilci, sömürücü ve soykırımcı temelli siyasetine hizmet eden bu tanımlamayı kabul etmek mümkün değildir. Benzer yaklaşımın günümüzde Doğu'dan yükselen güç tarafından sergilendiğine de şahit oluyoruz. Bu gerçekten hareketle; Türk Tarih ve Kültür

Coğrafyasını hakikate uygun olarak bugün yeniden tanımlamak ve adlandırmak mecburiyetindeyiz.

“Türkeli” sözcüğünden ne anlamalıyız?

Bana göre, Türk Tarih ve Kültür Coğrafyasının bütününe TÜRKEĻİ diyebiliriz. Bu adlandırma, kavramsal açıdan ve bütünü oluşturan tüm parçaları kapsama açısından en tepedeki isim ve sıfat sözcüğüdür. TÜRKEĻİ; politik olmaktan ziyade, insani, tarihi, kültürel ve coğrafi boyutları olan bir kavramdır. Diğer bir deyişle; geçmişten bugüne tarihsel bir derinlik içerisinde, Türklerin ve/veya Türk Kültürünün varlığını sürdürdüğü coğrafyaları belirtmek için kullanılabilecek en doğru ve en uygun isim ve sıfat sözcüğüdür.

TÜRKEĻİ, boyutları yukarıda detaylandırılan bir bütünün adı olarak kabul edildiği takdirde; bu bütünün coğrafi açıdan bir merkezinin ve bu merkezi çevreleyen diğer ana parçalarının olacağı tabiidir. Bu açıdan bakıldığında; Türkiye Merkez Türkeli'dir. Yani, coğrafi bölümler; Merkez Türkeli, Doğu Türkeli, Batı Türkeli, Kuzey Türkeli ve Güney Türkeli olarak adlandırılabilir. Bu şekilde bir coğrafi tanımlama tarihsel ve kültürel bakımdan da önemlidir.

Çünkü bu parçaların her birinin geçmişte ve halen etkileşimde olduğu diğer (farklı) kültürler ve o kültürler ile yaşadıkları tarihsel süreçler de birbirinden oldukça farklıdır. Genel olarak; Doğu'da Rus ve Çin Kültürü, Güneyde Arap Kültürü ve Batı'da Avrupa (Batı) Kültürü ilgili parçalardaki Türk Kültürü ile tarihsel derinlikte bir etkileşim sürecindedir.

TÜRKEĻİ ahalisinin çok çetin bir sınavla karşı karşıya olduğu günümüzde; TÜRKEĻİ'nde barış ve istikrarın korunması ve refahın artırılması bağlamında atılacak her adımın dayanak noktasını ortak tarih ve kültür bilincinin oluşturduğu temel bir gerçekliktir. Bu bilince ve farkındalığa sahip bireylerin oluşturduğu farklı devletler, bölgesel ve küresel barışın korunması ve geliştirilmesinde insanlığa daha büyük katkı sağlayacaktır. Türkeli coğrafyasındaki ayrı ayrı devletlerin

halkları psiko-sosyal güç bakımından olduğu kadar ticari ve ekonomik boyutta da önemli bir derinlik kazanmış olacaktır. Bu derinlik sayesinde; sömürücü, hegemonyacı ve tekelci güçlere karşı caydırıcı ve onurlu bir duruş sergilemek mümkün olabilecektir.

TÜRKEĒİ kavramı, ırkçılığı kesin bir dille reddeder. Farklı kültürlere sahip farklı halkların ve bireylerin barış ve hoşgörü ortamında birlikte yaşamasını amaç edinir. Tüm insanlık yararına, barış ve istikrarın korunması ve refahın yükseltilmesi temel koşuldur. Tüm bunların gerçekleşmesi tarih boyunca olduğu gibi günümüzde de TÜRKEĒİ coğrafyasında yaşanacak süreçlerle çok yakından ilgili olacaktır. TÜRKEĒİ coğrafyasında binlerce yıldır kök salmış Türk Kültürünün temel öğeleri yeniden hatırlanmalı ve hatırlatılmalıdır. Sömürgeci, hegemonyacı, soykırımcı ve tekelci güçlerin, gerçekleri çarpıtarak ve görmezden gelerek TÜRKEĒİ ahalisinin aleyhine olarak ileri sürdüğu tarihî, coğrafi ve kültürel kavramları, tanımlamaları ve isimlendirmeleri öncelikle zihinlerimizden ve sonra kitaplarımızdan çıkarmamız ve yerine doğru tanımlamaları koymamız gerektiğine inanıyorum.

Sonuç olarak; ahalisini, yaşamakta olduğu coğrafyaya tarih ve kültür bağı ile bağlayan ve bir aidiyet duygusuna temel teşkil eden, kapsayıcı olan ve derinlik yaratan TÜRKEĒİ sözcüğü, bu bağlamda üzerinde durulması gereken en önemli kavram olarak zihnimizde zaten mevcuttur.

Öngörülebilir Bir Ülke Olmak ya da Olmamak İkilemindeki İsrail

18 Aralık 2021

İsrail'deki Jerusalem Post gazetesi tarafından dünyadaki en etkili on Yahudi'den biri olarak seçilen, devlet adamı, tarihçi, parlamenter ve büyükelçi Michael Oren, "İsrail 2048-Bizim Manifestomuz" başlığı ile yayınladığı uzun bildirisinin bir bölümünde; İsrail'in güvenliği bağlamında, caydırıcılık kavramı üzerinden mevcut duruma ilişkin bir tespit yaparak beraberinde bir çözüm önerisi sunmuştur:

[...Bu (İsrail'e düşman olan) güçler o zamandan beri katlanarak genişledi, ancak İsrail'in caydırıcı gücü aynı zamanda azaldı. Teröristler, dünya kamuoyunun ters tepkisinden, sivil halka ödettikleri bedelden ve İsrail askerlerinin can kayıplarına karşı halkın artan hassasiyetinden emin olarak; bizim sınırlarımızdan içeriye binlerce roket atıyorlar, İsraililerin hayatını tehlikeye atıyorlar ve yaşamı felç ediyorlar. İran, İsrail'in intikam almak için kendisine saldıramayacağına inanarak, bölgedeki uzantıları vasıtasıyla bize saldırıyor. İsrail caydırıcılığını nasıl tesis edebilir? Tek yol, kesinlikle, İsrail'in askeri eylemlerinin hiçbir zaman önceden belli olmadığı zamana(devletin ilk on yıllarına) geri dönmektir. İsrail, düşmanlarımızın bize saldırmasına ve tepkimizi tam olarak hesaplamasına olanak veren ÖNGÖRÜLEBİLİR (predictable) bir hale geldi. Bu kalıp kırılmalı ve (İsrail'in) tüm düşmanlarına belirsizlik ve korku aşılayan bir politika onun yerini almalıdır. ...]

Peki, Meselenin Aslı Nedir ve Derinlikte?

Asıl mesele; Filistin'de Siyonizm ideallerini gerçekleştirmek amacıyla kurgulanmış olan, gayri meşru ve hukuk dışı temellere dayanan siyasi ve güvenlik politikalarının, aradan geçen neredeyse yüz yıllık zaman dilimine rağmen başarıya ulaştırılamamış olması ve hat-

tâ bu karanlık tünelin ucunda bir ışık dahi görülemiyor olmasıdır. Bu durum, Siyonistleri sürekli farklı stratejik yaklaşıma arayışına itmektedir. Çünkü kendi elleriyle yarattıkları bir cehennemin ateşini; Siyonist ordunun en güçlü olduğu ve kendilerinin asıl güç kaynağı olan ABD'yi kontrol edebilen küresel Yahudi gücünün en kudretli olduğu dönemde dahi söndürememişlerdir. Büyük Ortadoğu Projesinin akamete uğratılması ve küresel güç dengesinin değişmesi ile birlikte Siyonistler bölgede sürekli farklı stratejileri hayata geçirmeye çabalamaktadırlar. Fakat ideallerinden de vazgeçmemektedirler. Komşu Arap ülkelerinde mülteci konumunda yaşamaya mahkûm edilen milyonlarca Filistinlinin kendi topraklarına dönmesine imkân verilmemektedir. Siyonistler, adil bir barışı değil; haklarını ve topraklarını savunmak için yüzyıldır direnen Filistin halkının teslimiyetini istemektedirler. Bunu sağlamak veya kolaylaştırmak maksadıyla; Filistin Halkını dış dünyadan tamamen tecrit ederek yardımları kesmek ve kendi içinde parçalayarak kardeş savaşına sürüklemek için büyük çaba harcamaktadırlar. Siyonistler bu doğrultuda, Filistin Halkının meşru haklarını savunan bölge ülkelerine ve komşu ülkelere karşı da genellikle örtülü olarak ve zaman zaman açık olarak (önleyici saldırı kılıfı altında)saldırgan ve yayılcı bir güvenlik politikası izlemektedir. Meselenin esasını veya özünü genel hatlarıyla ortaya koyduktan sonra şimdi yazının başlığına uygun olarak önemli iç ve dış etkenleri inceleyelim.

İsrail'i Caydırıcılık Boyutuyla Öngörülebilir Olmaya Zorlayan Etkenler Neler Olabilir?

Birinci etken; aslında aşağıdaki sorularda gizlidir:

- * Caydırıcı güç olmak, sindirmek ve cezalandırmak adı altında masum sivilleri hedef alan ve büyük yıkım yaratan savaş taktikleri vicdan ve hukuk ile nasıl bağdaştırılabilir?
- * Sürekli savaş suçlarına konu olan bir siyasi yapı ne kadar meşru bir yapı olabilir?
- * Ne zaman, nerede ve ne yapacağı belli olmayan ve etrafına korku ve dehşet yayan (terörize eden) bir devlet imajı, bir

“haydut devlet” imajı değil midir (Uluslararası sularda sivil ve silahsız insanların katledildiği Mavi Marmara olayında olduğu gibi)?

Yukarıda sadece bir kısmı sıralanmış olan kritik soruların, insani yüksek değerler ve hukuk çerçevesi içerisindeki karşılığı vahim bir tablo oluşturmaktadır. Bu tablo İsrail halkının ve geleceğinin altını sürekli oyan bir tablodur. Yani asıl sorun, MEŞRUIYET sorunudur. İsrail halkının önemli bir bölümü bunun farkındadır ve sürekli gelecek kaygısı yaşamaktan dolayı rahatsızdır. Diğer iç sorunlarla birlikte bu durum kendi içerisinde neredeyse bir beka sorununa dönüşmüştür. Fakat Siyonistler bu sorunu aşmak için adil bir barışı gerçekleştirecek adımlar atmak yerine; bugüne kadar elde ettikleri “kazanımları” pekiştirmek maksadıyla, başkan Trump döneminde “Yüzyılın Barış Anlaşması Planı”nı bölge ülkelerine dayatmaya çalışmışlardır. Bu plan Filistin Halkını ve onun en doğal haklarını yok sayan, Siyonistlerin işgalini, gasp ettiklerini ve devam eden zulmünü meşrulaştırmaya çalışan, vicdansız ve hukuksuz bir plan olarak tarihe geçmiştir. Anılan plan kapsamında; içi boş parlak vaatlerle Körfez ülkeleri ve bazı Arap ülkeleriyle İbrahimî anlaşmalar adı altında ilişkileri normalleştirme adımları atılmıştır. Böylece Filistin Halkı, fiziki ve manevi açıdan tecrit edilmek ve direniş azim ve iradesi kırılmak istenmiştir.

İkinci Etken: İsrail’i dönemsel olarak ÖNGÖRÜLEBİLİR olmaya iten bir diğer önemli etken ise; bölgesel ve küresel güçler dengesinin değişmiş olmasıdır.

Küresel çalkantı ve ABD’nin kendi içindeki çalkantı İsrail’i bir dönem öngörülebilir olmaya mecbur etmiş görünüyor. Siyonistleri her şart altında BM kararlarına karşı veto kartını kullanarak himaye eden ABD yönetimlerinin artık geride kaldığını ve bu eşsiz siyasi desteğin eskisi gibi garanti olmadığını İsrail ilk defa Başkan Obama döneminde görmüştür. İsrail’deki Siyonistler, Yahudi diasporası ve ABD Yahudiliği arasındaki gelecek tasarımları, çıkar çatışmaları ve ideolojik yaklaşımlar bağlamındaki ayrışma ve bölünmüşlük hiç olmadığı kadar belirginleşmiştir. Bu durum Tel Aviv yönetimlerini daha temkinli ve öngörülebilir olmaya zorlamıştır. Bununla birlikte; Siyonistler dün-

yada ve bölgede meydana gelen önemli gelişmelerin kendi çıkarları bakımından gelecekte yaratabileceği sorunların yanında, ortaya koyduğu fırsatları da görerek; olayların akışını kendi lehine çevirebilecek hamleleri yapmaya çalışmaktadırlar. Özellikle Türkiye ve İran karşıtı hamleler dikkat çekicidir. Siyonistler bu dönemde bölgedeki Arap ülkelerine, Arap olmayan iki güçlü bölge ülkesinin “tehditlerine ve baskılarına” karşı ortak savunma için hem askeri güç hem yumuşak güç (inovasyon, yüksek teknoloji, su, enerji, ortak yatırımlar, turizm ve ticaret, güvenlik, lobi) anlamında işbirliği ve dayanışma teklifi sunmuşlardır. Siyonistler Körfez ülkelerinin nükleer programa sahip Şii İran yayılmacılığı korkularına oynayarak, karşılığında MEŞRUIYET kazanmak istemektedir. Böylece kendi çıkarları doğrultusunda yeni bir bölgesel sistem tesis etmeye girişmişlerdir. Tüm bu adımlarla birlikte bölge dışı büyük güçlerle özellikle siyasi ve ekonomik ilişkilerini geliştirmeye yönelik adımlar atma çabalarını sürdürmektedir ve bu çabalar daha çok yumuşak güç unsurlarını havuç olarak kullanmaya dayalıdır.

Üçüncü etken: muharebe sahası koşullarında ve tehditlerin niteliklerinde meydana gelen değişim ve İsrail Ordusu’nun buna yeterince hazır olmayışıdır.

Bu durum İkinci Lübnan Savaşı’nda ortaya çıkmıştır. İsrail ordusu, 1982 yılında işgal ettiği ve Beyrut’a kadar ilerlediği Güney Lübnan’dan Mayıs 2000 sonlarında tamamen çekilmişti. Temmuz 2006’da Lübnan’daki Hizbullah militanlarının sınır devriyesine pusu kurması ve İsrail askerlerinin hayatını kaybetmesi nedeniyle İsrail ordusu tekrar Lübnan’a girmek zorunda kaldı ve bir ay süren savaşta hiç beklemediği ağır bir tablo ile karşılaştı. İkinci Lübnan Savaşı’nda Hizbullah karşısında çok zor durumda kalan Siyonistler, yeni bir doktrin ve yeni bir anlayışla askeri kuvvet veya güç inşasına ihtiyaç olduğunu kavramıştı. Bu doğrultuda, sadece üstün hava kuvvetlerinin taarruzuna dayanan ve büyük bir yıkım yaratarak topyekûn halkı cezalandırma stratejisi yerine, bununla birlikte çok boyutlu (müşterek) etkin bir kara manevra güç ve yeteneğine kavuşma çabası dikkat çekicidir. Bu çabanın iki önemli gayesinden birinin; operasyon seçeneklerini

arttıran ÖNGÖRÜLEMEZ ve SÜRPRİZ YARATABİLEN duruma gelmek; diğerinin ise operasyondan beklenen nihai duruma en az bedelle ve mümkün olan en kısa sürede ulaşmak olduğu açıktır. Diğer bir deyişle, niteliksel üstünlük her boyutta muharebe sahasına tam olarak yansıtılmak istenmektedir. Bu konudaki karar verme ve planlama süreçleri uzun zaman almıştır. Uzun vadeli planın belli aşamaları söz konusu olmakla birlikte, hedeflere tam olarak ulaşılması doğal olarak uzun vade ve önemli miktarda kaynak gerektirmektedir. Dönüşümü zorlaştıran faktörlerden biri rutin güvenlik ve operasyonel faaliyetlerin sürdürülebilmesi mecburiyetidir. Dolayısıyla bu dönemdeki güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak ve stratejik zaman kazanmak amacıyla, "Savaşlar Arası Çatışmalar "doktrini hayata geçirilmiştir. Buna göre; beliren tehditler daha büyümeden ve bir savaşa yol açmayacak yoğunlukta belirli aralıklarla ve genellikle hava kuvvetleri ve istihbarat güçlerinin katıldığı bir seri operasyonla tahrip edilmeye çalışılmaktadır.

Değerlendirme:

İnsanlığın ortak yüksek değerleri ve genel hukuk kuralları bakımından; meşru ve hukuki bir zemin üzerinde yükselen siyasi yapılar ve devletler; gücünü ve saygınlığını uygar dünyada sahip olduğu MEŞRUIYETTEN kazanırlar. Bu zeminden yoksun olan, güçlüysem haklıyım diyen, ırkçı ve ayrımcılık anlayışına sahip olan ideolojiler ve siyasi yapılar ne kadar güçlü olduğunu zannetse de aslında çok zayıftır ve uygar dünyada saygın değildir. Bu tür yapılar nerede olursa olsun hem kendi halkı için hem insanlık için ciddi bir sorun kaynağıdır ve tehdittir.

Uluslararası ilişkilerde ve dış politikada ülkelerin öngörülebilirlik özelliği genellikle olumludur ve bir avantajdır denilebilir. Bölgesel ve küresel barışı ve insanlığın ortak yüksek değerlerini dünyada hâkim kılarak barış ve refah içinde bir arada yaşamayı savunan meşru ve uygar devletler, işbirliğine yönelik güven verici bir nitelik olan öngörülebilir olmayı elbette samimi bir şekilde arzu etmelidir. Öngö-

rülebilir olmak uygar bir devlet için bir zayıflık değildir. Asıl zayıflık ne yapacağı belli olmayan ve etrafına korku ve dehşet yayan ilkel bir görünüme sahip olmaktır.

İsrail'e hâkim olan siyasi ve askeri sistemin, hedeflerine ulaşmak için on yıllardır kullandığı temel aracın; askeri güç olduğu ve sivil halkı terörize eden askeri güce dayalı şiddet olduğu görülmektedir. Askeri güce dayalı şiddetin ve gerilimin derecesinin, iç ve dış etkenlere göre ve dönemsel olarak ayarlandığı veya değişen koşullara uydurulduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç:

Filistin meselesi bölge ve dünya barışını tehdit eden meselelerin başında gelmektedir. Bunu görmezden gelmek ve yok saymak insanlığın geleceği açısından çok tehlikeli bir tercihtir. Filistin halkına on yıllardır yaşatılan insanlık dışı zulmü âdeta meşrulaştırmak; insanlığın ortak yüksek değerlerini yok saymaktır ve insanlık için tehlikeli ideolojileri cesaretlendirmektir. "İsrail-2048: Bizim Manifestomuz" her ne kadar sadece bir kişinin imzasıyla yayınlanmış olsa da; Siyonistlerin sahip olduğu kolektif zihniyetin bir ürünü olduğuna şüphe yoktur. Siyonist ideallere sıkı sıkıya bağlı bir zihniyete sahip olanların hâkim olduğu siyasi ve askeri sistemin dönemsel taktikleri ve/veya stratejileri hiç kimseyi aldatmamalıdır. Onların gündeminde, meşruiyet zemininde, samimi ve adil bir barış olmadığı çok açıktır. İsrail halkının vicdan sahibi önemli bir kesimi de bunun farkındadır ve onlar karanlık tünelin ucunda küçücük dahi olsa barışa dair bir ümit ışığı görememenin kaygısını her gün hissetmektedir. Fakat meşru ve adil bir barışa ulaşmak, vicdan sahibi Yahudilerin samimi ve cesur çabası olmadan mümkün olabilir mi?

İsrail Devlet Politikası ve “Değişim Hükümeti”: Rota?

15 Ocak 2022

Devletlerin ortaya çıkış koşulları, oluşumu, nitelikleri, zaman içerisinde yaşadığı dönüşüm ve izlediği siyasi rota bakımından her birinin kendine özgü farklılıkları vardır. Bu farklılık, İsrail örneğinde çok çarpıcı ve kendine özgüdür.

İsrail'in Oluşumunda kendine özgü Farklılıklar Nelerdir?

Aynı topraklarda daha önce var olan bir devletin devamı niteliğinde değildir. İsrail devleti kurulmadan önce orada halkı Yahudilerden oluşan bir devlet yoktu.

Devleti kuran halkın büyük bir bölümü daha önce o toprakların sahibi olan ve orada doğup büyümüş olanların çocukları değildir ve dünyanın çok farklı coğrafyalarından göç ederek gelmiş olanlar ve onların çocuklarıdır. Göç bugün dahi sürmektedir.

Coğrafi bakımdan devletin hükümler alanı (ülke toprakları) sınırları, devletin kuruluş aşamasında ilan edilmemiştir. Bugün dahi bu durum geçerlidir.

İsrail Devleti ilan edilmeden önce o topraklarda kesintisiz olarak binlerce yıldır varlığını sürdüren ve nüfus olarak çoğunluğu teşkil eden bir halk olan Filistin Halkının herhangi bir rızası aranmamış ve tek yanlı olarak dönemin Britanya yönetimi tarafından bu durum bir oldu bitti olarak gerçekleştirilmiştir.

Toprakların bir bölümü ilk başlangıçtan itibaren uluslararası zengin Yahudi ailelerin katkı sağladığı Yahudi Ulusal Fonu tarafından yerli toprak sahiplerinden satın alınmış ve göçmen olarak gelen Yahudilerin yerleştirildiği Kibutz denilen tarıma dayalı işletme ve yerleşim birimleri kurulmuştur. Bu yöntemle elde edilen toprakların sahibi

bugün dahi İsrail Devleti değildir ve bu topraklarda söz sahibi olan Dünya Yahudi Kuruluşu devlet içinde devlet gibidir.

Devlet ilanına kadar geçen süreçte, göçmen gelen Yahudiler, zamanla yeraltı örgütlenmesine dayalı bir “savunma” teşkilatı kurmak suretiyle; yerli halka yönelik yıldırma ve topraklarını terke zorlama siyaseti izlemiştir. Böylece Filistinlilerden arındırılan bölgeler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu siyaset devlet ilan edildikten sonra devlet tarafından sürdürülmüştür ve bugün de devam ettirilmektedir. Filistin Halkına ait topraklarda bir taraftan devlet eliyle sürekli yeni Yahudi yerleşim yerleri kurulurken, diğer taraftan devlet tarafından himaye edilen radikal Yahudi gruplar tarafından topraklar sürekli kemirilmekte ve gasp edilmektedir.

İsrail Devleti kurma fikri ilk olarak ortaya atıldığında; nerede kurulacağı konusunda bir kesinlik yoktu ve bu konuda uzun tartışmalar yaşandı. Bu fikrin sahipleri de o tarihlerde zaten Filistin’de yaşamıyorlardı ve Avrupa ülkelerinde yaşıyorlardı. **Tartışmalar sonunda Filistin bölgesinde “başkenti Kudüs olan, Yahudilere ait ve Yahudi karaktere sahip bir devlet” kurmak fikri (Siyonist idealin bir parçası olarak) kesinleşti. Fakat ortada ne bir vatan ne de bir millet vasfına sahip halk vardı.** Çok farklı coğrafyalarda, farklı devletlerde, farklı kültürler içinde ve birbirinden oldukça uzaklarda binlerce yıldır yaşamakta olan Yahudiler artık kendi dillerini dahi konuşmuyorlardı ve İbranice sadece Tevrat dili olarak kalmıştı. İvrit (İbranice) aslında ölü bir lisan haline gelmişti. Dini inanç ve ideolojik bakımdan da çok geniş bir yelpazeye sahiptiler.

Yukarıda özet olarak belirtilen önemli nitelikler ve tarihsel süreçten de anlaşılacağı üzere İsrail bir projedir ve bu projenin gerçekleştirilmesi süreci devam etmektedir. Normal olarak bir ülke için hayati varlıklar olan; VATAN, MİLLET, DEVLET VE EGEMENLİK bağlamında inşa süreci devam etmektedir. VATAN henüz meşru bir vatan değildir ve gittikçe artan işgale dayalıdır. Yahudi halk MİLLET olma bakımından; bütün çabalara rağmen henüz kader birliği ve bir arada yaşama iradesi bağlamında olgunlaşmamıştır ve gittikçe daha fazla ayrılmaktadır. DEVLET ve EGEMENLİK alanlarında ise; kap-

sayıcılık, ilkeler ve uygulamalar bakımından gittikçe daha ırkçı ve ayrımcı bir kimliğe doğru kayması, devam eden önemli hukuk ihlalleri ve bir garnizon devleti görüntüsü gibi nedenlerle meşruiyeti büyük bir soru işareti taşımaktadır.

Bir İsrail ülkesi yaratma projesinin temelinde hukuk ve meşruiyet olmadığı çok açıktır. Hukuk ve meşruiyetin esas olmadığı bir oluşumun asıl inşa unsuru ise şiddet veya güçtür. Siyasi, ekonomik ve askeri güçtür. Proje, başlangıçtan itibaren küresel, uluslararası ve hükümetler üstü konuma sahip Yahudi gücü tarafından zamana ve koşullara göre değişen farklı şekillerde desteklenmiş ve himaye edilmiştir. Günümüzde bu destek siyasi, askeri ve ekonomik bağlamda İsrail lobisinin çabalarıyla devam etmektedir. İsrail'in kendi boyunu aşan talepleri ve ihtiyaçları hukukilik ve meşruiyet aranmaksızın mutlaka dikkate alınarak er veya geç çözüme kavuşturulmaktadır. Diğer taraftan Filistin halkının varlığını ve haklarını koruma mücadelesi ise görmezden gelinmekte ve hak ettiği desteği alamamaktadır. Bütün bu süreçlerin hukuk dışı ve gayri meşru karakterinin, Siyonist ideallerin ilk ortaya çıkmasından bugüne kadar hiç değişmemiş olması ve süreklilik arz etmesi tüm bu uygulamaların Siyonizm'in hedefleri doğrultusunda izlenen bir devlet politikası olduğunu çok açık bir şekilde göstermektedir.

Peki, hukuk dışı ve gayri meşru uygulamaları bir devlet politikası olarak sürdüren Siyonistler özellikle BATI tarafından niçin kabul görmektedir ve desteklenmektedir?

Bu çok önemli sorunun cevabını kısa ve öz olarak ifade etmeye çalışalım.

Birincisi; jeopolitik bakış açısıyla görülebilen nedenler: Jeopolitik bakış açısıyla İstanbul ve Kudüs bir bütünün iki parçasıdır. İstanbul kuzeydeki, Kudüs güneydeki jeopolitik kavşak noktasıdır ve Kudüs diğerini tamamlar. Her ikisini birden elinde tutan güç için bu durum jeopolitik sinerji yaratır ve bir küresel aktör olma potansiyeli sunar

(Roma ve Osmanlı). Bu iki merkez farklı güçlerin elinde olduğu takdirde bölgede daima bir güç mücadelesi yaşanacaktır (bugün olduğu gibi).

İkincisi; enerji-politik bakış açısıyla görülebilen nedenler: Körfez Bölgesine, Irak ve Hazar Denizi bölgesine Akdeniz üzerinden girişi ve/veya adı geçen bölgelerden Akdeniz'e ve Kızıl Denize ulaşmayı kontrol eden bir kapı gibidir ve uygun limanlara ve üslere sahiptir.

Üçüncüsü; teo-politik ve/veya medeniyet bakış açısıyla görülebilen nedenler: Kudüs merkez olmak üzere, Filistin coğrafyasının neredeyse tamamında tek tanrılı her üç dinin mensupları için kutsal önem atfedilen birçok nokta vardır ve kutsal kitaplarda anlatılan birçok olayın geçmişte cereyan ettiği bölgedir. Diğer önemli bir gerçek ise; halklarının neredeyse tamamı müslüman olan ülkelerin yer aldığı ve birbirine karadan bağlı bütün bir İslam Coğrafyasına, BATI dünya-sınınun denizden ve havadan giriş kapısı olarak kullanımına ve/veya nüfuz etmesine imkân veren bir garnizon devlet inşa süreci uygulanmıştır. Böylece BATI medeniyeti, kendi içinde barındıramadığı ve soykırıma karşı koruyamadığı toplulukları, Avrupa coğrafyasından uzaklaştırmış ve başka bir halka ve medeniyete ait olan topraklarda, BATI'nın çıkarlarını korumanın bir gerekçesini teşkil edecek şekilde, gayet planlı olarak yerleştirmiştir.

Türk-İslam Medeniyetinin bayraktarlığını yapmış olan Türkleri bu coğrafyadan silmenin son hamlesi de Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde verilen milli kurtuluş mücadelesi ile bertaraf edildikten sonra; BATI (o dönemde Londra ve Paris) İstanbul'dan ümidini kesmiş, fakat Kudüs merkezli Filistin bölgesinde bir Yahudi devleti projesine destek vermiştir. Bu desteğin resmi veya gayri resmi olmasının, açık veya örtülü olmasının bugün hiçbir önemi yoktur. Yukarıda özet olarak üç madde halinde belirtilen, bölgeyi önemli kılan hususların farkında olan dönemin güçlü Avrupa ülkeleri (Britanya, Fransa ve Almanya) her iki Dünya Savaşında da bölgeyi ele geçirmek üzere kendi aralarında mücadele halindeydi. Birinci Dünya Savaşı öncesinde Almanlar, Osmanlı üzerinden bölgede etkin olmak ve yerleşmek için İstanbul-Hicaz Demiryolları projesini önemli ölçü-

de hayata geçirmişti. İkinci Dünya Savaşı'nda Alman Nazi Ordusu tarafından Avrupa'da yaşayan Yahudilere soykırım (holokost) uygulanması ve milyonlarca Yahudi'nin hayatını kaybetmiş olması, Filistin'in kaderinde Osmanlı döneminin sona ermesinden sonraki ikinci önemli dönüm noktası olmuştur ve bölgeye Avrupa'dan Yahudi göçü deniz yoluyla büyük bir hız kazanmıştır ve devletin ilanını çabuklaştırmıştır. Devletin ilanında, uluslararası alanda kabul görmesinde ve desteklenmesinde Londra başrolü oynamıştır. **Londra'dan Körfeze ve Asya'ya yayılan güç, denizler ve su yolları üzerinden gitmektedir. Bu bağlamda Kıbrıs Adası, İsrail ve Ürdün hep stratejik öneme sahip konumda olmuştur.** Küresel ölçekte güç mücadelesine sahne olan Doğu Akdeniz bölgesinin kontrolünde bu üç nokta Londra için daima önemini korumuştur. Üç büyük Avrupa ülkesi (Britanya, Fransa ve Almanya) arasında, bu bölgeye ilişkin rekabet, bugüne kadar süregelmiştir. Fakat bu üçlüden dominant olan hep Britanya olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Bölgede Görev Devir-Teslimi ve Siyonist Vizyona Etkisi:

İkinci Dünya Savaşı'nda Avrupa güçlerinin büyük ölçüde zayıflamış olarak çıkması neticesinde, **ABD bölgede Britanya'nın yerini almış ve dominant rolünü üstlenmiştir.** Bölgede genel olarak ABD liderliğindeki BATI ile Rusya liderliğindeki Sovyetler Birliği arasında rekabet ve güç mücadelesi başlamıştır. 1970'li yıllarda, Arap-İsrail savaşlarının da tesiriyle Rusya'nın daha çok Araplara silah desteği sağlaması, İsrail'in Rusya ile ilişkilerine mesafe koymasına ve ABD ile yakınlaşmasına neden olmuştur. İsrail-ABD arasındaki yakınlaşmanın ve aşamalı olarak stratejik iş birliğinden özel ilişkilere kadar varan bir sürecin gerçekleşmiş olmasının arka planında ABD'de yaşayan ve sayıları İsrail'de olandan daha fazla Yahudi olduğu bir gerçektir. **ABD'de İsrail için lobi hizmetleri yürüten Yahudi varlığının ABD içindeki gücünün boyutlarını bilmek ve doğru değerlendirmek gerekir. İsrail için, kendi deyimleriyle "stratejik değerde bir varlıktır".** Bu bağlamda; Soğuk Savaş döneminin sona ermesinden

itibaren “Büyük (*geniş*) Ortadoğu Projesi”nin tetiklenmesiyle başlayan ve bölgenin altını üstüne getiren bir dizi felaketin yaşandığı ve ABD’nin de enkaz altında kaldığı çok kanlı sürecin arkasındaki motivasyonun ne olduğu ve bu motivasyonu besleyen aktörlerin kimler olduğu bugün sır değildir. Bugün sır olmayan gerçekleri bölge halklarının asla unutmaması gerekir.

ABD’nin Küresel Strateji Değişikliğinin İsrail’in Siyasetine Etkisi:

Günümüzde dünya güç dengesinde meydana gelen değişikliğin ve ABD’nin kendi iç sorunlarının devasa boyutlara ulaşmış olmasının da etkisiyle; **ABD’nin küresel stratejisinde, İsrail’in merkezinde yer aldığı Geniş Ortadoğu Bölgesi artık birinci öncelikli bölge olmaktan çıkmış görünmektedir.** Başkan Obama döneminden itibaren ilk işaretleri alan Tel Aviv değişen bu duruma uygun olarak yeniden konumlanma arayışına girmiştir. Bu bağlamda özellikle Netanyahu döneminde hem bölgesel hem küresel ölçekte boyutları olan bir dış siyaset izlemek için siyasi, güvenlik ve ekonomi alanlarında bir dizi yeni stratejiler oluşturma çabası sergilenmiştir. Bu çabaların merkezinde bölgede ve BATI’da Türkiye karşıtı bir cephe oluşturmak ve tecrit ederek zayıflatmak hedefi vardır. **Bu hedef Tel Aviv’in boyunu aşan bir hedeftir, fakat izlediği stratejiler kendi varlık nedeni ve kendisine başlangıçtan itibaren yüklenmiş olan misyon ile örtüşen bir görüntü sergilemektedir. Diğer bir deyişle Siyonistler, stratejilerini bu misyon ile uyumlu bir ambalaj içinde pazarlamaktadırlar.** Bu doğrultuda belirlenen yeni rotanın ana bileşeni yine BATI olmakla birlikte; ABD’ye ters düşmeden ve zıtlaşmadan Rusya, Hindistan, Çin gibi büyük güçlerle siyasi, ekonomik ve güvenlik alanlarında ikili ilişkileri geliştirmek için sahip olduğu araçları kullanmaya çalıştığı görülmektedir. Diğer yandan bölgedeki Arap ve halkı Müslüman olan ülkeler (Afrika’nın en batısından Endonezya’ya kadar) ile ilişkilerini normalleştirme bağlamında; ABD’nin de desteklediği siyasi, ekonomi ve güvenlik alanlarında ikili ilişki kurmak ve/veya var olan ilişkilerini geliştirmek için dış siyaset izlemektedir. İran ve Pakistan’ın farklı nedenlerle bu siyasetin kapsamı dışında olduğunu belirtmek gerekir.

Halkları Müslüman olan bölge ülkeleri (özellikle Araplar) ile ilişkilerini normalleştirme stratejisi, Siyonist idealler ile ve bölgede yüklenmiş olduğu misyon ile çelişen bir durum değildir. Aksine bu misyona hizmet etmektedir. Çünkü Türk-İslam Medeniyetinin bayraktarlığını yapmış olan atalarının bugünkü mirasçısı durumunda olan Türkiye, Siyonistler tarafından asıl tehlike olarak görülmekte ve Arap dünyasından tecrit edilmek istenmektedir. BATI'ya ve bölge ülkelerine de sanki bir tehditmiş gibi gösterilmektedir.

Netanyahu Hükümetleri dönemi ve derin siyasi kriz dönemi sonrasında güçlkle kurulan ve DEĞİŞİM HÜKÜMETİ olarak kamuoyuna takdim edilen mevcut çok partili koalisyon hükümeti neyi değiştirecektir?

Bu sorunun cevabı önemlidir. Fakat çok fazla umutlanıp sonrasında derin bir hayal kırıklığı yaratacak bir beklenti içinde olmamak gerektiği çok açıktır. "Değişim Hükümeti", Siyonist ideallerin yarattığı ve zamanla gittikçe derinleşmiş ve kemikleşmiş olan ve neredeyse bir beka meselesi haline almış olan iç bünyedeki sorunların çözülmesi yolunda, bir seri reform adımları atma çabası sergilemektedir. Yani Siyonist rejimin dayanıklılığının arttırılması hedeflenmektedir; normal bir devlet haline gelmek değil. **Kutsal kitap Kuran'ı Kerim'in ayetlerini ve bir evrensel barış dini olan İslâm dinini terörün ve tehdidin kaynağı olarak gösteren düşünceyi benimseyenlerin ve bunun küresel propagandasını yapanların rotasının, meşru, samimi ve adil bir barış istikametinde olmadığını anlamak gerekiyor.** Diğer önemli bir husus ise; Siyonist projeyi destekleyen ülkelerin, tarihsel süreç içerisinde gittikçe artan ölçüde bundan zarar gördükleri ve zaman zaman inisiyatifi kaptırdıkları gerçeğinin farkına varmaktır.

Sonuç:

ABD için bölgenin öneminin ve önceliğinin birinci sıradan daha aşağı bir seviyeye kaymış olmasından kaynaklanan boşluğun hangi güçler

tarafından ve hangi ölçüde doldurulabileceği konusu, bölgedeki en önemli gündem maddesi olma özelliğini sürdürmektedir. Geleneksel olarak Britanya, ABD'nin bölgedeki yükünü paylaşma ve tekrar etkin hale gelme konusunda en kuvvetli adaydır. **Aslında bölgede hep var olan fakat görünmemeye çalışan Britanya'nın çıkarları; jeopolitik bakımdan birbirini tamamlayan iki parça olan İstanbul ve Kudüs'ün birbiriyle mücadele etmesini değil, aksine birbirine doğru yakınlaşmasını gerektirmektedir.** Bunu görmek çok zor değildir. Fakat bunun gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini veya hangi süreçlerle ve nasıl gerçekleşeceğini bize, zaman gösterecektir. Bu husus Ankara-Washington hattındaki süreçlerle de çok yakından ilgilidir.

Dünya hukuk, adalet ve meşruiyet çerçevesinde Filistin'de ve bölgede barışı hâkim kılmak, bölgedeki tüm halkların barış ve refah içerisinde yaşaması için samimi bir çaba göstermek zorundadır. Bu, özellikle "medeni" BATI'nın omuzlarındaki en ağır yük ve sorumluluktur. **Bir soykırıma maruz bırakılan Avrupa Yahudi toplumuna karşı işlenen bu korkunç fiilin günahını taşıyan BATI, bu günahı âdeta masum Filistin halkının ve diğer bölge halklarının sırtına yükleyerek kendini kurtaramaz.** Aksine, BATI aynı fiili sürekli tekrarlamaktadır ve aynı günahı defalarca yüklenmektedir.

Peki, BATI'nın bu rotası, insanlığın hayrına sonuçlar doğurabilir mi?!

Putin İçin Ukrayna Bir Fırsat mıdır? Yoksa Bir Kâbus mu?

1 Şubat 2022

Bu analizin maksadı; Ukrayna topraklarının bir kısmını işgal eden Putin yönetiminin stratejisini; menfaatler, riskler, tehditler, fırsatlar ve güç perspektifinden bakarak anlamaya çalışmaktır. Bir mesele üzerinde değerlendirme yapmadan önce söz konusu meselenin (problemin) doğru tanımlanması gerekir.

Peki, dünya gündemini uzunca süredir meşgul eden, gittikçe tırmanan ve ilk bakışta Rusya Federasyonu ve Ukrayna arasındaki bir sorun gibi gözükken meselenin özü nedir?

Meseleye doğrudan ve dolaylı olarak tesir eden birçok etken olmakla birlikte; meselenin özünü teşkil eden eylem uluslararası kamuoyu tarafından, "Putin yönetimi tarafından, Ukrayna egemen ülkesinin topraklarının bir bölümünün fiilen koparılarak işgal edilmesi, diğer bir bölümü üzerinde istikrarsızlaştırma faaliyetleri yürütülmesi ve Ukrayna'nın egemenlik haklarını kullanmasının askeri güç kullanma tehdidi ile engellenmeye çalışılması" olarak görülmektedir. Putin yönetiminin ileri sürdüğü gerekçeler ve/veya iddialar ise genellikle uluslararası alanda pek dikkate alınmamaktadır.

Meselenin özünü ortaya koyduktan sonra sorulması gereken sıradaki kritik soru şu olmalıdır: **Putin yönetimi NİÇİN bu eylemleri gerçekleştiriyor olabilir?**

Bir niyet ve maksat olmadan bu kadar önemli eylemlerin gerçekleştirilmesi düşünülemez. "Niçin?" sorusunun cevabı belirleyicidir ve kafa karışıklığını önleyecektir. **Putin'in niyet ve maksadı; tekrar küresel bir güç olabilme potansiyelini ve inisiyatifini ele geçirmektir.** Putin yönetimi, bu niyet ve maksadı gerçekleştirebilmek için geliştirdiği yol haritasına uygun olarak ilerlemektedir. Ukrayna ülkesinin jeopolitik önemi başta olmak üzere, birçok nedenle tekrar âdetâ Rusya'nın bir uydusu haline getirilmesi süreci, Putin yönetiminin strate-

jik yol haritasının en önemli adımıdır. **Bir başka deyişle Rus büyük stratejisinin, Karadeniz'deki ve Doğu Avrupa'daki en önemli parçasıdır.**

Rus büyük stratejisinin diğer istikametlerdeki parçaları ise; güneyde Doğu Akdeniz ve Ortadoğu stratejisi, doğuda Türkistan stratejisi ve kuzeyde Kutup bölgesi stratejisidir. **Ukrayna ülkesi üzerinde kontrol veya hâkimiyet sağlayamayan bir Rusya'nın büyük stratejisinin başarılı olma şansı oldukça sınırlıdır.**

Putin yönetiminin yukarıda belirtilen niyet ve maksadını gerçekleştirmekten alıkoyabilecek RİSKLER ve TEHDİTLER konusundaki muhtemel algısı nedir?

Bu algıyı belirleyen yakın geçmişteki önemli gelişmeler aşağıda sıralanmıştır. Bu gelişmelerden bazıları Putin tarafından yönetilebilir riskler olarak kabul edilirken; bir kısmının yönetilebilir olmaktan çok bir tehdit haline dönüşme potansiyeline sahip olduğu şeklinde algılanması muhtemeldir.

- * ABD ve onun liderlik ettiği NATO Savunma Örgütü'nün tehdit değerlendirmelerinde Çin'in birinci tehdit ve Rusya'nın ikinci tehdit şeklinde sıralanıyor olması,
- * Baltık Denizi-Karadeniz hattı üzerindeki ülkelerin önemli bir kısmının kendi tercihleri doğrultusunda NATO üyesi haline gelmiş olması,
- * BATI tesirinin yumuşak güç unsurlarıyla Ukrayna'da iç politik ve ekonomik düzlemde, daha görünür hale gelmesi ve Ukrayna'da demokrasinin gelişme trendinde olması,
- * Birleşik Krallık (UK) ülkesinin Avrupa Birliği'nden ayrılması ertesinde orta ölçekli küresel bir güç olma hedefini ilan etmesi ve aktif bir dış siyaset izlemeye başlaması,
- * ABD'de, Biden yönetiminin işbaşına gelmesinin hemen sonrasında, ilan edilen dış politika stratejisinde; demokrasiler ve totaliter

rejimler şeklinde dünya ikiye bölünerek Rusya ve Çin başta olmak üzere birçok ülkenin ötekileştirilmiş olması ve ABD'nin geleneksel dostları ve müttefikleriyle birlikte demokrasileri savunacağını açıkça ilan etmiş olması,

- * ABD yönetimi, küresel güç mücadelesinde Çin'i kendisine rakip olarak alırken; Putin yönetimindeki Rusya'yı Putin'in arzu ettiği gibi bir küresel güç muamelesi yapmaktan daima kaçınan bir tutum izleyerek bu rolü Putin'e vermemiş olması ve bir nevi Rusya'yı ABD politikalarını desteklemeye ve işbirliği yapmaya zorlaması,
- * Çin'in bir yol ve kuşak projesi bağlamında; devlet dışı küresel aktörler, Çin, Almanya, Fransa, Türkiye, Ukrayna, Birleşik Krallık ve ABD arasındaki etkileşimde; Rusya'nın çıkarlarını olumsuz etkileyebilecek muhtemel gelişmelere dair Putin yönetiminin öngörüsü,
- * Türkiye ile Ukrayna arasında bölgesel barış ve istikrarın gelişmesine ve iki ülke halkının refahına katkı sağlamayı amaç edinen ikili ilişkilerin gelişme potansiyeline sahip olması,
- * Karadeniz'de ve NATO üyesi Doğu Avrupa ülkelerindeki askeri faaliyetlerin ve NATO tatbikatlarının daha görünür hale gelmesi ve özellikle Birleşik Krallık ve ABD yönetimlerinin Ukrayna yönetimine destek sağlama yönündeki açıklamaları.

Putin yönetiminin niyet ve maksadını gerçekleştirmek için FIRSATLAR konusunda muhtemel algısı nedir?

Fırsat penceresi olarak görülmesi muhtemel olgular ve yaşamakta olduğumuz zamanın ruhunu veren gelişmeler aşağıda sıralanmıştır. Bu olgular ve zamanın ruhunun, Putin yönetimini, **“tekrar küresel bir güç olabilme potansiyelini ve inisiyatifini ele geçirmek”** niyet ve maksadını gerçekleştirmek üzere harekete geçmeye teşvik etmiş olması mümkündür.

- * ABD'nin küresel liderliğinin ve tayin ediciliğinin sorgulanır hale gelmesi, küresel güç dengesinin bozulmuş olması, uluslararası kurumların etkisizleşmesi ve mevcut kaotik ortamda yeni bir küresel düzen arayışı,
- * Çin'in ABD'ye rakip haline gelmiş olması ve bir küresel güç olarak bölgesel ve küresel ölçekte iddialar ortaya koyması ile ABD tarafından öncelikle dikkate alınması gereken bir konuma gelmesi,
- * ABD'nin kendi iç sorunlarının geçmişte olmadığı kadar yönetimi meşgul eden bir düzeye gelmiş olması ve içerideki kutuplaşma,
- * ABD yönetimi tarafından, sorunların çözümünde ABD ordusunun kullanılmasının en son çare olduğu ve sorunların çözümünde diplomasiye ağırlık verileceğinin bir politika olarak dünyaya açıkça ilan edilmiş olması,
- * ABD ile geleneksel müttefikleri arasında ve NATO üyesi Avrupa güçleri arasında; NATO kapsamında olmasa da ikili ilişkiler bağlamında oluşan ve gizlenemeyen çatlak,
- * AB ülkelerindeki siyasi, sosyal ve ekonomik alandaki huzursuzluk ve istikrarsızlıkların gittikçe artması,
- * AB ülkelerinin (özellikle Almanya) Rusya doğal gazına bağımlılığı, ekonomik ilişkilerin AB ile Rusya arasında karşılıklı çıkarlar doğrultusunda geçmişe kıyasla daha fazla iç içe geçmiş olması,
- * ABD'nin bitmeyen savaşlar dönemini kapatmak niyetiyle ve beyanıyla; Suriye ve Irak'ta mevcut askeri varlığını azaltması ve Afganistan'dan çok başarısız bir şekilde kuvvetlerini tahliye operasyonu gerçekleştirmesi gibi nedenle ABD askeri gücünün sorgulanır bir hale getirmesi,
- * En önemlisi ise; Putin yönetiminin, egemen Ukrayna ülkesinin topraklarının bir bölümünü kopararak işgal etmesi ve diğer bir bölümünü ise istikrarsızlaştırması karşısında, ABD ve genel olarak BATI tarafından sadece bazı ekonomik yaptırımların uygu-

lanması dışında gerekli cezalandırma ve caydırma tedbirlerinin uygulanmamış olması,

- * ABD yönetimleri ve Avrupalı bazı NATO müttefikleri tarafından; Türkiye'ye yönelik müttefiklik ilişkileriyle ve çıkarlarıyla bağdaşmayan bir siyaset (*terör örgütlerini ve darbecileri desteklemek ve himaye etmek, örtülü ve açık ambargo ve yaptırımlar uygulamak, istikrarsızlaştırma ve tecrit girişimleri*) izlemiş olmaları ve bunun meydana getirdiği olumsuz etkiler,
- * İki komşu ülke olan Türkiye ve Rusya Federasyonu arasındaki ilişkilerin; bazı alanlarda rekabet ve mücadele ve bazı alanlarda ise iki ülke halkları ve bölge halkları yararına işbirliği şeklinde; zaman içerisinde gelişen bir eğilim göstermesi.

Putin yönetimi, niyet ve maksadını gerçekleştirmek için gerekli GÜCE sahip midir? Bu konudaki muhtemel algısı nedir?

İlk bakışta, cevabı en kolay verilebilecek soru olarak görülmele birlikte; bu sorunun cevabı o kadar basit değildir. Muhtemelen, Putin yönetiminin ve en üst seviyedeki komutanlarının üzerinde en çok düşündüğü temel konu budur. Çünkü burada konu edilen güç sadece tarafların sahip olduğu askeri güç değildir ve bunun çok daha ötesidir. **Güç hesabında, zaman ve mekân faktörleri bakımından farklı derinlikler ve farklı stratejiler içeren alternatifler ve faraziyeler söz konusu olacaktır. Milli güç unsurlarının ve kaynaklarının; muhtemel bir harekât süresince ve özellikle sonrasında zamana bağlı olarak; seviyesinin nasıl bir seyir izleyeceği ve bunun uzun vadeli sonuçlarının Rusya'nın bir bütün olarak genel dengesini -jeopolitik ve stratejik seviyede-nasıl etkileyeceğinin farklı simülasyonlarla hesaplanacağı şüphesizdir.**

Doğrudan ve dolaylı olarak üreteceği etkiler bakımından güç hesabına dâhil edilecek tarafların kimler olduğu ve hangi aktörün ne ölçüde hesaba dâhil edileceği bugünden tam olarak kesin bilgi niteliğine sahip değildir ve bir belirsizlik söz konusudur. Bu, karar vermeyi zorlaş-

tıran bir etken olarak varlığını sürdürecektir. **Rusya yönetimi, BATI karşısında genel görünümde jeopolitik olarak yalnızdır ve mevcut milli güç unsurlarıyla tekrar bir soğuk savaşa girmenin önemli ölçüde aleyhine sonuçlar doğurabileceğini görebilecek stratejik akla ve tarihten alabileceği gerekli derslere sahiptir.** Bunda şüphe yoktur. Çin, belki ilk bakışta, Rusya'yı Batı'ya karşı destekleyecek güç olarak görülebilir; fakat jeopolitik ve tarih bunu doğrulamamaktadır. Çin desteği uzun vadede Rusya için, kâbusa dönüşme potansiyeline sahiptir.

Değerlendirme:

Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Putin'in, tekrar küresel bir güç olabilme potansiyelini ve inisiyatifini ele geçirmek maksadıyla geliştirdiği Rus büyük stratejisinin merkezinde, Ukrayna vardır. Ukrayna, büyük stratejinin Karadeniz'deki ve Doğu Avrupa'daki en önemli parçasıdır. Putin'in izlemekte olduğu büyük strateji ile kısa ve orta vadede ulaşmak istediği nihai durum; Ukrayna toprakları üzerinde bugüne kadar elde ettiği kazançları pekiştirmek, ABD ile yapılacak doğrudan müzakereler ile iki ülke çıkarlarını ilgilendiren siyasi ve güvenlik ağırlıklı küresel, bölgesel, ikili ve uluslararası meselelerin çözümü yolunda bir uzlaşmaya varmak ve kayda geçirilmiş garantiler almak olduğu açıktır. **Putin'in böylece yıllardır peşinde koştuğu; ABD tarafından küresel bir güç ve/veya küresel aktör muamelesi görme ve muhatap alınma siyasi hedefine ulaşmış olmayı ve Ukrayna meselesini kendi çıkarları doğrultusunda büyük ölçüde kontrol altına almış olmayı umut ettiği söylenebilir.** Putin yönetimi bunu sağlamak için kendi güçlü tarafını, yani askeri gücünü kullanarak gerilimi tırmandırma yöntemine başvurmuştur.

Putin yönetimi tarafından, Ukrayna'dan ve özellikle Batı'dan gelecek muhtemel tepkiler ve gelişmeler ışığında oluşturulan farklı senaryoları karşılayabilecek nitelikte alternatif planların hazırlanmış olduğu varsayılmalıdır. Fakat bu planların hiçbirinde bugüne kadar elde edilen kazanımlardan feragat etmek ve geri adım atmak anlamına gele-

bilecek, taviz vermesi söz konusu olmayacaktır. Rusya, meselelerin ABD ile bütüncül bir yaklaşımla müzakere edilmesini ve dünyanın diğer bölgelerindeki meselelerin çözümünde ve iki ülke çıkarlarının korunmasında işbirliği yapılmasını bir seçenek olarak göstermektedir ve bu yola girmek için zorlamaktadır.

Rusya'nın, Ukrayna toprakları üzerinden yaptığı hamlenin hedeflerine ulaşabilmesi sadece bölgesel etkenlere ve gelişmelere bağlı değildir. Zamana bağlı olarak mevcut durum belki bir süre stabil hale gelebilir. Suriye'deki duruma benzer şekilde sahadaki askeri durumun donması ve dünyanın diğer bölgelerindeki gelişmeler daha ön plana çıkabilir.

Sonuç

İçinde bulunduğumuz zamanın ruhu *-teknolojik dönüşüm-*, Kuzey Kutup Bölgesinin de dahil olduğu Avrasya Jeopolitiği, küresel güç dengesizliği, ABD ve Çin güç mücadelesi, ABD ve Birleşik Krallık (UK) ortaklığının izlemekte olduğu küresel kontrollü kaos stratejisinin etken olduğu ve yeni dünya düzeni arayışının hakim olduğu genel durum içerisinde; Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Putin tarafından, Ukrayna egemen ülkesinin topraklarının bir bölümünün fiilen koparılarak işgal edilmesi, diğer bir bölümü üzerinde istikrarsızlaştırma faaliyetleri yürütülmesi ve Ukrayna'nın egemenlik haklarını kullanmasının askeri güç kullanma tehdidi ile engellenmeye çalışılması faaliyetleri; **Rusya'nın büyük stratejisi için bir kaldıraç olmaktan çıkma ve Rusya'nın gittikçe zayıflayan bölgesel bir güç olmasına neden olacak bir kapana dönüşme potansiyeli ve/veya riski taşıdığı görülmektedir.**

Çünkü günümüzde GÜÇ bileşenleri, zamanın ruhuna bağlı olarak, büyük bir dönüşüm geçirmektedir. Ekonomik savaş ön plandadır. Küresel ekonomik güç bileşenleri ise halen belli ülkelerin kontrolindedir.

İsrail Cumhurbaşkanı İshak Herzog'un Türkiye Ziyareti: Gerçekler ve Beklentiler?

13 Şubat 2022

Uzun bir aradan sonra ilk defa bir İsrail cumhurbaşkanı Türkiye'yi ziyaret edecek. Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın davet ettiği sayın cumhurbaşkanı İshak Herzog'un ziyaretinin, medyaya göre, mart ayı ortalarında gerçekleşmesi planlandı. İsrail'de cumhurbaşkanlığı makamının sembolik değere ve ağırlığa sahip olduğu düşüncesi ile meseleye bakmak doğru bir yaklaşım olmaz. Burada Davos'taki "One Minute" hadisesi ve sonrası iyi anlaşılmalıdır. Davos'ta yaşanan olayda Türk tarafını o dönemde Başbakan olan Sn. Erdoğan, İsrail tarafını ise dönemin Cumhurbaşkanı Shimon Perez temsil ediyordu. Bu yazının gayesi, belirtilen ziyaret öncesinde; İsrail halkının Türkiye algısını şekillendiren açık kaynak medyada yayınlanmış iddialardan, analizlerden ve değerlendirmelerden faydalanarak; *İsrail tarafının pozisyonunu, motivasyonunu, niyet ve maksudunu anlamaya çalışmak ve oradan durumun nasıl görüldüğünü mümkün olduğunca genel hatlarıyla yansıtılabilmek, stratejik gelişmeleri ve İsrail'in beklentilerini ortaya koyarak değerlendirmek ve dikkate sunmaktır.*

Yazı iki bölümden ve beş ana başlıktan oluşmuştur.

Birinci bölümde; Genel bakış, Türkiye'nin Siyasi liderliğine ve politikalarına karşı tarafın bakışı ve kamuoyuna yansıtma şekli; İkinci bölümde, İsrail'i yakınlaşmaya teşvik eden durum nedir? Sonrasında İsrail tarafının beklentileri, niyet ve maksadı ne olabilir? sorusu ile değerlendirme ve sonuç.

Genel Bakış:

İsrail'deki Yahudi halkın Türkiye'den göç etmiş olanları doğal olarak Türkçeye hâkimdir ve Türkiye'yi çok iyi bilmektedir. Bu kesim

Türkiye'deki gelişmeleri doğrudan ve yakından takip etmektedir ve bilgi sahibi olmaktadır. Fakat Türkiye'ye uzak coğrafyalardan İsrail'e göç ederek gelenler ve onların çocukları Türkleri ve Türkiye'yi yakından tanımamaktadır. Halkın büyük çoğunluğunu oluşturan bu kesim Türkiye hakkındaki bilgileri ve gelişmeleri medya yoluyla İbrance, İngilizce ve Rusça lisanındaki yayınlardan takip etmektedir. Dolayısıyla oradaki yerel medya unsurları halkın Türkiye algısının oluşmasında oldukça etkilidir. İsrail'deki düşünce kuruluşlarında ve medyada Türkiye'de doğmuş, büyümüş ve yükseköğrenimini yapmış olan ve müteakiben İsrail'e göç etmiş bazı kişiler Türkiye uzmanı olarak çalışmaktadırlar. Bu kişiler Türkiye'deki gündemi yakından takip ederek oradaki kamuoyuna düzenli olarak yorumlamaktadırlar. İsrail halkının önemli bir bölümü Türkiye'ye bir veya birkaç kez turist olarak gelmiştir ve Türkiye'de bulunmuştur.

İsraililer için Türkiye; çok önemli coğrafi konuma, devasa büyüklüğe ve doğal güzelliklere sahip ve bölgenin en güçlü ülkesidir. Türkiye'deki gelişmeler ve izlediği siyaset İsrail'in hayati çıkarlarını birçok yönüyle yakından ilgilendirir ve önemli ölçüde etkiler. İsrail kurulduğundan itibaren dünyanın diğer bölgelerine Türkiye üzerinden ulaşmıştır ve bu durum önemli ölçüde bugün de devam etmektedir. Türk kimliği ve tarihi Yahudiler için genel olarak dost ve güven veren bir niteliğe sahip olsa da Türkiye, İsrail'in çıkarları bakımından yakından takip edilmesi, hep kontrol altında tutulması ve dengelenmesi gereken bir ülke olarak algılanır. Her geçen gün gelişmekte olan milli savunma sanayisi ile desteklenen Türk Silahlı Kuvvetleri'nin artan gücü ve sahadaki etkisi dikkatle izlenmekte ve 21. yüzyılda kendileri açısından en büyük zorluk olarak algılanmaktadır. Türkiye'deki iç siyasette ve iktidarda milliyetçi, muhafazakâr ve dini inancının gereklerini yaşayan kesimin etkin hale gelmesi, her dönemde, genel olarak İsrail'deki Yahudi halkta bir endişe ve tedirginlik kaynağı olmuştur. Çünkü Yahudi halkın önemli bir bölümünün İslâm'a karşı önyargısız olduğunu söylemek neredeyse mümkün değildir. Kısacası dost bir Türkiye, İsrail için bölgede kocaman bir güven ve istikrar adası ve zenginlik demektir. Bunun tersi ise uzun süre sürdürülmesi mümkün olamayacak bir durum demektir. Bölgenin büyük resminde, sembol

merkezler olan İstanbul ve Kudüs'ün birlikteliği ve yakınlığı jeopolitik bir zorunluluktur. İsrail halkı ve devleti bunun ne anlama geldiğini çok iyi bilmektedir.

Türkiye'nin Siyasi Liderliğine ve Politikalarına Karşı Tarafın Bakışı ve Kamuoyuna Yansıtma Şekli:

İsrail'deki düşünce kuruluşları sitelerinde ve medyasında on yılı aşkın bir süredir (Davos'taki "One Minute" hadisesi sonrası), Türkiye hakkında olumlu bir habere ve hattâ tarafsız bir habere rastlamak mümkün olmamıştır. Fakat aleyhte yazılar ve yorumlar hep gündemde tutulmuştur. Türkiye'nin meşru hükümetine ve siyasi liderliğine yönelik yürütülen iftira ve itibarsızlaştırma kampanyaları üzerinden esasen ülkenin istikrarı, güvenliği, ekonomisi ve dış politikası hedef alınmıştır. Türkiye'nin ABD ve Avrupalı müttefikleri ile olan ilişkileri (ikili ve NATO bağlamındaki ilişkiler) ve Arap ülkeleri ile olan ilişkileri hedef alınarak ilişkiler zehirlenmeye çalışılmıştır. Türkiye bölgede Batı'dan ve güneyden kuşatılmaya, tecrit edilmeye ve etkisizleştirilmeye çalışılmıştır. Türkiye'nin Rusya ile olan ilişkileri etki altına alınmaya çalışılmış ve Türkiye'nin etkisizleştirilmesi yolunda Rusya'dan faydalanmak istenmiştir.

İsrail'deki düşünce kuruluşları sitelerinde ve medyada yer alan Türkiye hakkındaki haber, analiz, değerlendirme ve yorumlarda kullanılan; İFTİRA NİTELİĞİNDEKİ kavramlardan, temalardan ve iddialardan öne çıkanlar ile aleyhte yürütülen örtülü faaliyetlerden bazıları aşağıda kısa başlıklar halinde sıralanmıştır:

- * Yeni Osmanlıcılık hedefi, Siyasal İslâmcılık, saldırgan ve genişlemeci siyaset iddiası,
- * Cihatçı ve radikal örgütlerin desteklendiği ve İŞİD terör örgütünün desteklendiği iftiraları,
- * Topraklarının işgaline karşı direnen Filistin Halkına ait örgütler (İsrail'de terör örgütü olarak nitelendirilmektedir)in terör faaliyetlerinin desteklendiği iftirası,

- * Sayın Cumhurbaşkanı'nın "Atatürk Türkiye'sini yıkarak onun yerine; İslamcı ve otoriter bir yönetim sistemini benimsediği" iftirası,
- * *Hain ve devşirilmiş FETÖ'nün aklanması ve terör örgütüne meşruiyet sağlanması çabaları:* FETÖ terör örgütünün "muhalifler" olarak nitelendirilmesi, hain darbe girişiminin ise "ordudaki muhalif subayların başarısız darbe girişimi" olarak görülmesi ve FETÖ bağlamında yürütülen yasal yargılama ve cezalandırma süreçlerinin "kendisine muhalif olanları temizleme" süreçleri olarak yorumlanması. Yurtdışında faaliyet yürüten FETÖ üyelerinin Türkiye aleyhindeki propaganda faaliyetlerine destek verilmesi ve yazılarının yayınlanması, lobi faaliyetlerinde örtülü işbirliği yapılması.
- * *Türkiye'nin uluslararası hukuka uygun olarak yürütmekte olduğu kendini savunma ve terörle mücadele faaliyetlerinin kirletilmeye ve önlenmeye çalışılması, fakat diğer taraftan terör örgütlerine meşruiyet sağlanarak örtülü ve dolaylı destek verilmesi:* Hain ve bölücü terör örgütü PKK'nın bir yeraltı örgütü olarak nitelendirilmesi ve terör faaliyetlerine hiç yer verilmemesi. PKK'nın Suriye kolu PYD/YPG terör örgütü (kendileri Kürt demokratik güçleri demektir)nün ise kutsanması ve "Türkiye'nin saldırganlığına" karşı mutlaka korunması gerektiği; bu bağlamda ABD'nin Suriye'deki askeri varlığını ve "Kürtlere" sağladığı desteğini sürdürmesi gerektiğinin belirtilmesi. PKK terör örgütü ve Suriye'deki kolu olan YPG/PYD terör örgütlerine İsrail tarafının nasıl baktığını çok net olarak ortaya koyan bir yayından yapılan alıntı mealen şöyledir: (İsrail'in gizli dış operasyonlar kurumu olan) [... MOSSAD'ın eski istihbarat dairesi başkanı Haim Tomer, "Kabine" programında röportaj yaptı; Trump, İsrail'in Kürtlerle ilişkileri ve bölgedeki değişiklikler hakkında konuştu: "İsrail Kürtler konusunda net olmalı".(araya diğer konuşmacı giriyor) "Günün sonunda kendilerini savunmak için Kürtlerin silaha ihtiyacı olacak." ... (Tomer konuşmaya devam ederek) "İsrail Dev-

leti karmaşık işleri biliyor (üstesinden gelebiliyor). Kürtlerin kaderi Yahudi halkının kaderiyle bağlantılıdır ve görmezden gelmek doğru değildir".J Kaynak: 17.10.2019, <https://m.maariv.co.il/news/world/Article-724378>.

- * *Türkiye'nin, uluslararası hukuktan doğan meşru hak ve menfaatlerine yönelik saldırıları püskürtmek ve çıkarlarını korumak gayesiyle izlediği aktif savunma politikasını başarısız kılma çabaları:* "Erdoğan Türkiye'sinin Doğu Akdeniz bölgesi başta olmak üzere genel olarak bölgede izlediği saldırgan siyasetin bölgenin istikrarını ve güvenliğini tehdit ettiği ve bölge halklarının çıkarlarına zarar verdiği" iddiası ile birlikte bu tehdide karşı bölge ülkelerinin (Yunanistan, Rum yönetimi, BAE, Mısır, Libya'da Hafter) birlikte hareket etmesi gerektiğinin savunulması ve çok yönlü işbirliği yapılması.
- * Bölgede ve özellikle Arap ülkelerinde halkın iradesinin ege-men olması, demokrasinin filizlenmesi, büyümesi ve kökleşmesi yolunda var olan ülkelerin kendi iç dinamiklerinin doğal seyrinin engellenmesi ve bastırılması maksadıyla; *dolaylı ve örtülü faaliyetler ile darbecilerin ve diktatörlüklerin desteklenmesi ve İsrail lehindeki statükonun korunması ve geliştirilmesi.* Diğer yandan demokrasiyi savunan ve teşvik edenlere karşı iftira ve itibarsızlaştırma kampanyası düzenlenmesi.
- * *Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve güvenlik alanlarında tecrit edilmesi ve zayıflatılması faaliyetleri:* Aleyhte yürütülen kampanyalar ve lobi faaliyetleri ile "Türkiye'nin artık güvenilir bir ülke olduğu, müttefiklerinin aleyhine olarak BATI'nın düşmanlarıyla işbirliği yaptığı ve BATI değerlerinden uzaklaştığı" iddiaları ve iftirasının sürekli gündemde tutulmaya çalışılması, ambargo ve yaptırımların uygulanması çabalarının örtülü olarak desteklenmesi. *Fakat diğer taraftan, ABD ile olan çok özel ilişkisine ve almakta olduğu büyük desteğe rağmen; İsrail'in kendi çıkarları doğrultusunda Rusya ve Çin ile stratejik ilişkiler geliştirmesinin ve stratejik işbirliği yapılmasının savunulması.*

İsrail'i yakınlaştırmaya teşvik eden durum nedir?

Genel durum, İsrail'in çıkarları açısından bölgesel durum ve Türkiye'nin durumuna dair İsrail tarafının okuması olmak üzere üç alt başlıkta yapılan tespitler ifade edilecektir.

Genel durum: ABD ve Çin arasındaki stratejik rekabetin ve gerilimin artması; küresel ekonominin odak noktasının doğuya doğru kaymaya devam etmesi; Joe Biden yönetiminin dünyayı, ABD'nin başını çektiği demokratik kamp ve Çin ve Rusya'nın önde olduğu otokrat yönetimler kampı diye ikiye ayırması; Çin -Tayvan gerilimi, Rusya-Ukrayna gerilimi ve İran'ın nükleer programı gibi küresel gündemin en üst sıralarında yer alan güvenlik krizleri; küresel ekonomiyi tehdit eden yüksek enflasyon krizi ve tedarik zincirlerindeki kırılmanın yol açtığı olumsuz etkiler; küresel iklim değişikliği ile mücadele politikaları; insan haklarını öne çıkaran ABD merkezli politikalar; ABD yönetiminin geleneksel müttefiklerini yeniden toparlama ve yeni müttefikler edinme ihtiyacında olması, Çin ve Rusya ile mücadeleye hazırlanması çabalarını artırıyor olması ve bu bağlamda ABD için Ortadoğu Bölgesinin küresel stratejik değerinin ve öneminin gittikçe azalıyor olması; genel duruma damgasını vuran gelişmeler olarak, İsrail'deki düşünce kuruluşları tarafından vurgulanmaktadır. Ayrıca, dünyada genel olarak ülkeler için; siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda iç istikrarın daha fazla önem kazandığı belirtilmektedir.

İsrail'in çıkarları açısından bölgesel durum: Ulusal Güvenlik Kurulu önceki başkanı Meir Ben Şabat'ın, Hayom gazetesinde 16 Aralık 2021 tarihinde yayınlanan mülakattaki ifadeleri durumu çok iyi özetlemektedir. Mealen: *"Tehlikenin yoğunluğu küçümsenmemeli: İran-Ayetullah rejimi bir sona gelindiğini hissederse, İsrail nükleerine saldırabilir. İsrail Devletini zor bir yıl bekliyor. (İsrail'in) Stratejik konumu iyi ama kırılgan. (İsrail'deki) İç kutuplaşma, zayıflayan yönetim ve artan suç, endişe verici uyarı işaretlerinden sadece birkaçıdır. Güvenlik cephesindeki misyonlar arasında: İran'ın nükleerden engellenmesi ve Suriye'den çıkarılması vardır."*

İsrail'de cumhurbaşkanına ve üst düzey yöneticilerine stratejik seviyede değerlendirmeler ve öneriler de sunan, İsrail Ulusal Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü (INSS) sitesinde yer alan bir değerlendirme, İsrail'in Arap ülkeleri ve Filistin Halkı ile olan mesele bağlamındaki son durumu şöyle tanımlamaktadır:

“Bilinen biçimiyle “İsrail-Arap” çatışması dağılıyor. 1979'da Mısır ile yapılan barış anlaşması “başlangıcın başlangıcı” idi ve son zamanlarda bu formatın “sonunun başlangıcı” geldi. Bu, Oslo'da vaat edilen barış rüyası değildir. Yeni dönemde çünkü Arap düşmanı İranlı düşmandan çok daha az etkileyici ve tehlikeli olduğu için İsrail'e yönelik tehditlerin şiddetinin artması olasıdır. Bu, İsrail'de savaştan radikal Arapların daha az kararlı ve dizginsiz olduğu anlamına da gelmez. Bu kesinlikle Filistinlilerle olan çatışmanın sonunun habercisi de değildir. Yenilik; İsrail'in, Arapların anlaşılabilir zayıflıklarının yardımıyla, kendisine karşı duran Pan-Arap cephesini kırmadaki başarısındadır. Ve çoğu Arap ülkesini; İsrail'in, kendisine karşı politika ve örgütlenme geliştirmeyi hak eden bir tehdit değil, hayatta kalmaları için gerekli bir koşul olan güçlü bir İsrail olduğunu kabul etmeye ikna etmesidir. Bölgedeki şiddet ve istikrarsızlık aynı kalıyor, ancak mücadele eksenini İsrail ile “Araplar” arasında değil, İsrail-Arap koalisyonu ile İran ve Erdoğan'ın Türk devrimi arasındadır. “Ortadoğu çatışması” İsrail ile “Arap dünyası” tarafından desteklenen Filistinliler arasındaki mücadele etrafında yürütülüyormuş gibi bir yanılsama kesinlikle değildir.” (Kasım 2021, INSS Stratejik Değerlendirme Özetinden bir bölümün mealidir).

Doğu Akdeniz'de bulunan gaz rezervlerinden çıkarılacak gazın AB ülkelerine aktarılması maksadıyla oluşturulan, gerçekçi olmayan ve Türkiye'yi dışlayan işbirliği projesinden (EASTMED) ABD'nin desteğini çekmesi, onun yerine gaz kullanılarak elektrik üretme projesi önermesi ve gaz ulaşımı konusunun havada kalması da İsrail'i Türkiye ile işbirliği yapmaya yöneltmiş olabilir. Birleşik Krallık'ın Doğu Akdeniz'deki doğal gaz yataklarına ilgi duyduğu ve bölgede bu konuda inisiyatif alabileceği sır değildir. Sonuçta o bölgedeki gazın önemli bir bölümü AB ülkelerine Türkiye üzerinden gidecektir.

Türk tarafının durumuna dair İsrail tarafının okuması: Sn. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın son aylarda değişik vesilelerle dile getirdiği

İsrail ile ilişkileri geliştirme arzusu İsrail medyasında ve genel Yahudi yayın organlarında önemli ölçüde yankı bulmuş, fakat geçmişte olanlar hatırlatılarak samimiyeti sorgulanmıştır. Diğer taraftan *Türkiye'nin bugünkü iç siyasi, sosyal ve ekonomik koşulları ile birlikte dış ilişkiler bağlamında ABD ve AB ülkeleri ile "kötüleşen" durumuna dikkat çekilerek; bugün Erdoğan'ın daha zayıf İsrail ve Arap ülkelerinin daha güçlü konumda olduğu vurgusu yapılmıştır.* Mevcut koşulların sürmesi halinde 2023 yılında yapılacak seçimlerde iktidar değişikliğinin yüksek bir olasılık olduğu değerlendirilmeleri yapılarak İsrail'in Türkiye'deki bu muhtemel değişikliğe hazır olması ve ilişkilerin geliştirilmesi yönünde şimdiden bazı adımların atılması tavsiye edilmiştir. Fakat Türkiye ile ilişkilerde atılacak adımların İsrail'in Doğu Akdeniz bölgesinde oluşturduğu Yunanistan, Kıbrıs Rum yönetimi, Mısır ve BAE arasında stratejik işbirliği ve Türkiye'yi dengeleme platformuna zarar vermemesi ve benzer şekilde İbrahim Anlaşmaları olarak adlandırılan, Arap ülkeleri ile normalleşme ve ilişkilerin geliştirilmesi politikalarını olumsuz etkilememesi gerektiği vurgulanmıştır. BAE ile ilişkilerin geliştirilmesi yönünde son aylarda atılan adımların ve BAE'nin Türkiye'de yapmayı planladığı 10 milyar dolarlık yatırımın İsrail'in çıkarları açısından faydalı olacağı ve Türkiye'yi kendilerine yaklaştırmaya hizmet edeceği yorumları yapılmıştır. En çok dikkat çeken bir diğer konu ise; Türkiye'nin Libya ile imzalamış olduğu Deniz Yetki Alanı Sınırını Belirleme Anlaşmasını geri çekmesinin Türkiye'ye şart koşulması önerisidir.

İsrail Tarafının Beklentileri, Niyet ve Maksadı Ne Olabilir?

İsrail'in, daha çok orta ve uzun vadeli çıkarları için bölgeyi siyasi ve ekonomik açıdan şekillendirmek gayesiyle; iki ülke arasındaki ilişkilerin kademeli ve zamana yayılmış olarak geliştirilmesine yönelik siyasi ve diplomatik alanda gerekli adımların atılmasının zeminini oluşturmak için mevcut koşulların elverişli olduğunu değerlendirmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Kaçırılmaması gereken bir fırsat olduğu görülmekle birlikte; Türkiye ile ilişkilerin geliştirilmesinin önemli tahditlerinin olduğunun farkında olan İsrail tarafı, bu tahditlerden

güç alarak elini yükseltmek ve mümkün olduğunca zamana yaymak isteyebilir. *Fakat diğer taraftan mevcut elverişli koşullardan faydalanmak ve muhtemel gördüğü iktidar değişikliği olmadan maksimum taviz koparabileceği düşüncesiyle 2023 seçimleri öncesinde arzu edilen hedeflere ulaşmak isteyebilecekleri varsayılmalıdır.*

Kısacası, İsrail'in asıl niyet ve maksadı; "İbrahim Anlaşmaları-Güvenlik İçin Ekonomi" sloganıyla uygulamaya koyduğu bölgesel stratejiyi, Türkiye'nin doğrudan ve/veya dolaylı katılımını veya desteğini alarak, meşruiyet sağlamak ve sağlamlaştırmaktır.

Değerlendirme:

ABD'nin birinci öncelikle Çin'e ve ikinci öncelikle Rusya'ya karşı hazırlanmakta olduğu mücadele için yeniden konumlanmakta olduğu günümüzde; Ortadoğu bölgesinde ABD'nin neden olduğu boşluğun nasıl doldurulacağı ve bölgede Çin ve Rusya'nın gittikçe artan önemi karşısında İsrail'in kendi çıkarlarını koruyabilmek için bu güçlerle ABD'ye rağmen nasıl bir ilişki içinde olması gerektiği gibi çok kritik sorulara cevap arandığı bir dönemdeyiz. İsrail çok yönlü ve üç katmanlı (büyük güçler ile bölgesel güçler ile ve küçük ülkeler dizisi ile) dış siyaseti başarılı bir şekilde idare edebilmektedir. Bunun için gerekli stratejik akla ve bilgiye sahiptir. İsrail geleceğe dönük olarak en üst katmandaki stratejisinde yumurtalarını her üç sepet (ABD, Çin ve Rusya)e dağıtmıştır.

Bölgesel güçler katmanında ise; Türkiye genel olarak bölgenin en güçlü ülkesidir ve işbirliğinin geliştirilmesi açısından İsrail yararına önemli bir potansiyele sahiptir. İsrail mevcut koşullarda İran ve Türkiye ile aynı anda ilişkilerinin gergin olmasını arzu etmez ve İran ile ilişkilerinin gittikçe gerildiği bir dönemde Türkiye ile ilişkilerinin olabildiği kadar yumuşamasını tercih edeceği açıktır. Fakat özellikle Doğu Akdeniz bölgesindeki, Kıbrıs'taki ve Libya ile yapılan kritik anlaşma bağlamındaki Türkiye'nin hak ve menfaatlerinden taviz istenebileceği görülmektedir. İsrail'in bölgedeki deniz ve hava sahasında

çok önem verdiği hareket serbestisini sürdürmek için kendince oluşturmaya çabaladığı ve henüz kırılđan olan stratejik dengeleme mekanizmalarından vazgeçme niyetinde olmadığı; fakat Türkiye ile mevcut ilişkileri geliştirme ihtiyacında ve arzusunda olduğu söylenebilir.

Sonuç:

Küresel yeni düzen arayışı olarak da tanımlanan günümüz koşullarında, ülkeler ve güçler arasındaki hatların ve dizilişlerin gittikçe daha belirgin bir hale geliyor olmasının meydana getirdiği risklerin, her iki tarafı mevcut tahditlere rağmen daha fazla yakınlaşmaya zorladığı görölmektedir. Her iki ülkenin ABD ve Birleşik Krallık ile olan ilişkileri ve bölgedeki çıkarları muhtemelen bu yakınlaşmanın seyri- ni etkileyecek hâkim faktörler olacaktır. *İki ülke halkları arasındaki ilişkinin tarihsel derinlikteki arka planı dönemsel iniş ve çıkışları emecek sağlamlıktadır. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın daveti neticesinde İsrail cumhurbaşkanı sayın İşhak Herzog'un yapacağı ziyaret aslında bunun bir işaretidir.*

Rusya'nın Ukrayna'yı İşgali-Durum Değerlendirmesi- Tarafların İzlediği Strateji ve Kritik Hususlar

15 Mart 2022

Rusya'nın Ukrayna'yı işgal harekâtı başlattığı tarihten bugüne yirmi gün geçmiştir. Savaşın yirminci gününde tarafların durumu, uygulamaları strateji ve savaşın önümüzdeki günlerdeki muhtemel seyrine dair genel bir değerlendirme aşağıda sunulmuştur.

Rusya

Rus ordusunun sahada hiç beklemediği bir durumla karşılaştığı ve ortaya çıkan bu duruma uygun bir harekât hazırlığı yapmadığı anlaşılmaktadır. Rusya için Savaşın maliyeti siyasi, ekonomik ve askeri bakımdan gittikçe ağırlaşmaktadır. Savaştan çıkış stratejisi tamamen çöken Rusya karar vericileri mevcut durum üzerinden bunu yeniden dizayn etme çabasına girişmiştir.

Rus ordusu Ukrayna ordusunun ve halkının direnme azim ve iradesini henüz kıramamıştır. Rus ordusu bunu temin maksadıyla; yerleşim yerlerindeki saldırılarında ateşle taarruzun yıkıcı etkisini gittikçe artıran ölçüde şiddetlendirmekte ve başta sivil halk olmak üzere Ukrayna halkının topyekûn daha fazla acı çekmesine ve yaşam koşullarından mahrum bırakılmasına gayret etmektedir. Harekât alanı içinde kalan yerleşim yerlerindeki sivil halkı evlerini ve bölgeyi terk etmeye zorlamaktadır. Rus ordusu böyle yaparak, bir yandan Ukrayna'nın karar vericileri üzerinde psikolojik baskıyı arttırmaya ve isteklerini kabule zorlamakta, diğer taraftan Rus ordusunu meskûn mahallerde muharebeye zorlayan Ukrayna ordusunu tecrit ederek ve sivil halkla bağını kopararak ağır bombardıman ile ateş altına alma koşullarını oluşturmak istemektedir. Rus ordusu meskûn mahal muharebeleri ile ağır zayıat vermekten kaçınmaktadır.

Rusya yönetimi, Ukrayna halkına ve Ukrayna'yı destekleyen BATI'ya karşı milyonlarca mülteci ve/veya sığınmacı üzerinden baskıyı arttırma çabasını sürdürmektedir. Ayrıca savaşı Ukrayna sınırları dışına taşıma ihtimalini BATI ülkeleri zihninde canlı tutma gayreti içerisindedir.

Ukrayna

Ukrayna halkı ve ordusu vatanını ve egemenliğini saldırgan Rus ordusuna karşı savunmak için büyük bir cesaret ve kararlılık göstermektedir. Ukrayna ordusu ve halkı Rus ordusunun ezici üstünlüğünü uyguladığı savunma stratejisi ile önemli ölçüde etkisizleştirmiş ve kendisine tabi kılmıştır, yani Rus ordusu kendi istediği şekilde değil, daha çok Ukrayna ordusunun istediği ve zorladığı şekilde harekâtı icra etmek zorunda bırakılmıştır. Ukrayna ordusu Harekât Bölgesinin kendisine sağladığı avantajlardan istifade ederken, Rus ordusunun harekâtını zorlaştıracak muharebe taktik ve tekniklerini uygulamaya çalışmaktadır. Böylece kendi kayıplarını sınırlı tutarken, Rus ordusuna ağır kayıplar verdirmeye ve zaman kazanmaya gayret etmektedir. Ukrayna ordusu Rus ordusunu şartların eşitleneceği meskûn mahaller içine çekerek meskûn mahal muharebeleri yapmaya zorlamaktadır.

Büyük meskûn mahallerin kuşatılması, ele geçirilmesi ve temizlenmesi için çok fazla birliğe ihtiyaç duyacak olan Rus ordusunun başarılı ve/veya tam bir etki üretebilmesi makul bir zaman içerisinde neredeyse mümkün değildir. Ukrayna ordusu bunu çok iyi bilmekte ve mücadelesini bu temelde yürütmeye gayret etmektedir. Böylece Rus ordusunu ateşkese ve bir anlaşmaya zorlamaktadır.

Sonuç

Mevcut koşullar altında Ukrayna halkının ve ordusunun bedeli ne olursa olsun vatanın savunmasını ve direnişini sürdürmekten başka

çaresi yoktur. Saldırgan Rus ordusuna gittikçe artan ölçüde kayıplar verdirmeye ve Rusya yönetimini anlaşımaya zorlamaya yönelik stratejisini sürdürecektir.

Rusya yönetimi ise Ukrayna Doğusundaki mevcut kazanımlarını ve siyasi isteklerini bir anlaşma ile garanti altına almak maksadıyla; harekât alanındaki yıkıcı şiddetini gittikçe artan ölçüde sürdürerek Ukrayna yönetimi üzerinde anlaşmaya zorlayıcı bir baskı kuracaktır. Bunu sağlamak için ağır bombardıman gerçekleştirmeye ve harekât alanına daha fazla birlik getirmeye mecbur kalacaktır.

Harekâtın şiddeti ve yıkıcı etkisi daha çok büyük yerleşim yerlerinde yoğunlaşacaktır. Savaşın ne zaman sona erebileceği konusu belirsizliğini korumaktadır. Fakat Ukrayna'nın Genel olarak Batı ve Doğu şeklinde ikiye bölünmesi, Rusya'nın DOĞU bölümünü kontrol etme çabasında olması ihtimali zaman geçtikçe artmaktadır.

Ukrayna Savaşı Gölgesinde İsrail-Rusya İlişkileri: Nereye?

7 Mayıs 2022

Ülkelerin diğer ülkelerle olan ilişkilerini esasen JEOPOLİTİK ve ÇIKARLAR (MENFAATLER) belirler ve her ülke kendi çıkarları doğrultusunda siyasi, güvenlik ve ekonomik alanlarında belirlediği hedefleri gerçekleştirmek için bir DIŞ SİYASET izler. Rusya Federasyonu (RF) ile İsrail arasındaki ilişkilere bu pencereden bakılarak; ülkelerin çıkarları ve Ukrayna savaşının iki ülke ilişkilerine yansımaları üzerinde durulmuş ve önemli hususlar vurgulanarak kısa bir değerlendirme yapılmıştır.

Ülkelerin Çıkarları Boyutu:

-RF'nun Çıkarları: Rusya, küresel bir güç ve küresel bir aktör olarak dünyada kabul görme genel hedefi doğrultusunda siyasi ve ekonomik amaçları ve hatta güvenlik çıkarları gereği; küresel boyutta ağa sahip Yahudi gücü ile ortak menfaatler doğrultusunda işbirliğini geliştirmek için İsrail'den faydalanmak istemiştir.

Finans, ticaret, enerji, teknoloji, uzay, güvenlik ve istihbarat (sözde İslamcı teröre karşı), bilim, kültür ve siyasi işbirliği gibi alanlar, Rusya'nın özellikle BATI ile ilişkilerinde işbirliği ihtiyacı duyduğu alanlar olmuştur. İsrail zaman zaman Rusya ile BATI (daha çok ABD) arasında köprü olma rolüne soyunmuştur. Rusya ve İsrail'in ortak çıkarları doğrultusunda; bölgenin güçlü ve önemli ülkeleri olan Türkiye'ye ve İran'a karşı özellikle siyasi, güvenlik ve istihbarat alanında ÖRTÜLÜ İŞBİRLİĞİ ve DENGELEME SİYASETİ izledikleri sahadaki somut gerçekliklerden anlaşılmaktadır. Rusya ayrıca özellikle Kudüs'te bulunan ve Ortodoks Hristiyanlık açısından kutsal sayılan mekânları sahiplenme ve koruma güdüsü ile de hareket etmektedir.

-İsrail'in Çıkarları: Özellikle İsrail'in Filistin Halkının topraklarını işgal altında bulundurması ve izlemekte olduğu gayri meşru politikası

bağlamında; Uluslararası alanda (BM ve diğer örgütler) İsrail'e karşı alınan kararlarda ve yaptırımlarda; BM Güvenlik Konseyi daimî üyesi Rusya'nın siyasi desteğini sağlamak ve en azından İsrail lehinde tarafsız olmasını temin etmek, İsrail için en önde gelen siyasi çıkardır.

Suriye, İran nükleer programı (ÖNLEMEK), Lübnan-Hizbullah ve Gazze bağlamında İsrail'in kendi çıkarları doğrultusunda izlediği güvenlik merkezli politikalara karşı Rusya'nın göz yummasını ve sessiz kalmasını sağlamak ve ortak menfaatler doğrultusunda örtülü işbirliği yapmak, ikinci önemli çıkardır.

Bu işbirliği İsrail için aynı zamanda HAREKET SERBESTİSİNİ SÜRDÜREBİLMEK demektir. İsrail'in Rusya ile işbirliğinde diğer önemli çıkarı ise Türkiye'ye karşı olandır. İsrail bölgede Türkiye'yi dengelemek için Rusya'dan istifade etme çabasını örtülü olarak hep sürdürmüştür. Suriye'de, Irak'ta, Libya'da ve Arap ülkeleriyle olan ilişkilerde Türkiye'ye karşı Rusya etkisini kullanmak istemiştir. Türkiye'nin, PKK/YPG/PYD Terör örgütüne karşı verdiği haklı mücadelesi bağlamında; İsrail ve Rusya'nın sahaya yansıyan politikalarında ve Suriye'deki Sünni varlığın yok edilmesini veya etkisizleştirilmesini arzulayan duruşlarında ilginç bir benzerlik görülebilir. Bölgede PKK oluşumuna en azından özerklik verilmesi, Suriye ve Irak'ta Türkiye ve İran etkisinin zayıflatılması veya yok edilmesi, söz konusu iki ülkenin ortak çıkarları gibi görülebilir. İki ülkenin sahadaki uygulamaları tüm bunları teyit eder niteliktedir. Ayrıca Türkiye'nin BATI'dan ve GÜNEY'den tecrit edilmesi ve yalnızlaştırılması ve mümkünse NATO'dan da koparılması İsrail ve Rusya için müşterek bir hedeftir (İran'ın da böyle bir hedefi vardır).

Rusya'nın Ukrayna'yı İşgal Harekâtının Rusya-İsrail İlişkilerine Yansıması:

-Rusya'nın başlattığı harekât öncesindeki mevcut ikili ilişkilerin, jeopolitik zorunluluklar ve iki ülkenin çıkarları gereği; hem İsrail hem Rusya yönetimleri tarafından korunmak istendiği yolundaki istek ve

çabalar göze çarpmaktadır. Ancak, Washington ve Londra'dan Tel Aviv'e gelen ve gittikçe yoğunlaşan baskılar ve Ukrayna'da cereyan eden savaştan BATI kamuoyuna servis edilen manzaraların yarattığı olumsuz algının oluşturduğu baskı neticesinde; Rusya-İsrail ilişkilerinin zarar görmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu iki ülkedeki siyasi yönetimlerin çabası artık hasar kontrolü (damage control) veya ağır hasarın önlenmesi üzerinedir.

-BATI'nın tekrar Rusya'yı tamamen dışlayan ve düşman ilan eden bir blok haline geliyor olması, İsrail'in uzun vadeli vizyon hedefleriyle pek örtüşmemektedir. Yani Washington ve Londra'nın küresel katmandaki strateji ve hedefleri ile İsrail'in ikili, bölgesel ve küresel katmandaki vizyon ve stratejileri, Çin-İsrail ilişkileri örneğinde olduğu gibi Rusya-İsrail ilişkileri bağlamında da örtüşmemektedir. İsrail siyasi, güvenlik ve ekonomik alandaki çıkarlarını koruyabilmek ve vizyon hedeflerine ulaşabilmek için Rusya ve Çin ile olan stratejik ilişkilerini korumak ve geliştirmek istemektedir. Washington ve Londra ile olan özel ilişkileri ve önde gelen AB ülkeleriyle gittikçe gelişen stratejik seviyedeki ilişkilere sahip olmasına rağmen İsrail; Rusya ve Çin'in dünya ve bölge siyasetindeki öneminin ve İsrail'i çevreleyen coğrafyadaki ülkelerle olan ilişkilerinin öneminin farkındadır.

-Rusya'daki Yahudilerin bir bölümü ve Ukraynalı Yahudiler genel bir ifadeyle Ukrayna savaşından dolayı maddi ve manevi bir kayıp yaşamaktadırlar. Savaşın yarattığı tesirler ve BATI'nın uyguladığı yaptırımlar nedeniyle bu kayıplar kaçınılmaz olmuştur. İsrail kamuoyu savaş karşısında izlenmesi gereken strateji ve politikalar konusunda bölünmüş olsa da İsrail devlet aklı her şeye rağmen soğukkanlı, dengeli ve öngörülü bir siyaset izlemeyi tercih etmiştir. Böylece bir taraftan Washington'dan, Londra'dan ve iç kamuoyundan gelen baskılar göğüslenmeye çalışılırken; diğer taraftan savaşın yarattığı fırsatlardan (çeşitli savunma ve saldırı sistemleri satışı) yararlanmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda aksayan tedarik için farklı ülkelerle irtibata geçilirken, bununla birlikte Rusya ile olan ilişkilerin tahribatı önlenmiştir. İsrail devlet aklı savaş sonrası oluşacak durumu öngörmeye ve buna hazır olmaya yönelik tedbirleri de almaktadır. İsrail'in mevcut

bölge siyaseti (İbrahimi Anlaşmalar ve Türkiye ile normalleşme) ve AB ülkeleri (özellikle Almanya ve Fransa) ile daha çok alanda stratejik işbirliğini geliştirme ve ticaretini arttırma çabalarını bu bağlamda değerlendirilmelidir.

-Rusya açısından bakıldığında: İsrail Devleti'nin kuruluşu ve kabulüne dair süreç BM çatısı altında Rusya tarafından desteklenmiştir. Sovyetler Birliği döneminde ve çöküşü sonrasında ilişkiler genel olarak dalgalı bir seyir izlemiştir. Fakat Rusya'nın bölgedeki çıkarları ve genel anlamda küresel çıkarları bakımından, bugünkü İsrail politikası halen önemini korumaktadır. Rusya İsrail ile ilişkilerini koruma eğilimindedir.

İsrail'in ve ABD'nin tutumuna bağlı olarak; Putin yönetiminin İsrail politikasında hem doğrudan tutum hem dolaylı tutum stratejisi söz konusudur. Dolaylı tutum stratejisinin gayesi, esasen Washington'ı ve/veya küresel Yahudi ağını İsrail'in çıkarları üzerinden etkileyerek hedeflerine ulaşmaktır. Rusya bu konuda yeterince kartı elinde tutmaktadır: İran (nükleer programı, gelişmiş silah sistemleri tedariki, Suriye'de yerleşmesi ve Lübnan'a silah sevkiyatı), Filistin meselesinde İsrail karşıtı siyaset izlemek, Türkiye ile işbirliği, Tahıl satışını durdurmak, Mısır dahil Arap ülkeleri ile İsrail aleyhinde işbirliği v.s.

-Sonuç olarak: Rusya ve İsrail ilişkilerinin günümüzdeki seyri ve savaş boyunca muhtemel seyri geçmişe göre biraz daha soğuk ve bazı konularda kontrollü gerginlik olarak tanımlanabilir. Her iki tarafın her şeye rağmen ilişkilerin stratejik boyutta sürmesini arzu ettikleri ve ağır hasar almaması için koşullar elverdiği ölçüde özen gösterdikleri söylenebilir. Her iki tarafın devlet aklı çıkarları önceleyen bir siyaset izleme prensibine sadık kalmaktadır. Çünkü BATI bir bütün olarak tek blok haline gelme yolunda ilerliyor gibi görünüyor ve Rusya'yı tamamen dışlıyor olsa da; Kafkasya, Ortadoğu ve Doğu Akdeniz bölgesinde Rusya ve İsrail, görünür bir zamanda hep var ve komşu olmaya devam edecek gibi duruyor.

Büyük Resim

24 Mayıs 2022

Küresel ve bölgesel gündemi işgal eden detaylarda ve alt başlıklar arasında zihin bulanıklığı yaşamadan büyük resmi doğru okumaya çalışmak gerekiyor. Aşağıdaki tespitler ve okuma bu maksatla yazılmıştır.

Soğuk savaşın sona ermesi ve Sovyetler Birliğinin çökmesiyle birlikte, tek kutuplu bir dünyada, Türk ve İslam coğrafyasında, Siyonist devlet-Pentagon işbirliği ile tam bir hâkimiyet sağlayarak küresel hegemonyasını gerçekleştirmek ve kendisine rakip güçler (Çin, Rusya ve Avrasya işbirliği) çıkmasını engellemek maksadıyla büyük projeler planlandı.

Ancak bölgesel güçlerin ve halkların direnişiyile bu projeler akamete uğratıldı ve yarım kaldı. ABD ve Siyonist devlet bitmeyen savaşların içerisine sürüklendi. Rusya yeniden güçlendi ve Çin ABD'ye rakip güç haline geldi. Türkiye gibi bölgesel güçler dayatmalara boyun eğmedi ve diz çökmedi.

Ardından Batı, günümüzde Kuzey Atlantik güçleri ve Siyonist devlet işbirliği ürünü yeni bir büyük (Grand) strateji ile küresel hâkimiyet mücadelesini yeniden başlatmıştır.

Büyük stratejiye yönelik Kuzey Atlantik güçlerinin örgütlenmesi ve konumlanması aslında Başkan Obama döneminde Pentagon inisiyatifleriyle başlatılmış ve Ukrayna'daki savaş öncesine kadar devam etmiştir. Rusya'nın Ukrayna'ya saldırması ile birlikte; Washington ve Londra merkezli Kuzey Atlantik ittifakının küresel boyuttaki örgütlenme ve güç konumlandırma faaliyetleri hız kazanmıştır. NATO'nun bu yeni büyük strateji doğrultusunda daha kullanışlı bir araç haline getirilmesi ve yeni üyelerle genişletilmesi gayretleri hızlandırılmıştır.

Kuzey Atlantik güçleri ve Siyonist devlet bu yeni Grand strateji ile küresel anlamda yeni bir hâkimiyet mücadelesi yürütürken; bu mü-

cadelenin kapsamında bir alt başlık olarak, projeleri akamete uğratan bölgesel güçleri hedef tahtasına yerleştirmiştir. Görünüşte Bölgesel Güçler ilk aşamada boyun eğdirilmek üzere dozu gittikçe artan bir baskı ile sıkıştırılmaya çalışılmaktadır.

Bölgesel güçler çok yönlü/cepheli bitmeyen savaşların veya çatışmaların içerisine sürüklenmiştir ve daha fazla angaje edilmeye çalışılmaktadır. Bu güçler bir taraftan sürekli yıpratılırken; diğer taraftan ülke içerisinde her bakımdan istikrarsızlık yaratılarak yönetilemeyen ve/veya sorunlarını çözemeyen başarısız devletler haline getirilmek istenmektedir.

Ulus devletler ile uluslar üstü güç odakları(küreselciler) arasındaki mücadele esasen artık Batı'nın bu yeni Grand stratejisinin içerisinde örtük bir biçimde sürmektedir ve bu bağlamda; Batı'nın kendi içerisindeki çıkar çatışmaları ileriye dönük olarak ve kazan-kazan temelinde ertelenmiştir veya şimdilik sönümlenmiştir denilebilir.

Batı, bölgesel güçlere; bazı taktiksel ödünler verse dahi bu ödünler orta ve özellikle uzun vadeli Batı çıkarlarından ve yukarıda sunulan çerçevenin dışına çıkmaları anlamına gelmeyecektir ve sadece Grand stratejiyi uygulama yolundaki engelleri aşmaya dönük yemleme ödünler olacaktır. Sahadaki somut gelişmeler; güç konumlandırma ve örgütlenme bunu doğrulamaktadır.

Ülkeler İçin Güç Kriterleri ve Stratejik İnisiyatifin Elde Bulundurulması

21 Haziran 2022

ÜLKELERİN DAYANIKLILIĞI VE BAŞARISINI GÖSTEREN OLMAZSA OLMAZ KRİTER NEDİR?

- Bir ülke kendi sorunlarını; kendi iradesi, kendi gücü ve kendi yetenekleri ile çözebilecek kapasiteye, yeterliliğe ve yetkinliğe sahip midir? Ve sorunlarını makul bir zaman diliminde kendisi çözebiliyor mu?
- Bu sorunlar SİYASİ, EKONOMİ ve GÜVENLİK olmak üzere; genel kategorik alanların her birine ilişkin olabilir. Bir ülke aynı anda birden fazla ciddi ve ağır sorunla karşı karşıya kalabilir.
- Sorunlarını kendi gücü ve kendi yetenekleriyle çözebilen ülkeler BAŞARILI ve DAYANIKLI ülke; sorunları kangrenleşmiş olan ve sorunların altında kalan ülkeler ise BAŞARISIZ ülke olarak nitelendirilmektedir.
- Çevremizdeki, bölgemizdeki ve genel olarak dünyadaki ülkelere bu açıdan bakmak ve durumu kavramak kritik öneme sahiptir.
- Rakibini veya düşmanını “BİN KESİK YARASI İLE ÖLDÜRMEK” stratejisi de ülkelerin dayanıklılığını ortadan kaldırmaya yönelik çok zalim ve bir kısmı örtülü yöntemleri içeren bir stratejidir. Bin kesik cezası son derece acı veren ve yavaş yavaş ölüme neden olan bir cezalandırmadır. Kesikler arttıkça kurbanın gücü yavaş yavaş azalır ve son kesik genellikle hasmın boğazına atılır. Bu strateji harpte sinsi, örtülü ve/veya gri istihbarat operasyonları ile birlikte karşı koyma refleksinin yok edilmesi suretiyle uygulanır.
- Bir ülkenin bölgesel bir güç olarak kabul görmesini sağlayan önemli bir kriter: BÖLGESEL SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE ETKİN ROL ÜSTLENEREK SORUNUN ÇÖZÜMÜNÜ MÜMKÜN

HALE GETİREBİLME GÜCÜNE VE YETKİNLİĞİNE SAHİP OLMAK.

- Bir ülkenin küresel bir güç olarak kabul görmesini sağlayan önemli bir kriter: BÖLGESEL VE KÜRESEL SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE ETKİN ROL ÜSTLENEREK SORUNUN ÇÖZÜMÜNÜ MÜMKÜN HALE GETİREBİLME GÜCÜNE VE YETKİNLİĞİNE SAHİP OLMAK.
- Ülkelerin gücü ve etkisi hakkında bir diğer önemli KRİTER ise; bölgesel ve/veya küresel ölçekte OYUN KURMA (ŞEKİLLENDİRME) ve/veya OYUN BOZMA gücü ve yeteneğidir.
- Bir ülke için her anlamda; STRATEJİK İNİSİYATİF VE HAREKET SERBESTİSİNİ KENDİ ELİNDE TUTABİLMEK hayati öneme sahiptir ve milli hassasiyettir.
- Gücünü kendi halkından alan meşru SİYASİ YÖNETİMLER ve milli güç unsurlarına dayanan MİLLİ POLİTİKALAR bir ülkenin dayanıklılığı bakımından VAZGEÇİLEMEZ bir kriterdir.

SONUÇ OLARAK: Bir ülkenin içinde bulunduğu mevcut durumu doğru kavraması ve geleceği öngörebilmesi açısından bu kriterleri anlaması ve yerinde ve zamanında kullanılması hayati öneme sahiptir.

ABD-Çin Güç Mücadelesi ve Devlet Dışı Aktör Olarak Küresel Yahudi Gücünün Pozisyonu

8 Ağustos 2022

Asya pasifik bölgesinde yükselen gerginliğe ilişkin kritik sorular ve muhtemel cevaplar şunlar olabilir.

ABD'ye göre; ÇİN gücünü nereden alıyor?

Çin mevcut gücünü esasen dünyanın en büyük üretim merkezi olarak; çok yüksek oranlı EKONOMİK BÜYÜME kaynaklı bölgesel ve küresel ölçekte finansal, siyasi ve askeri güç devşirmekten alıyor.

ABD'ye göre ÇİN nasıl durdurulabilir?

Çin'in dünyanın en büyük üretim merkezi haline gelmesini sağlayan temel faktör; soğuk savaş sonrasında, dünyada KÜRESELLEŞMEYİ teşvik eden ve bundan en çok fayda sağlayan BATI'lı büyük özel girişimci ve sermaye gruplarının inisiyatifi ve öncülüğünde; Çin'in kapitalist sisteme geçmesinin sağlanması ve üretim yatırımlarının Çin'e taşınması olmuştur. Bu yatırımlar arasında yüksek teknoloji yatırımları ve yüksek teknolojiye dayalı üretim de olduğundan, ÇİN yüksek teknolojiye ulaşma ve transfer etme imkânı elde etmiştir. Çin'i durdurmanın veya yavaşlatmanın yolu öncelikle; kendisine kan ve güç veren bu imkânları olabildiğince kısıtlamaktan geçiyor. Yani en başta küresel Yahudi gücünün ve genel olarak BATI'lı büyük şirketlerin ÇİN ile olan KAZAN-KAZAN ilişkisine dayalı İŞBİRLİĞİNİ olabildiğince kısıtlamak, ABD çıkarları açısından vazgeçilemez bir zorunluluk haline gelmiştir.

ABD merkezli “Büyük (grand) Strateji”yi tanımlayan ve esasen öncelikle Çin’i ve Rusya’yı hedef alan temel kavramlar ve sloganlar nelerdir?

- “Yeniden Büyük Amerika”,
- “Küreselleşmeye Son”,
- “Dünyadaki otoriter rejimler ve bunun karşısında ABD liderliğindeki demokratik ülkeler” ayrımı,
- “ABD tekrar dünya sahnesine (Batı liderliğine) geri döndü”
- “Bitmeyen Savaşlardan ABD’yi Sıyırmak ve İmparatorluk Siyasetine Dönmek”
- Avrupa kıtasında ve Asya-Pasifik bölgesinde farklı ve yeni ittifaklar kurarak; yeni bir SİYASİ VE GÜVENLİK MİMARİSİ oluşturmak ve buna uygun konuşlanmak.
- Dünyadaki üretim ve tedarik zincirlerini ABD kontrolünde yeniden şekillendirmek.
- **ABD’nin kendi HEGEMONİK gücünü yeniden inşa etmek üzere ülkeleri, devlet dışı aktörleri ve uluslar üstü aktörleri ikna etmek amacıyla; uygulamakta olduğu zorlayıcı stratejiye ne ad verilebilir?**

“Kontrollü Kaos Stratejisi” olarak adlandırılmaktadır.

Kontrollü Kaos Stratejisinin küresel ölçekte yansımaları olan sahadaki en önemli tezahürleri nelerdir?

Rusya’nın Ukrayna’yı işgal etmesiyle başlayan savaş ve halen devam eden süreç ile Asya-Pasifik bölgesinde potansiyel savaş tehlikesi içeren ÇİN-TAYVAN ilişkilerindeki gittikçe artan gerilimdir.

Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesiyle başlayan süreçte ABD'nin elde ettiği birçok kazanımın yanında Küresel Yahudi Gücü ile ilgili olanı nedir?

Küresel Yahudi Gücü Rusya ile olan işbirliğini neredeyse sonlandırmış görünmektedir.

ABD, Tayvan üzerinden izlemekte olduğu siyaset ile; Küresel Yahudi Gücünün Çin ile olan ve gittikçe zayıflayan işbirliğini boşanmaya kadar vardırabilir mi?

Bu sorunun cevabı daha çok Çin'in yapacağı tercihlere ve önümüzdeki kısa ve orta vadede atacağı SİYASİ ve ASKERİ alandaki adımlara bağlı olacaktır. Çin yönetiminin, Çin'in binlerce yıllık geçmişinde ilk defa bu kadar yaklaştığı küresel liderlik hedefine giden yolda bir yol kazasına neden olabilecek çözümlerden ziyade; STRATEJİK SABIR göstereceğini varsaymak ve konvansiyonel aklın ötesinde bir çözüm peşinde olacağını düşünmek gerekir. İpucu olarak; ABD'nin kendi iç meseleleri (bozulan iç dengeler: güç dağılımında yapısal dönüşüme zorlayan gerilim ile psiko sosyal ve sosyo ekonomik alanda dönüşüme zorlayan gerilime ilişkin) ve genel olarak BATI'nın kendi içindeki çıkar çatışmaları görülebilir.

Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden önce yapılan değerlendirmeye istinaden sorulan kritik soru ÇİN-TAYVAN gerilimi için de geçerli görünüyor.

“Ukrayna Putin İçin Bir Fırsat mıdır? Kâbus mudur?”

“Tayvan Şi Cinping İçin Bir Fırsat mıdır? Kâbus mudur?”

Zamanla göreceğiz...

Soru ve Cevaplarla Putin'in Ukrayna Macerasının Analizi

21 Eylül 2022

Rus ordusunun Ukrayna topraklarını fiilen işgal etmeye başladığı 24 Şubat'tan bu yana yaklaşık yedi ay geçmiştir. Bölgedeki gerilim aslında; Rusya'nın Ukrayna toprağı olan Kırım'ı 2014 yılında işgal etmesi ve Ukrayna'nın Donbas bölgesindeki ayrılıkçı kesimleri destekleyen istikrarsızlaştırma girişimleriyle birlikte aşamalı olarak tırmanmıştır. Halen Ukrayna topraklarında devam eden ve bilançosu gittikçe ağırlaşan savaş; doğrudan ve dolaylı olarak yarattığı tesirler ve potansiyel sonuçları bakımından; bölge ülkelerinde, Avrupa kıtasında ve genel olarak dünyada artan bir kaygıyla izlenmektedir.

Ukrayna'daki Savaşın başından bugüne kadar geçirdiği evreler dikkate alındığında; bu savaş anlamaya ve tanımlamaya yardımcı olabilecek temel kavramların; **"SOFİSTİKE GÜÇ** (çok özel, çok gelişmiş ve çok karmaşık olan)", **"ASİMETRİ"**, **"ZAMANIN RUHU"**, **"ZAYIFIN DEV İLE MÜCADELE SANATI"** ve **"DEĞİŞİM"** olduğu artık çok açıktır.

Bu savaşın genel fotoğrafını çekmek ve geleceğine dair muhtemel gelişmelerin neler olabileceğini ortaya koyabilmek maksadıyla; aşağıda bazı kritik sorular sorularak bu sorulara açık kaynaklarda yer alan haberler ve bilgilerden faydalanılarak cevaplar verilmeye çalışılmıştır.

Kritik sorular ve cevaplar dört bölüm halinde aşağıda sunulmuştur:

Birinci Bölüm

Soru: Putin'in başlangıçta ilân ettiği, Ukrayna'ya yönelik harekâtın gayesi ve hedefleri nelerdi? Bu ne kadar gerçekleşti?

Sorunun cevabı:

1.Jeopolitik düzlemdeki gaye: Küresel güçler dengesi ve büyük güçlerin mücadelesi bağlamında jeopolitik düzlemde bakıldığında, Pu-

tin'in asıl gayesinin; Ukrayna'yı siyasi, askeri ve ekonomik anlamda Rusya'nın bir devamı haline getirmek, Ukrayna'nın BATI'ya dahil olmasını ve NATO'nun Rusya'ya doğru genişlemesini önlemek; bununla birlikte ilk etapta Çin'in "Bir Yol ve Bir Kuşak" projesi bağlamında Hazar Bölgesi-Karadeniz-Ukrayna-Almanya mihrini kendi kontrolü altına almak ve ikinci etapta Kuzey Kutbundan geçen Doğu-Batı bağlantı mihrininin kontrolünü elinde bulundurmak olduğu açıktır. Putin böylece tekrar küresel bir güç olarak dünya sahnesine dönmeyi ve özellikle ABD tarafından kabul görmeyi arzu etmiştir (ABD yönetimleri bugüne kadar Putin'in küresel bir güç ve partner olarak kabul edilme talebini hep reddetmiştir).

2.Doğrudan Ukrayna'ya yönelik; siyasi hedef ve stratejik seviye askeri hedef: Mealen, Putin'in ifadesiyle siyasi hedef "UKRAYNA'YI NAZİLERDEN ARINDIRMAK (mevcut hükümeti ve yönetimi ortadan kaldırmak ve tamamen Rusya yanlısı bir yönetimi işbaşına getirmek" olarak formüle edilmiştir. Askeri hedef ise mealen; "ÖZEL BİR OPERASYON" ile başkent Kiev dahil Ukrayna'nın stratejik bölgelerini Rus ordusu ile fiilen işgal etmek ve Ukrayna ordusunu silahsızlandırmak, şeklinde ifade edilmiştir.

3.Putin'in gayesinin gerçekleşmesi durumu ve hedeflere ulaşma durumu hakkında yapılan tespitler:

a. Stratejik düzlemde: Ukrayna yönetimi ve devlet başkanı halen görevine devam etmektedir, lidere ve hükümete olan kamuoyu desteği sürmektedir. Ukrayna ordusu bugüne kadar ağır kayıplar vermiş olmasına rağmen halen Rus ordusu karşısındaki mukavemetini sürdürebilmektedir. Ukrayna halkı ve lideri bir bütün olarak (Donbas bölgesindeki Rusya yanlısı ve Rus kökenli ayrılıkçı gruplar hariç), Ukrayna ordusunun her ne pahasına olursa olsun vatanını savunma mücadelesini desteklemektedir. Ukrayna ordusu topraklarını işgal eden bir düşmana karşı savaşma azim ve iradesini korumaktadır. Yani Putin'in başlangıçta ilan ettiği Ukrayna bağlamındaki siyasi ve stratejik seviye askeri hedefin gerçekleştiğini söylemek pek mümkün değildir

b. Jeopolitik düzlemde: Ukrayna'daki Rus ordusunun varlığı ve savaş devam ettiği sürece ve görünür gelecekte Ukrayna'nın bir NATO ülkesi olması ihtimali oldukça zayıftır veya neredeyse imkânsız gibidir. Fakat BATI, Rusya'nın Ukrayna hamlesi karşısında hiçbir geri adım atmadığı gibi iki kuzey ülkesinin (Finlandiya ve İsveç) resmi başvurusu sonrasında NATO'ya katılım sürecini başlatmıştır. Rusya'nın, bağımsız ve egemen bir ülke olan komşusu Ukrayna'nın bir bölümünü fiili olarak işgal etmesi ve büyük bir yıkıma uğratması ile bölge ülkelerinde ve Avrupa'da Rusya korkusu konusunda kaygıları arttırmış; BATI'nın kendi içerisindeki sorunların arka plana atılmasını ve güvenliğin tekrar ABD liderliğindeki NATO şemsiyesi altında sürdürülmesi gerektiği fikrini güçlendirmiştir. Böylece ABD ve Birleşik Krallığın çekirdeğini oluşturduğu yeni versiyon Kuzey Atlantik İttifakı, başta Avrupa olmak üzere dünyanın önemli bölgelerinde (Körfez bölgesi ve Doğu Akdeniz, Asya-Pasifik gibi) tekrar güçlenme yolunda yeni hamleler yapma imkânı elde etmiştir. En sert yaptırımlara ve izolasyona maruz kalan Putin, bu durum karşısında; elinde tuttuğu kartları bir bir masaya sürmüştür: Bir taraftan nükleer silahları kullanma tehdidi, enerji, gıda, Avrupa'da ve dünya genelinde ekonomik ve siyasi istikrarsızlık yaratılarak kaosu yükseltmek; diğer taraftan Çin, Hindistan, İran ve Kuzey Kore gibi ülkelerle yakınlaşma çabaları. Putin'in BATI ile giriştiği güç mücadelesinin bugüne kadar olan seyrini KAYBET-KAYBET olarak tanımlamak mümkündür ve zaman ekseninde Rusya'nın daha fazla etkileneceği söylenebilir. Neticede Putin, Ukrayna'da yarattığı fiili durumla; bölgeyi, Avrupa'yı ve dünyanın gidişatını siyasi, güvenlik ve ekonomik açıdan derinden etkilemiştir; fakat küresel bir güç olarak kabul görme gayesini gerçekleştirme durumundan zaman geçtikçe daha fazla uzaklaşmış görünmektedir.

İkinci Bölüm

Soru: Rus ordusunun Ukrayna savaşındaki başarı veya başarısızlık durumu hakkında; sonuca doğrudan tesir eden temel faktörler ve kavramlar üzerinden kısa ve özlü olarak neler söylenebilir?

Sorunun Cevabı: “Bir savaşta veya mücadelede stratejik (yüksek) seviyede yapılan hatalar taktik seviyede kazanılacak başarılarla telafi edilemez” sözü, askeri literatürde çok önemli bir uyarıdır. Bu uyarı; cumhurbaşkanı, hükümet ve genelkurmay gibi yüksek seviye karar alıcılar ve planlamacılar için yapılmıştır. Bu bölümde yer alan tespit ve değerlendirmeler daha çok stratejik(yüksek) ve operatif seviye esas alınarak belirlenmiştir. Bir ülkenin savaşa hazırlanmasında askeri boyutta ve yüksek seviyede yapılması gereken önemli faaliyetler çok özet olarak şu başlıklar altında toplanabilir:

1. Savaşın sonunda ulaşılması arzu edilen siyasi ve askeri durumun tanımlanması ve bir çıkış stratejisi ile birlikte siyasi ve askeri hedeflerin belirlenmesi,
2. Savaşın çerçevesinin ve askeri stratejinin (kuvvet, zaman ve mekân boyutları) belirlenmesi (harbin sanat yönü),
3. Askeri gücün sahaya nasıl yansıtılacağı bağlamında; askeri doktrin ve konseptlerin geliştirilmesi, başarı ölçütlerinin belirlenmesi ve harekât planlarının yapılması,
4. Harbin hedeflerine ulaşmak için gerekli olan sert gücün (askeri güç) inşa edilmesi, donatılması ve hazırlanması,
5. Harekât ortamının şekillendirilmesi; meşruiyet yaratılması, algı yönetimi ve harekât yürütülecek alanın ve/veya savaş ilan edilecek ülkenin her bakımdan tecrit edilmesi.

Bu başlıklar, anlaşılacağı üzere genel bir şablondur. Fakat işin sanat yönü dikkate alındığında, şablon başlıkların yanı sıra; bu yazının konusuyla doğrudan ilgili olarak, aşağıda sıralanan diğer önemli kavramların ve öğretilerin de üzerinde durulması gerekir:

1. Zamanın ruhu,
2. Sofistike (çok özel, çok gelişmiş ve çok karmaşık) güç,
3. Asimetri ve asimetric etki (birebir veya benzer olmayan, bilinen ölçütlerle tanımlanmayan, ...)

4. “Zayıfın Dev İle Mücadele Sanatı” veya “David’in Golyat ile Mücadelesi” (David and Goliath; underdogs, misfits, and the art of battling giants; Yazarı: Malcolm Gladwell)
5. “Önceden bilinen ve zafer kazanılmış yöntem ve taktikleri tekrarlayarak yeni zaferler kazanılamaz; çünkü hayatta değişmeyen tek şey değişimdir” sözü,
6. İstihbarat bağlamında Sun Tzu’nun bir öğretisi olan “Kazanmak (zafer) için hem kendini hem düşmanını (harekât ortamı ile birlikte) iyi bileceksin ve tahlil edeceksin. Sadece kendini iyi bilir ve düşman hakkında yanılırsan kazanma şansın yüzde ellidir; eğer düşmanını iyi bilir kendini bilmez isen kazanma şansın yine yüzde ellidir. Fakat her ikisini de iyi bilmez isen, kazanma şansın hiç yoktur.”

Rus Ordusunun Ukrayna’daki harekâtına ilişkin olarak, yukarıdaki (5+6) maddeler kapsamında yapılan inceleme ve tespitler:

1.Savaşın sonunda ulaşılmaması arzu edilen siyasi ve askeri durumun tanımlanması ve bir çıkış stratejisi ile birlikte siyasi ve askeri hedeflerin belirlenmesi: Harbin (“özel operasyon”) siyasi hedefi; “UKRAYNA’YI NAZİLERDEN ARINDIRMAK (mevcut hükümeti ve yönetimi ortadan kaldırmak ve tamamen Rusya yanlısı bir yönetimi işbaşına getirmek” olarak formüle edilmiştir. Askeri hedef ise mealen; “ÖZEL BİR OPERASYON” ile başkent Kiev dahil Ukrayna’nın stratejik bölgelerini Rus ordusu ile fiilen işgal etmek ve Ukrayna ordusunu silahsızlandırmak, şeklinde ifade edilmiştir. İfadelerden anlaşılacağı üzere, siyasi liderlik hareketinin sonunda ulaşılmaması gereken NİHAİ DURUMU tanımlamış. Fakat bu nihai duruma NASIL ulaşılabileceği ile ilgili olarak; siyasi liderlik tarafından son derece bağlayıcı ve sınırlayıcı bir TAHDİT tanımlanmıştır: ÖZEL BİR OPERASYON! Yani savaş değil! Bu tehdit, Rusya’nın yedi aydır devam eden Ukrayna harekâtını derinden etkileyen temel konulardan biri olmuştur.

Harekâtın sonunda ulaşılmaması gereken nihai durumu bu tahdit altında gerçekleştirmenin mümkün olup olmadığı ve/veya nasıl mümkün olabileceğinin incelenmesi ayrı bir konudur; siyasi liderliğin “özel operasyon” (tahdit) doğrultusunda bir karar ve direktif vermesine neden olan süreçte etkili olan yönlendirici girdiler ve veriler neler olmuştur konusu, üzerinde düşünülmesi gereken ayrı bir husustur. Yazımızın devamında daha çok bu ikincisi üzerinde durulacaktır. Çünkü Rusya’nın Ukrayna’yı hedef alan eylemi başından beri esasen bir harptir veya savaştır. Peki, kısa süreli bir özel operasyonla nihai duruma ulaşılabileceği fikri, kanaati ve kararı nasıl oluşmuş olabilir? Bu soru ilk olarak stratejik seviyedeki istihbaratı ve Sun Tzu’nun yukarıda zikredilen öğretisini akla getirmektedir. Müteakip maddede bu husus üzerinde durulacaktır.

2. Stratejik İstihbarat Faktörü: Rus yüksek seviye karar verici ve planlamacılara hedef ülke Ukrayna hakkında sunulan; stratejik istihbarat verilerinin ve stratejik istihbarat değerlendirmelerinin yetersiz, hatalı ve hatta oldukça yanıltıcı olduğu aslında harekâtın ilk günlerinden itibaren sahadan TV ekranlarına ve sosyal medyaya yansıyan görüntülerden anlaşılmıştır. Stratejik istihbarat bağlamında, aradan geçen yaklaşık yedi aylık süreçte, sahadan yerli ve yabancı açık kaynaklara yansıyan bilgiler ışığında yapılan tespitler ve değerlendirmeler:

a. Ukrayna halkının ve silahlı kuvvetlerin; hükümetin başı ve başkomutan Zelenski liderliğinde kenetlenmiş olarak egemenliğini, bağımsızlığını ve vatanını her ne pahasına olursa olsun korumak için savaşıma azim ve iradesi hakkında büyük bir yanılığa düşerek; Rus yanlısı kesimlerin işbirliği ve desteği ile birlikte kayda değer bir direniş olmadan hükümetin kısa sürede devrileceği, Zelenski’nin ve destekçilerinin ülkeyi terk edeceği, dolayısıyla başkent Kiev dahil ülkenin stratejik bölgelerinin kolaylıkla ele geçirilebileceği değerlendirilmesinin yapılmış olabileceği; ki bu EN TEMEL ve EN BÜYÜK YANILGIDIR.

b. Ukrayna’ya ülke dışından (Rusya’nın kazanmasını istemeyen, bilakis ülkeler tarafından) sağlanabilecek her türlü desteğin kapsamı, niteliği, Ukrayna ordusuna hangi yeteneklerin hangi ölçüde sağla-

nabileceği ve sahada nasıl bir etki üretebileceği bağlamında yapılan istihbarat değerlendirmelerinin oldukça isabetsiz ve yetersiz kalmış olabileceği; ki bu husus İKİNCİ TEMEL YANILGIDIR

c. Ukrayna ordusunun vatanını savunmak maksadıyla; 2014 yılından (Rusya tarafından Ukrayna'nın bir parçası olan Kırım'ın işgali itibaren yaptığı hazırlıklar bağlamında; kuvveti, eğitim seviyesi, morali(yüksek değerlere bağlılığı ve cesareti), doktrini, ülke çapında nasıl bir savunma stratejisi(kuvvet-zaman-mekan) izleyebileceği, operatif ve taktik sahada hangi muharebe(çatışma) taktiklerini uygulayabileceği gibi bir çok konuda yapılan istihbarat değerlendirmesinin yetersiz kaldığı ve/veya yanıldığı; kısacası KÜÇÜMSEDİĞİ anlaşılmaktadır.

ç. Ukrayna'daki iklim, hava ve arazi (zemin, nehirler, bitki örtüsü ve meskun mahaller) koşullarının yapılacak hareket üzerindeki tesirlerinin her iki tarafın sahadaki muharebe taktiklerini ve gücünü nasıl etkileyeceği bağlamında yapılan istihbarat değerlendirmelerinin uygun olmadığı; ki bu koşullar harekâtın NE ZAMAN yapılması gerektiğini, harekâtın NEREDE ve HANGİ YETENEKLERE SAHİP KUVVETLER ile ve NASIL yapılması gerektiğini dikte eden esas faktörlerdendir. Esasen Rus ordusu ve stratejik istihbaratı tarihsel olarak bu bölgelerin harekâta tesiri konusunda yeterli bilgiye ve deneyime sahiptir; meselenin bilgi eksikliği veya yetersizliği olmadığı açıktır.

3. Zamanın ruhunu yakalayabilmek: Gazeteci yazar M. Barlas'ın, "zamanın ruhu, yaşanan zamanın dünyasına gerçekçi bir bakış açısını da ifade eder" sözü benimsediğim bir tanımdır. Rus yüksek seviye karar verici ve planlamacıların Ukrayna Savaşı bağlamında, 24 Şubat 2022 tarihi öncesinde, zamanın ruhunu yakalayabildiklerini söylemek pek mümkün değildir. Dünyadaki çeşitli güç odaklarının siyasi, ekonomik ve güvenlik çıkarları ve algıları, küresel güç mücadelesi, bu mücadelenin farklı aktörleri arasındaki karmaşık ilişkiler ağı ve bağlantılar ve şekillenmekte olan yenedünya düzeninin temel dinamikleri hakkında yapılan okumaların eksik ve hatalı olması sonucunda; Rusya'nın Ukrayna'ya yapmayı planladığı bir işgal harekâtının her iki ülke üzerinde, bölgede, Avrupa'da ve dünyada nasıl bir

durum yaratacağı ve aleyhteki tepkinin boyutlarının ne olabileceğinin doğru kestirilememiş olabileceği ihtimali oldukça yüksektir. Savaş kararı öncesinde öngörülmesi gereken; SİYASİ, EKONOMİK VE GÜVENLİK-ASKERİ alanlardaki SENARYOLARIN önemli yanılırlar içerdiği bugünkü gelinen noktada ortadadır.

4. Sofistike (çok özel, çok gelişmiş ve çok karmaşık) olmak ya da sofistike olamamak: Günümüzde ülkelerin gücünü ve/veya askeri güçlerin mukayesesini yaparken dikkate alınması gereken en önemli göstergelerden biridir. Rusya'nın ve karşısına aldığı güçlerin durumu bu gösterge üzerinden mukayese edildiğinde; Rusya'nın klasik, hantal ve basit, fakat karşısındaki mücadele eden güçlerin sofistike olduğunu anlamak gerekiyor. Sofistike olan taraf bu niteliğe sahip olamayan taraf üzerinde asimetric etki yaratma kapasitesine sahiptir. Sofistike olmak, sadece yüksek teknolojiye dayalı savunma ve saldırı sistemlerine sahip olmakla sınırlı değildir; aynı zamanda doktrin ve konseptler bakımından da sofistike olmak demektir. Diğer bir deyişle, sofistike güç olmak demek; sofistike savunma ve saldırı sistemlerini sofistike uygulamalarla düşman üzerinde arzu edilen etkiyi yaratabilecek şekilde kullanarak bu gücünü muharebe sahasına ve harekât alanına yansıtılabilen demektir. Ukrayna ordusunun başlangıçta tek başına bir sofistike güç olduğunu söylemek mümkün değildir. Fakat Ukrayna ordusuna sağlanan dış destek (gelişmiş bazı savunma ve saldırı sistemleri, istihbarat, özgün çatışma ve harekât tasarımları ve bununla ilişkili doktrin, konsept ve eğitim desteği, siber ve elektronik harp uygulamaları, bilişim sistemleri, robot ve yapay zekâ uygulamaları vs..) ile birlikte Ukrayna ordusunun yetenekleri ve yüksek değerleri birleşince farklı bir güç ortaya çıkmıştır. Bu güç, Rus ordusu üzerinde asimetric bir etki yaratarak; Rusya liderliğinin hedeflerine ulaşmasını önemli ölçüde engellemiş, oldukça yıpratmış ve başarılı bölgesel karşı taarruzlar icra edebilmiştir. Ukrayna ordusu tarafından icra edilen vatan savunmasında Rus deniz, hava ve kara kuvvetlerine verdirilen hasar ve zayıat oldukça büyük olmuştur. Rusya liderliği geçen zaman içerisinde "Özel Operasyonun" hedeflerini sürekli tadil ederek işgal bölgesini sınırlandırmak zorunda kalmıştır.

5. Zayıfın Dev İle Mücadele Sanatı veya “David’in Golyat ile mücadelesi ve zaferi”: Malcolm Gladwell’in yazdığı ve Ekim 2013 yılında Amerika’da yayınlanan kitaptaki ilk bölümde (mealen); günümüzden 3000 (üçbin) yıl kadar önce Filistin’de genç ve küçük yapılı bir çoban olan David’in İsrailoğulları adına; dev gibi iri yapılı bir savaşçı olan Golyat’ın ise Girit’ten gelen ve İsrailoğullarına meydan okuyan Filistinliler adına mücadelesi hikaye edilmiştir. Kim kazanırsa onun halkı gaip gelmiş sayılacaktır. Mücadele çok kısa sürer ve David’in zaferi ile sonuçlanır. Golyat çok iri cüsseli, zırhını kuşanmış, çelik mihverini takmış, belinde hançeri, bir elinde kalkan ve diğer elinde mızrağı olduğu halde bulunduğu yere David’in de benzer kuşam ve silahlarla gelmesini beklemektedir. Fakat David üzerinde zırh olmadan sadece çoban kıyafeti ve elinde sopası ile uzakta belirdiğinde, Golyat şaşırır ve hiddetlenerek “Ben köpek miyim ki sen elinde bir sopa ile karşıma geleceksin!” diye haykırır. David, Golyat’ı tam olarak görebileceği uygun mesafeye kadar yaklaşır yaklaşmaz çok hızlı ve çevik bir şekilde cebinden çıkardığı bir taşı sapanına yerleştirir, nişan alır, asılır ve atışını yapar. Golyat birkaç saniye içerisinde yüzüstü kapaklanır ve yerde hareketsiz kalır. David Golyat’ı sapan taşı ile korunmasız olan alnından vurmuş ve öldürmüştür. Böylece David halkını kurtaran bir milli kahraman olmuştur. Yazar bu olgu veya hikâye üzerinden bazı kavramlar üzerinde durarak konuyu ele almıştır. Bu kavramlardan bazıları:

a. Dezavantajların faydaları ve avantajların zararları: Devler her zaman sanıldığı gibi değildirlere ve biz onları yanlış yorumlayabiliriz (gücünü yanlış değerlendiriyor olabiliriz; devleri güçlü kılan aynı özellikler sıklıkla büyük bir zayıflığın nedenini oluştururlar (örneğin: zırh ağırlıktır ve yavaşlatır, iri olmak hantallıktır ve manevrayı geciktirir; fakat hafif olmak çeviklik ve hızlı olma imkânı ve manevra imkânı verir). Bir dev ile mücadele etmekle karşı karşıya kalındığında; bu yeni kapılar açabilir, fırsatlar yaratabilir, kişileri eğitebilir, aydınlatabilir ve normalde akla gelmeyen farklı bir şekilde düşünmeyi mümkün hale getirir. David’in ani ve sıra dışı saldırısı; Golyat’ta şaşkınlık ve sürpriz etkisi yaratmış ve onu zayıf yerinden yakalamıştır. Golyat hiçbir şekilde karşı koyacak ve kendini savunabilecek bir

durumda olamamıştır. Diğer bir detay; Golyat'ın dev gibi cüssesine rağmen uzağı net göremeyen bir rahatsızlığı vardı, fakat bunu kimse bilmiyordu. David daha önce Golyat'ı izlerken; kendisinin önünde ve çevresinde başka kişilerin ilerleyerek ona refakat ettiklerini farkeder. David bu durumu yorumlayarak Golyat'ın iyi göremediği kanaatine varır ve uygun mesafeye kadar yaklaşır.

b. Güç, çok farklı şekillerde karşımıza gelebilir: Bildiğimiz kuralların dışında (bütün kuralları altüst eder şekilde), bir hız olarak ve bazen bir sürpriz(baskın) olarak karşımıza çıkabilir.

c. Güdüleyebilen zorluklar teorisi,

ç. Gücün sınırları,

Yapılan tespitler: Yukarıda belirtilen hususlar Rusya-Ukrayna savaşına uyarlandığı takdirde; hikâyede geçen David Ukrayna'yı temsilen Volodimir Zelenski, Golyat ise Rusya'yı temsilen Viladimir Putin olarak kabul edilebilir. Rusya, Ukrayna ile mukayese edildiğinde gerçekten bir dev görünümündedir. Fakat görünen o ki; bu devin bilinen zaafı vardır ve bu zaafı zayıf görünümlü sofistike bir güç ve akıl tarafından çok iyi istismar edilebilmektedir. Sahadan TV ekranlarına ve sosyal medyaya yansıyan görüntülere ve haberlere göre; dev, tıpkı meydan okuyan Golyat gibi aslında düşünüldüğü kadar güçlü ve kuvvetli değildir ve David (Ukrayna) bu devin karşısına ALIŞILMADIK (SÜRPRİZ) BİR GÜÇ FORMUNDA çıkmıştır. Ukrayna'ya sağlanan dış destek bu bağlamda değerlendirilmelidir. Yedi aydır yaşanan durum, özetle: Devın zayıf taraflarının istihbarat ile ortaya çıkarılması, takım çantasında mevcut uygun alet ve gereçlerin ülke dışından tahsis edilmesi ve bu aletlerin devın zayıf taraflarını istismar edecek şekilde (devasa sistemi işlemez hale getirecek şekilde) kullanılmasını sağlamaktır. Maksat, devın gücünü dengelemek ve etkisizleştirmektir.

5.“Önceden bilinen ve zafer kazanılmış yöntem ve taktikler tekrarlanarak yeni zaferler kazanılamaz; çünkü hayatta değişmeyen tek şey değişimdir” sözü bağlamında yapılan tespitler: Harekât or-

tamını şekillendiren dinamikler ve koşullar tarih boyunca değişiklik göstermiştir ve sürekli yeni girdiler olmuştur. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler ışığında; belirlenen harekât ihtiyaçlarına uygun yeni savunma ve saldırı sistemleri üretilmiş ve daha ileri yeni doktrin ve konseptler belirlenmiştir. Bu yolla rakip ve hasım güçlere karşı caydırıcılık ve üstünlük sağlamak arzusu devletlerin hep gündeminde olmuştur. Fakat bilimsel ve teknolojik gelişmeler sürdükçe; bir taraftan çok etkili sofistike savunma sistemleri ortaya çıkarken, diğer taraftan bu tür savunma sistemlerinin maliyeti katlanarak artmıştır. Bu durum ülkelerin savunma harcamaları için ayırdığı kaynakların genel bütçe üzerinde gittikçe daha büyük yük oluşturmaya yol açmıştır. Rusya ve Ukrayna bundan muaf değildir. Nitekim soğuk savaş dönemindeki silahlanma yarışında, Rusya'nın patronu olduğu Sovyetler Birliği BATI karşısında dayanamayarak gittikçe zayıflamış ve sonunda çökerek dağılmıştır. Soğuk Savaş ve çöküş dönemine de tanıklık etmiş olan Putin'in, Rusya'da yeni dönemin en etkin lideri olarak ortaya çıkmasını müteakip; izlediği siyasi, ekonomik ve güvenlik alanlarındaki başarılı politikalarıyla; Rusya'nın tekrar bölgesel bir güç ve küresel bir aktör olarak dönmesini sağladığı genel kabul gören bir gerçektir. Fakat elde ettiği başarılar ve uzun süre iktidarda kalmış olması nedeniyle olsa gerek; bir güç zehirlenmesi olarak da nitelendirilen, kendi gücünü olduğundan çok daha abartılı görmek, rakiplerini veya hasımlarını küçümsemek ve sahip olduğu güç (siyasi, ekonomik ve askeri güç) ile elde edilmesi oldukça zor ve hayati riskler taşıyan maceraya atılmak (küresel bir güç olmak yolunda Ukrayna'yı Rusya'nın devamı haline getirmek) gibi bir zaafa ve bir tutkuya sahip olma ihtimali söz konusudur. Buna ilave olarak Putin yönetiminin ve yüksek askeri komuta heyetinin günümüz dünyasını gerçekçi bir bakış açısıyla yakalayamadığı; güç parametrelerindeki değişimi, günümüz harekât ortamı koşullarını ve öne çıkan faktörleri kavramakta zorlandığı ve özellikle bir ülkeyi işgal etmenin zamanla bitmeyen savaşa dönüştüğü (Afganistan, Irak ve Suriye)nü anlayamama veya görememe gibi stratejik seviyede bir körlük yaşadıklarını iddia etmek abartılı olmayacaktır. Yani Sun Tzu'nun ikaz ettiği durum: "hem kendini hem düşmanını iyi biliyorsan zafer kazanma şansın sıfırdır".

Eğer böyle olmasaydı; Ukrayna'da savaşıyan Rusya'nın ve ordusunun durumu yedi ay sonra gelinen noktada çok daha farklı olurdu. Rusya'nın rakipleri veya hasımlarının Putin'in bu zaafını istismar etmiş oldukları çok açıktır.

6. Askeri stratejinin belirlenmesi, askeri gücün siyasi hedefe ulaşmak için sahaya nasıl yansıtılacağı ve ihtiyaç duyulan askeri gücün inşası ve hazırlanması gibi kritik süreçlerin değerlendirilmesi ve yapılan tespitler: Bu süreçlerle ilgili olarak; önceki maddelerde detaylı olarak vurgulanmış olan nedenlerle stratejik seviye, operatif seviye ve taktik seviye olmak üzere harekâtın bütün seviyelerini olumsuz etkileyen ve sahadaki sonucu tayin eden ciddi hatalar yapıldığı söylenebilir. Bu süreçler, yaşadığımız zamanın gerçeklerini yakalayan bir bakış açısı ile başarılı bir şekilde hayata geçirilemeden fiili harekât sürecine geçilmiştir. Klasik harp ve muharebe(çatışma) anlayışı kriterlerine göre bakıldığında ve Rus ordusunun kapasitesi Ukrayna ordusu ile mukayese edildiğinde; Rus ordusu ezici bir sayısal üstünlüğe ve ateş gücü üstünlüğüne sahiptir. Fakat bu ezici üstünlüğe sahip güç Ukrayna'da harekât alanında muharebe sahasına yansıtılamamıştır. Diğer bir deyişle daha küçük fakat SOFİSTİKE olan karşısındaki gücün sahaya yansıttığı ASİMETRİK ETKİ ile çok zor durumda kalmıştır ve hedeflerine ulaşamamıştır.

7. Harekat ortamının şekillendirilmesi; harekat yürütülecek alanın veya savaş ilan edilecek ülkenin her bakımdan tecrit edilmesi süreci bağlamında yapılan tespitler: Harekatın emniyeti (beklenmedik durumların olabildiğince önlenmesi, hedef ülkenin yardım ve takviye almasının önlenmesi v.s. için) ve planlanan hedeflere zamanında ve asgari maliyetle ulaşılması bakımından; ŞEKİLLENDİRME ve TECRİT süreci kritik öneme sahiptir. Eğer bu süreç gerektiği gibi gerçekleştirilemez ise ÖNGÖRÜLEN SENARYO zaman ilerledikçe değişebilecek ve buna bağlı olarak harekâtın sonunda ulaşılması hedeflenen NİHÂİ DURUMUN oluşturulması belki de imkânsız hale gelebilecektir. Nitekim Ukrayna'da Rusya tarafı için tam da bu yaşanmaktadır. "Ruslar tarafından tecrit ve şekillendirme süreçleri için başarıyla gerçekleştirilememiştir" sorusunun cevabı önemlidir ve birden fazla nedeni vardır:

a. Siyasi liderlik tarafından, bir harekât planlama faktörü olarak en başta adı konulan; “BU ÖZEL BİR OPERASYONDUR” sınırlaması son derece etkili olmuştur.

b. Ukrayna ülkesinin batı ve güney batı sınırlarında Ukrayna'nın yanında ve Rusya'nın karşısında olan ülkelerin mevcudiyeti ve Ukrayna'nın coğrafi olarak yeterli büyüklükte olması gibi nedenlerle tamamen çevrenmesi ve tecrit edilmesi için başlangıçtan itibaren oldukça büyük bir askeri kapasite gerektirmesi,

c. Harekât öncesindeki mevcut küresel ve bölgesel güçler dengesinin, siyasi ve insani faktörlerin Rusya tarafından Ukrayna ülkesinin tamamen tecrit edilmesini zorlaştırması,

ç. İçinde bulunduğumuz zamanın gerçeklerini yakalayabilen bakış açısıyla bakıldığında; Ukrayna gibi bir ülkenin fiziki olarak tamamen tecrit edilmesinin veya çevrenmesinin imkânsız olduğunu anlamak hiç de zor değildir. Tıpkı Irak'ta, Afganistan'da, Suriye'de ve Libya'da olduğu gibi. Günümüz harekât ortamında özellikle uzaydan ve si-ber uzaydan faydalanılarak kullanılan yetenekler ve uygulamalar ile yüksek teknoloji ürünü oldukça küçük(mobil) fakat oldukça etkili SOFİSTİKE saldırı ve savunma sistemlerinin çatışmaların sonucunu ve dolayısıyla harekâtın sonucunu tayin edici nitelikte olması çok önemlidir. Harekât alanını ve muharebe sahasını bunlardan tecrit edebilmek neredeyse imkânsızdır.

Üçüncü Bölüm

Putin hedeflerine mümkün olan en kısa sürede ulaşmak için neden seferberlik ilan etmiyor ve gerektiği kadar askeri güç oluşturmuyor veya oluşturamıyor? Bir başka deyişle, Putin'i topyekûn mücadeleden alıkoyan şey aslında nedir?

Bu sorunun cevabı eğer iki kelime ile sınırlandırılacak olsaydı; MEŞRUIYET SORUNU olarak ifade edilebilirdi. Meşruiyet kavramının iki önemli boyutu; AHLÂK ve HUKUKTUR. Ahlâkî boyut daha çok

insani ve vicdani olup yüksek değerler ile ölçülür. Hukuki boyut ise daha çok kurumların ve/veya devletlerin de dahil olduğu bir boyuttur. Hukuki boyutta meşruiyet, genellikle yazılı(pozitif) kurallar ile ölçülür. İnsanların veya devletlerin diğer kişileri, toplumları ve devletleri etkileyen bir eyleminin meşruiyetinin sorgulandığı durumlarda; her iki boyutta sorgulanır ve yargılanır. Her iki boyuttaki yargılamanın yaptırımları farklıdır, fakat mutlaka bir yaptırım söz konusudur.

Yukarıda zikredilen şablon bilgileri Putin'in Ukrayna macerasına uyarladığımızda; MEŞRUIYET kavramının her iki boyutunda da ciddi sorunlar olduğu açıktır. Rusya Federasyonu'nun komşusu Ukrayna sınırları belirli olan, egemen ve bağımsız bir ülkedir ve meşru bir yönetime sahiptir. Ruslarla Ukraynalılar arasında sadece coğrafi değil, tarihi ve kültürel yakınlık veya ortaklık söz konusudur. Hatta iki halkın kardeş olduğunu iddia edenlerin sayısı hiç de azımsanamaz. Ayrıca Rusya Ukrayna'ya göre her bakımdan mukayese dahi edilemeyecek kadar büyük ve güçlü bir ülkedir. Uluslararası hukuk kurallarına göre bağımsız ve egemen bir ülkenin başka bir ülke tarafından silahlı bir güç ile işgali meşru değildir. Hukuktaki "istisnai haller" ise Rusya'nın Ukrayna'yı işgali eylemi için zaten geçerli değildir. Rusya'nın 2014 yılında Ukrayna'ya ait Kırım yarımadasını ilhak etmeye yönelik işgal eylemine kadar Ukrayna tarafından Rusya'ya yönelik herhangi bir tehdit de söz konusu olmamıştır ve zaten Ukrayna buna muktedir bir ülke de değildir.

Putin yönetimi Ukrayna politikası ile 2014 yılından bugüne kadar hem Ukrayna halkına hem kendi halkına önemli bir bedel ödetmektedir. Savaş esasen Ukrayna ülkesi sınırlarında yaşandığı için Ukrayna halkının ödemekte olduğu bedel elbette Rusya Federasyonu halkının ödediği bedel ile mukayese edilemeyecek kadar büyüktür. Halen devam etmekte olan savaş, bölgesel ve küresel ölçekteki yansımaları bağlamında; insanlık için ciddi endişe kaynağı olmuştur ve bu endişe gittikçe artmaktadır.

Sonuç olarak; MEŞRUIYET SORUNU Putin için hep "ZAYIF KARNİ" olmuştur. Bu sorun Ukrayna siyaseti bağlamında Putin için sadece ülke sınırları dışında sorgulanan bir meşruiyet sorunu değildir;

esasen Rusya Federasyonu halkının ve silahlı kuvvetlerinin vicdanlarında da sorgulanan bir meşruiyet sorunudur. Esasen bu nedenle olsa gerek; Ukrayna'yı işgalin adı her şeyin en başından itibaren "ÖZEL BİR OPERASYON" olarak belirlendi ve bir tehdit olarak tüm eylemlere rehberlik etti. Fakat böyle yapmakla meşruiyet sorunu giderilmiş olmadı; aksine bir felaketin kapısı aralandı. **Kısacası, meşruiyet sorunu âdeta; Putin ve ordusu için onları Ukrayna'da bir zafer kazanmaktan alıkoyan ellerindeki ve ayaklarındaki bir prangaya dönüşmüştür.**

Dördüncü Bölüm

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ:

MEŞRUIYET sorunu Putin için hep "ZAYIF KARNI" olmuştur. Bu sorun Ukrayna siyaseti bağlamında Putin için sadece ülke sınırları dışında sorgulanan bir meşruiyet sorunu değildir; esasen Rusya Federasyonu halkının ve silahlı kuvvetlerinin vicdanlarında da sorgulanan bir meşruiyet sorunudur. Esasen bu nedenle olsa gerek; Ukrayna'yı işgalin adı her şeyin en başından itibaren "ÖZEL BİR OPERASYON" olarak belirlendi ve bir tehdit olarak tüm eylemlere rehberlik etti. Fakat böyle yapmakla meşruiyet sorunu giderilmiş olmadı; aksine bir felaketin kapısı aralandı. **Kısacası, meşruiyet sorunu âdeta; Putin ve ordusu için onları Ukrayna'da bir zafer kazanmaktan alıkoyan ellerindeki ve ayaklarındaki bir prangaya dönüşmüştür.**

Putin bu gerçeği kavradığında artık çok geçti ve artık ok yaydan çıkmıştı. Çıkış yolu ararken elindeki kartlardan ileri sürdüğü ilk kart "NÜKLEER SİLAH" kartı olmasına rağmen, Putin yönetiminin nükleer silaha başvurması düşünülemez. Böyle bir senaryo kesinlikle gerçekçi değildir. Bunun gerçekçi olmadığını en iyi Putin bilir. Bir kart olarak gösterilmiş olması zaman kazanmaya yöneliktir. BATI kaynaklı yorumlarda Putin'in nükleer silah kartı olduğu ve bu konuda Putin'in güvenilir olmadığı yönündeki ifadelerin ise ALGI yönetimi ve NİHAİ DURUM İÇİN şimdiden kamuoyunu hazırlamaya

dönük olduğu akla gelmektedir. Çünkü eğer bir ateşkes ve/veya anlaşma yapmak BATI çıkarları için gerekli görülürse; masada özellikle UKRAYNA halkını ve dünya kamuoyunu ikna etmek için; ölümü gösterip sıtmaya razı etme” taktiği sergilenebilir.

Putin’in BATI ile giriştiği güç mücadelesinin bugüne kadar olan seyirini KAYBET-KAYBET olarak tanımlamak mümkündür ve zaman ekseninde Rusya’nın daha fazla etkileneceği söylenebilir. Neticede Putin, Ukrayna’da yarattığı fiili durumla; bölgeyi, Avrupa’yı ve dünyanın gidişatını siyasi, güvenlik ve ekonomik açıdan derinden etkilemiştir; fakat küresel bir güç olarak kabul görme gayesini gerçekleştirme durumundan zaman geçtikçe daha fazla uzaklaşmış görünmektedir. BATI PUTIN’E RUSYA’NIN KÜRESEL BİR GÜÇ OLMADIĞINI SAHADA GÖSTERMİŞTİR. BATI TEK KÜRESEL GÜÇ ADAYI OLARAK ÇİN’İ GÖRMEKTEDİR. Kuzey Atlantik İttifakı’nın yeni versiyonunun lider ülkesi ABD’nin mevcut başkanı ilan ettiği sloganlarla dünyayı zaten ikiye bölmüş ve şekillenmekte olan yenedünyanın çerçevesini ortaya koymuştur. Putin artık Avrupa’dan ve küresel sistemden önemli ölçüde koparılmıştır ve gittikçe zayıflaması beklenmektedir. Putin iktidarını korusa dahi eski gücünü önemli ölçüde kaybetmiş olduğu söylenebilir. Grand stratejinin Putin’i devirmeye dayandığına şüphe yoktur. Onlara göre “Putin saldırgandır ve savaş suçlusudur”. Putin’in iktidarını sürdürmesi BATI için ikinci bir H/T olarak kalacaktır. Fakat Putin bir daha BATI tarafından ortak olarak kabul edilmeyecektir.

BATI’daki sofistike güç sahiplerinin bundan sonra kendileri için hayati olmadıkça doğrudan bir işgal savaşına girmek istemeyecekleri çok açıktır. Kendileri bitmeyen savaşlardan sıyrılmışlardır. Fakat rakiplerini ve “statükoyu bozmaya çalışanları”, kendi vekilleriyle uğraştıracak ve yıpratacaklardır ve hatta bitmeyen savaşlara sokmak için zorlayabileceklerdir. Bu durum OBAMA döneminden itibaren zaten gerçekleşmeye başladı. Dikkat edilmesi gereken temel husus esasen budur. Sofistike güç, hedef aldığı ülkeyi sahip olduğu araçlar ve vekilleriyle bir AHTAPOT GİBİ SARMALAYARAK ve/veya savaşa varmayan küçük ve örtülü operasyonlarla BİN KESİK YARASI ATA-

RAK yıpratmaktadır. ABD'nin yürürlükteki İmparatorluk siyasetinin görünür gelecekte böyle devam edeceği değerlendirilmektedir.

Tarih boyunca çok sert mücadelelere sahne olan Türkiye'nin de içinde olduğumuz bu coğrafyada; içinde yaşanmakta olan zamanın gerçeklerini yakalayabilen bakış açısına sahip olabilmek, geleceği şimdiden öngörebilmek ve bir sofistike güç haline gelebilmek varoluşsal gerekliliklerdir.

Putin Ukrayna Meselesinde Nükleer Silah Kullanmaya Karar Verebilir mi?

7 Ekim 2022

BATI'nın sahip olduğu sofistike güç unsurları ve uyguladığı sofistike stratejileri karşısındaki zayıflığı ve Putin'in zamanın ruhunu doğru okuyamaması neticesinde; Ukrayna topraklarında bataklığa saplanmış olan Putin yönetiminin içine düştüğü bu durumda; nükleer silah kullanma seçeneğine yönelip yönelmeyeceği ciddi olarak dünyanın gündemini işgal eden önemli konulardan birisi haline gelmiştir.

Her şeyden önce Putin GAYRİ MEŞRU bir zeminde yürümekte olduğu ve bu durumun onun Ukrayna politikasının en zayıf noktasını teşkil ettiği hususu hem Rusya içerisinde hem dünyada genel kabul görmektedir. Putin'in saldırganlığına inandırıcı hiçbir gerekçe üretilememiştir. Hatta kendi halkını bile buna tam olarak ikna edememiştir.

Yaygın kanaate göre, ABD liderliğindeki BATI, bir şekilde Putin'in her türlü nükleer silah kullanmasına karşı yeterli caydırıcılığa sahiptir. Putin dışarıda yalnızdır ve içerideki desteği de giderek azalmaktadır. Mevcut durumda Rusya'nın siyasi ve ekonomik olarak gittikçe zayıflayacağı aşikârdır. Savaşların anası ekonomik savaştır ve bu alandaki savaş çok daha farklı yetenekler gerektirmektedir. BATI'da ekonomik savaştan en az Rusya kadar zarar görmektedir. Uzun vadede Rusya'nın Batı'ya karşı daha fazla düşmanlık sürdüremeyeceği açıktır; geçmişte bu yaşanmış bir olgudur.

Meselenin özü aslında şudur:

Gayri meşru dayanaklarla SALDIRGAN BİR POLİTİKAYI, nükleer silaha başvurma tehdit ve şantajıyla DÜNYAYA DAYATAMAZSINIZ. İnsanlık bunu kabullenmeyecektir. Rus halkı da bunu desteklemeyecektir. Çünkü bunu kabullenmek demek; insanlığı yok edecek bir

kaosa sürüklenmek demektir. Nükleer silahlar esasen saldırganlığı caydırmak üzere geliştirilmiştir. Saldırganlığa bir dayanak olsun diye değil.

Rusya'nın köşeye sıkışması ve/veya saldırıya uğraması diye bir durum söz konusu değildir. Putin bu konuda yürüttüğü başarısız algı yönetimiyle insanlığı buna inandırmaya çalışmaktadır. Mevcut algıya göre Rusya için bir meşru müdafaa durumu söz konusu olmadığı gibi aksine, bağımsız ve egemen bir ülkeye karşı; SİLAHLI BİR GÜÇ İLE İŞGAL ETME VE YÖNETİMİNİ DEVİRMEYE ÇALIŞMA FİİLİ DURUMU MEVCUTTUR. İşgal ettiği bölgelerde Uydurma gerekçelerle ve uydurma yöntemlerle referandum yaptırması bu gayri meşru durumunu değiştirmeye yetmeyecektir. BATI, Ukrayna'yı şartlı desteklemektedir; Rusya sınırlarına tecavüz edilmemesi ve Rusya ülkesine herhangi bir saldırı yapılmaması şartı bugüne kadar geçerli olmuştur. Meşru müdafaa durumunda olan Ukrayna olarak gözükmektedir ve Ukrayna'ya BATI'nın desteği de bu kapsamdadır.

Sonuç olarak: BATI, Putin'e karşı bu meşru zeminini korurken; Putin'in Ukrayna siyasetindeki gayri meşru durumunu azami derecede istismar etmeyi sürdürecektir. Putin ise bu zayıflığını bir nükleer silah seçeneğine başvurarak giderebilme şansına sahip değildir. Küçük çaplı olsa bile nükleer bir teşebbüs bir intihar girişimi olacaktır ve Rusya'daki ortak akıl bunu mutlaka önleyecektir. Dünya tekrar iki kutuplu dünya düzenine doğru zorlanmaktadır. Geçmişten farklı olarak, bu kez kutuplardan birinin; RUSYA değil ÇİN liderliğinde şekilleneceği ve Rusya'nın bir denge unsuru olacağı söylenebilir.

SON SÖZ

Soğuk Savaş Dönemi ertesinde tek kutuplu olacağı düşünölen dünyanın giderek yeniden kutuplara ayrıldığı gözüküyor. Küresel güç mücadelesi öylesine hız kazandı ki, 2030 hatta 2040'lı yıllarda dünyanın çok daha farklı olacağını şimdiden tahmin edebiliyoruz. Bu dönemde bütönlüğünü koruyabilmiş toplumlar ortak akılla gelişmeye ve bu yeni ortamda kendilerine bir yer bulmaya devam ederken, şüphesiz bu dönemi kısır çekişmelerle geçiren ve zamanın ruhunu kaçıran toplumlar ne olduğunu bile anlamadan başkalarının çizdiği küçük dünyalarında yaşamaya devam edecekler gibi görünüyor.

Kurmay beyin; en kafa karıştırıcı ve herkesin sisler arasında kaybolduğu bir ortamda, şaşkınlığa kapılmadan çözüme ulaştıracak zengin, ufuk açıcı ve ilham veren seçenekleri sunabilen beyindir. Yazılarında sade bir dili kullanan Süpürgeci, geçmişte elde ettiği askeri ve stratejik değerlendirmelerini ve kurmay bakışını uygulamalı olarak bugüne taşıırken, stratejinin sahada uygulanışına da geniş bir bakış açısıyla yorumlar sunuyor ve yurtiçi ve yurtdışında edindiği askeri ve diplomatik bilgisini bizlere sunuyor. İnsan onun yazılarını okurken yıllar içerisinde oluşturduğu birikimini hissediyor ve bu da yazıları daha ilginç ve anlamlı bir hale getiriyor.

9 786057 088178